

AUGUST

Cuvîntul a încetat de mult să semnifice o simplă diviziune duzinală a anului. Pentru români, August reprezintă o identitate istorică. Prin simpla lui rostire, August conferă frazei o rezonanță autoritară cu adînci implicații de ordin național.

Recapitulăm istoria cu o neasemuită sete de cunoaștere. O învățăm concentrîndu-ne. Îi memorăm faptele avînd convingerea necontrazisă de realitate că în felul acesta ființa și colectivitatea noastră se argumentează cu amploare maximă.

Prin simpla lui rostire, August ne face să ne luăm istoria drept martoră, să ne includem în dezbaterii ei avînd certitudinea că ne-am născut din istorie, că am crescut în ea și că ne împlinim prin ea.

Rostind cuvîntul acesta, August, simțim fiecare dintre noi, oricît ne-am crede de neînsemnați, că sîntem molecule ale istoriei. Că sîntem pe deplin responsabili. Că imperceptibila masivitate a scurgerii timpului nostru, al timpului pe care noi înșine ni-l alcătuim, ne atribuie o suplimentară — poate cea

mai adevărată — încărcătură de personalitate.

Trăim într-un colț de lume care se mărturisește într-un grai unic și pe care contemporaneitatea mondială îl ascultă cu atenție și respect. În colțul acesta de lume cum nu se află altul — ridicăm și gîndim, din conștiința unei înțelegeri lucide a factorului evolutiv, depășind eventualele durități ale drumului valorificîndu-se integral capacitatea de a edifica durabil societatea socialistă.

În August 1944 istoria noastră a cunoscut o împlinire pe care toate secolele anterioare o visaseră. De atunci pînă azi și mai departe, August este o expresie de sinteză comunistă a evoluției naționale românești. În tot, în toți, în organizarea și în munca noastră, în perspectivele vaste pe care le decidem — regăsim intactă semnificația acestui argument pe care îl numim — cu dragoste de pămînt românesc și cu mîndrie patriotică — August.

CRONICA

Vida GEZA :

„În amintirea ostașilor români căzuți în războiul antifascist”

Nicolae TURTUREANU: Punct de referință

Pămînt de dragoste e numele tău
Patrie, sau, cum să spun — străluminare
și tot pămînt și-e cerul, zurgălău
pe care-l sună munții cu crestele solare

Nu pot ca să te strig cu-un alt cuvînt,
Îmi e deajuns că ființez în tine,
și-mi e deajuns că-mi dăruiești loc sfînt
de înălțare și de regăsire.

Tu, cea legată într-un cerc de ape,
Tu, cea bătută-n patru zări de vînt
și n-au venit la tine să se-adape
și s-au făcut o apă și-un pămînt.

Tu între grine și singurătăți
și-ai ridicat prin secole cetăți
căzură multe, dar rămas-au toate
în sufletele noastre înălțate.

Iar sub creneluri sărutați de rouă
bărbați iluminați s-au stîns de dor,
din tîmpla stînsă, timp prielnic nouă
crescu și inflori în locul lor!

Clepsidră geto-dacă, floare de colț latină
Tu, patrie a păcii ființă din ființă
statuic de lumină
în geometria lumii un punct de referință.

DIMENSIUNI CONTEMPORANE

Aurel LEON

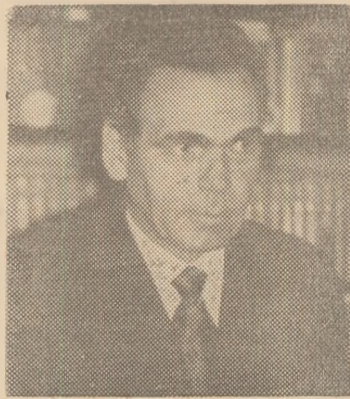
Ușorul de la bunici se transformă cu vremea într-un răboj al creșterii nepoților. Semnele crestate urcă an după an cît durează tinerețea. Creșterea e apanajul numai al ei. Ce-ar fi să avem un asemenea grafic pe verticală al staturii pe care o proiectează în timp țara noastră? Doar, asemeni oamenilor, ea își schimbă mereu înălțimea, căpătînd sveltețe, semeție verticală. Intinderea în suprafață poate da impresia de mult, bogat, uriaș, dar senzația îndrănelii n-o poate sugera decît înălțimea, lupta cu gravitația. Ureșul reprezintă ambiția veșnic deschisă a tehnicii și inteligenței umane. Parcă ceva din firea noastră, mereu dornică de mai frumos, mai bun, deci mai sus, s-ar decanta în linia dictată de firul cu plumb al zidarului. De aceea, un nivel o dată atins, devine curînd ca referință punct de plecare, pragul de jos pe care stăteau nepoții la măsurătoare.

(continuare în pag. 3)

AL. PIRU

Analize și sinteze critice

Textele critice ale lui Al. Piru au trezit întotdeauna reacții, vociferări, contestări. Criticul a răspuns cu ironie din perspectiva unei întinse experiențe critice, alături, a tăcut cu înțelepciune și, ceea ce e mai important, a scris.

După masivul volum de controverse și precizuni, Varia, apărut la Editura Mihai Eminescu, 1972 (un adevărat îndreptar de istorie literară contemporană), Al. Piru a scos de curind o altă carte substanțială: Analize și sinteze critice (Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1973, 308 p.) Tehnica interpretativă nu s-a schimbat: redescoperim și în aceste comentarii olimpianismul criticului, ironia, vocația epică (excelent definită de G. Dimisianu în dreptul și profundul său articol Epicul în critică, apărut în România literară din 27 iulie 1973, p. 12), o impresionantă erudiție, idei originale (pe care unii critici de rea credință nu vor să le vadă cu toate că ele sar în ochi!), o deschidere foarte largă spre alte meridiane literare. Analizele și sintezele critice ale lui Al. Piru au un dublu caracter: informează, te „învață” totul despre un scriitor sau altul; întemeiază pe baza unor solide demonstrații, cu citate doveditoare, judecăți critice remarcabile. Studiul devine, nu o dată, și în înțelesul bun al cuvintului, o lecție. Al. Piru știe multe și de aceea criticul nu se entuziasmează pentru „invenții” ieșite din comun, nu-și „pierde” capul în a scoate din orice text analizat „subtilități” efemere, paradoxuri banale, numai ca să scrie „altfel”, să impresioneze, ci e senin, imperturbabil în adevărurile pe care le cunoaște și pe care le susține. Criticul privește literatura română ca pe un întreg, ca pe un proces deschis. Perspectiva istoricului literar avizat condiționează receptarea critică, definirea exactă a valorilor literaturii noastre de astăzi.

Să vedem ideile critice originale susținute de Al. Piru. Trebuie să extragem cât mai multe citate-idei (evident, cu riscul de a fi numărate!) ca să ne convingem și să convingem și pe anumiți critici „furioși”, că Al. Piru este un critic și istoric literar cu idei, care știe să analizeze o operă, să-i reface structura poetică sau narativă, s-o definească lapidar, uneori memorabil. Scriind despre umanismul cronicarilor români, Al. Piru ajunge la concluzii care nu pot fi trecute cu vederea: „Umanismul lui Dimitrie Cantemir, precursor al umanismului învățaților Școlii Ardeleane, este un umanism militant și în acest aspect particular stă contribuția principală, pe care umanismul românesc a adus-o în ideologia și creația umanistă universală.

Nu trebuie să uităm totdeauna eforturile umanistilor noștri, a lui Miron Costin, a stolnicului Constantin Cantacuzino și a lui Dimitrie Cantemir de a crea o limbă literară într-o vreme când limba română nu era canonizată; cind încă nu existau un cod al ei, o gramatică.

Miron Costin și-a luat drept model limba latină clasică, stolnicul Constantin Cantacuzino greaca bizantină, Dimitrie Cantemir greaca și latina. Toți fac exerciții de retorică mai mult sau mai puțin izbutite, nu fără a cădea în construcții greoaie, obscure, câteodată bombastice. Miron Costin apelând mai mult la limba vorbită e cel mai fericit în expresie, stilul său respirând o mare demnitate și nimerind o cadență memorabilă. Stolnicul Constantin Cantacuzino e sinuos, întortocheat, stăruitor. Dimitrie Cantemir e artificial în cel mai înalt grad, căutat, făcut, nefiresc sintactic, dificil sub raportul lexicului în care intră prea multe creații proprii, grecisme, latinisme, aparent ilizibil în volum (ne referim la scrierile în limba română, căci cele în limba latină sînt simple și clare). Pe porțiuni mici însă, mai ales în Istoria ieroglică, soi de Roman de Renard, creația stilistică a lui Dimitrie Cantemir surprinde prin finețea detaliilor, iar prin asociația metaforică provoacă uimirea întocmai ca proza lui Rabelais (p. 20). Despre cronicarii munteni în opoziție cu cei moldoveni: „Moldovenii sînt indeosebi buni naratori și portrețiști, muntenii au vervă polemică și imaginație plastică în pamphlet. Moldovenii au amărăciune, umor, ironie sau duoșie, muntenii cultivă vătătura, sarcasmul, invectiva, imprecizia. Moldovenii sînt cumpăniți, sfătoși, simpli în formele oralității populare, muntenii dimpotrivă sînt impenitenți, precipitați, întortocheați, folosind în locul vorbirii țărănești, domoale, moldovene limba țigovefului și chiar a mahalagiu-lui bucureștean. Moldovenii prin Miron Costin

și Dimitrie Cantemir se ridică, prin educație, pînă la concepția umanistă, dar și muntenii, prin Radu Greceanu și Constantin Cantacuzino fac figură de învățați umaniști, ultimul, întocmai ca Dimitrie Cantemir, marcind trecerea de la cronică la istorie” (p. 21). Poate fi valorificată într-un studiu ideea că poeziile lui Alecsandri au devenit „pagini de istorie”. Tot despre V. Alecsandri: „Rodica este un grațios portret desprins parcă din pinzele lui Grigorescu, Bărăganul are tenta peisajelor lui Andreescu. Serile la Mircești, Lunca din Mircești, Malul Siretului și Concertul în luncă cuprind notații din imediata intimitate a poetului, alcătuiind un jurnal liric cu surprinzătoare destăinuirii ale unui suflet vagabond, chemat de fărâmi înșorite, mediteraneene” (p. 41). Despre semnificația prozei lui Mihai Eminescu: „Continuator al prozei lui C. Negruzzi și V. Alecsandri, Eminescu va fi la rindul său urmat de Mihail Sadoveanu în latura regresivă în spre un alt tip de civilizație, întemeiată pe valorile culturii milenare, populare, și de Liviu Rebreanu, atît în evocarea epocilor istoriei, cît și în tabloul marilor răscoale, Făt-Frumos din lacrimă, Dionis, Meria, Vasile Creangă, moș Iosif, părintele Ermolachie Chisăliță și consortii, sint, ca să zicem așa personaje sado-veniene; Toma Nour, Ican, faraonul Tla și avaturii săi, Cezara, personaje rebreniene. Astfel, prin însușirile ei de imaginație și analiză, de retrospecție și introspecție, de patos, ironie și umor, proza artistică eminesciană stă la baza celor mai reprezentative creații ale literaturii epice românești” (p. 102). Definiții critice remarcabile descoperim și în studiul Poezia lui George Coșbuc: „Coșbuc narează mai ales în stil burlesc, ca în Țiganiada lui Budai-Deleanu și în epopeile comice italiene. Snaova postumă Dric de teleguță e o Secchia rapita”. Sau: „Balada lui Coșbuc e, mai mult decît o povestire, un poem coregrafic ca ballata italiană. Nunta Zamferei este astfel o reprezentare a respectivei ceremonii cu admirabila intuiție a momentului horei, văzut sub raport pictural în maniera unui Th. Aman” (p. 193).

Proza lui I. Al. Brătescu-Voinești este analizată în relație cu literatura română și străină. Indiscutabil, Al. Piru are demonul comparației: „Personajele lui Brătescu-Voinești au purtări stereotipe, mecanice și nu pot fi gîndite decît în sfera automatismului lor. Reacțiunile lor tipice, mereu aceleași în toate împrejurările, n-ar putea furniza substanță unui roman. Există totuși personaje de roman cu comportări stereotipe, ca de pildă Oblomov al lui Goncarov și toată problema este nu ce structură are eroul, ci modul cum scriitorul îl desfășoară din punct de vedere epic și psihologic. Ștefan Gheorghidiu și Ladima ai lui Camil Petrescu, Hergot și Gonzalv Ionescu ai lui G. Călinescu, sînt personaje din familia inadaptabilității lui Brătescu-Voinești” (p. 218). O altă idee: „Schematică așa cum e și cam didactică, în lumea dreptății anticipează romanul Patul lui Procust al lui Camil Petrescu, drama intelectualului burghez tratată de același romancier și în Jocul ieilor”. În schița Blana lui Isaia există „Toată drama lui Akaki Akakievici din Mantaua lui Gogol...”. O memorabilă intuiție: „Un om în toată firea este capodopera lui I. A. Basarabescu, Edmondo de Amicis, încă neremarcat sub această latură, al nostru”. Excelent este întinsul studiu despre G. Călinescu-romancier. După Al. Piru, Cartea nunții trebuie „văzută ca o cîntare a cîntărilor modernă, ca un poem nupțial...”. Celebra și mult comentată Casă cu molii e „văzută — de G. Călinescu — cu sarcasm breughelian și îngăduință baudelaireană”. Concluzia finală: „G. Călinescu este în literatura noastră un romancier de formulă clasică. Mai mult poem decît roman, Cartea nunții reprezintă preludiul. Enigma Otiliei și Bietul Ioanide sînt construcțiile cele mai solide, excelînd sub raport caracterologic și tipologic. Scrinul negru e în paginile lui cele mai bune un roman flaubertian, pierdut în cronică prolixă a unor fapte insuficient generalizate artistic, într-o compoziție de aspect baroc” (p. 284). Și o altă idee pe care nu o putem decît accepta: „Toată critica tinăra a deceniului de tranziție descinde, fie c-o recunoaștem, fie că nu, din G. Călinescu”.

Intr-o literatură ca a noastră, deschisă progresului estetic, tuturor modalităților de expresie, un critic și un istoric literar ca Al. Piru este o necesitate.

Poezia lui AL. PHILIPPIDE (IV)

Const. CIOPRAGA

Statornica înclinare spre soliloquiul apare chiar în titlul *Monologuri în Babilon*, volum în care s-au decantat lent răspunsurile unui poet profund privind existența. Preocupat de ideea autodezirării, în noua etapă Al. Philippide își spune simplu Cautătorul, calificativ destinat să sublinieze profilul unui spirit întrebător. El reține constant simbolul azur, este excedat de întrebări, tentat de noi înălțări, torturat de conștiința incomunicabilului; își motivează neadeziunile, apelează la mituri, pendulează între solemn și patetic. Un „demon” neobosit îl poartă spre locurile „vechilor turtuni”; explorator al timpului, căutătorul se întoarce dintr-un lung trecut, încercat de „minereu de amintiri”. De remarcat, ca nouă generală, o oarecare estompare a limbajului romantic-expressionist în avantajul viziunilor clasice. Poetul helenizează într-un anumit mod, între cunoștințele sale fiind Ciclopul, Parca, Sirene, Erinii, Ptolomei, divinități și eroi de tot felul, Orfeu, Sirinx, Polifem, Pan, Ulise, Hades, Eros, Herakles, diverse numiri cu rezonanțe mitice-legendare, Arcadia, Lykeion, Ciclope și multe ca acestea, doar incidental întâlnite în poezia contemporană. Toate acestea, componente ale unui particular sistem metaforic, aparțin firește unui modern de cultură excepțională, cu gustul arheologiei care trece cu dezinvoltură de la temple păgine și hexametri la „encelografal” actual, la tablouri cu gări și hale. Peregrinul prin Helada (mult mai rar pe țărîmurile latinului tusonius) obișnuit cu zeii, titanii și naiadele, văzut alături de „Săgetători și Herculi și Persei”, rătăcește înfricoșat prin „locuri rele”, prin „măhălăli cu străzi bolnăvicioase”; într-o „imensă metropolă”, cu „îngrămădiri de piatră și de fier”, ochiul e jignit de „sucite-arhitecturi arborescente”. De ce această oscilație între antichitate și prezent? Lîngă „frontoanele de temple” putea fi găsit un impuls spre armonic; stilul orașului modern e utilitar, drept care „o hardughie de beton” provoacă respingere, omul simțindu-se „tot mai stingher”, încercuit de o „hoardă de vulcani”, terorizat de țipete infernale venind din „mii de gîllejuri de metal”. Contemplativul Al. Philippide este dublat, cum s-a văzut pînă aici, de un călător cu fantezie, căruia geografia cunoscută nu-i este de ajuns, ridicîndu-se de aceea cu voluptate în spații interplanetare. Din totalitatea operei s-ar putea extrage un elocvent ciclu de Călătorii, dat fiind că multe poeme sînt fragmente ale unui periplu filosofic. Frecvent, călătorul, Prin niște locuri rele, tinjînd spre „văzduhul liber al naturii”, acela din *Intîmpinare în azur*, din *Tainicul țel*, din *Legendă ori din Alai* recurge la ritmuri dantești (și Dante a fost un poet viator!). Pentru ca din relația trecut-prezent să extragă sensuri pe cît posibil pereșe.

Încă o dată fulgerele, „înaltul azur” (în zeci de asociații), visurile se înscriu într-un program de opțiuni care, pe de altă parte, reprezintă o hotărîre respingere a haoticului, a absurdului, a realităților „străine” umanității, „poate chiar dușmane”. Cine sînt ciudații ocași purtînd cătușa „ca pe o brătară”, înaintînd jalnic pe un „tărîm de glod și fum”, cu mâști negre, neclintite? Niște apariții de alai dantesc, indescifrabile, purtînd „spalme vechi”. Alte locuri reale se învecinează ca fond antiuman cu infernul. Iată o lume subjugată de mecanisme hipertehnizate ale secolului, marcată cu semnele terorii: „Apoi deodată-un vuiet s-a stîrni/ Ca din așinele iadului pornit./ Nici glas de om, nici urlet de jivine./ Răcneau mii de gîllejuri de metal./ O hoardă de vulcani părău că vine/ Bufnind, încind spasmodic și brutal./ Mugea văzduhul de bubuituri./ De pocnete, de trosnete, de larmă./ Părea c-un munte de granit se sfarmă/ Și năvălește marea prin scîrturi...”. Tot în proiectie dantescă, într-o bizară Răzvrătire lumea vegetală declară război uzurpatorilor, zdrobind ca într-un vis sinistru „zgîrie-nori de sticlă și oțel”, „titanii” inerți. Consecvent siesi, poetul transpune totul în viziuni, glasul său nefiind atît oracular, prevestitor de catastrofe ori de miracole, cît contestator sarcastic, ironic mustriator, datat subtilității etice, astfel că viziunile se sprijină pe revellarea contrariilor Altfel spus, pentru a exalta solarul, „azurul de sîrbătoare”, acel midii, roi des êtes invocat de un parnasian celebru, Al. Philippide pune alături beznă, stînci, minerale, vulcani, duhoare, materii imunde. Scena sa e cosmosul. Scamatorul de pe munte (piscurile, munții revin obsesiv) trage spre el zările și prăvălește cerul „mototolit” la picioralele spectatorilor; uitate Glasuri vin chiar din stele. Poetul însuși e un glas „al cosmosului fără jos și sus”, deprins cu „visuri și vedenii...”. Titanismul eminescian are de esență curat romantică; la Al. Philippide frapază vibrația clasică revitalizată cu mijloace expresioniste.

S-a dezintegrat oare aprehensiunea morții? Un poem precum *Sirinx* e de fapt o fabulă, meditație travestită despre „țara cu-ntunecate văi”, cu „riul crunt pe care nu-l treci decît o dată”. S-a accentuat detașarea, încît despre moarte se vorbește privind în afară, către alții. Excelentul *Monolog în Babilon* este în fond o confesiune, o vorbire despre sine, despre Omul „împăcat în spirit”, de acord cu „legea Firi”, opunînd sofisticării vocea calmă a rațiunii. Individul e pieritor, umanitatea în toto durează: „Din om, cînd moare, piere numai chipul, / Dar neatintră trăiește arhetipul”. Intre universul mare și „lumea dinăuntru a inimii profunde” se desfășoară un timp fără moarte, motiv ce liniștește spiritul. Finalul poemului *Dintr-o călătorie* este incontestabil apolinic: „Cu duhul vechiului Proteu, / Prin vii și nevăzute fire/ Care pornesc din pieptul meu/ Mă simt legat de-ntr-oare fire./ Vreau să m-amestec pe deplin/ Cu plasma din adine a vieții, / Să fiu la fel cu-acel elin/ De care pomenesc poezii./ Si căruia, în vremuri vechi, / Un zeu fi dase drept pedeapsă/ Să-i crească frunze din urechi/ Și negre rădăcini din coapsă...”. Din stînci străvechi soarele scoate cîntece (Niste stînci); timpul sare cîte o dată din vesnicie, păstrînd o aparentă nemișcare, captată în amintiri (Dimineți). Cum să comunicăm cu astfel de cîntece? Pot fi retrăite amintirile? În *Incomunicabilul*, răspunsul e sceptic. Profunditatea sufletească rămîne, în cele din urmă inabordabilă, insul dovedindu-se „un exilat în absolut”. Ideea e reluată, făcînd obiectul altor poezii (O, cite lucruri, Pe poarta de corn, Fosile-n roca timpului), toate aspirînd spre descifrarea sufletului palimpsest, generator de stări neînțelese. Un cuvînt despre geometriismul operei în ansamblu. Cîțiva pilăstri solizi susțin viziuni în care simetriile și disimetriile își fac pandant. Versului-principiu: „Să scotim cu veacuri, nu cu ani”, din *Promontoriu*, fi găsim o nouă față, ca la un personaj mitic bicefal: „Adio, deci oricărui crez: Mă-nalț în efemer, ca să durez”. Poezie de fundaluri ample (un poem se numește Spectacol) și de accentuată reflecție, preocupările muzicale din primul volum trec în umbră. Cîteva poeme alcătuiesc, luate împreună, un corpus estetic în concordantă cu ideile dezvoltate de poet în eseuri. Amintita Schiță pentru un autportret din *Stînci fulgerate, M-afirm de tine, Poezie din Visuri în vuietul vremii și Incomunicabilul din Monolog în Babilon* demonstrează soliditatea moleculară a unei poezii în care totul a evoluat organic. Al. Philippide este una din vocile mari ale poeziei contemporane, exemplar nu numai prin cultul formei, prin coerența gîndirii, ci și prin perseverența într-un crez.

Dimensiuni contemporane

Aurel LEON

(urmare din pag. 1)

flindu-ne în luna eliberării noastre, la 29 de ani din acel august de foc, să încercăm o rememorare, creștind pe răbojul vertical urcușul acuității noastre creatoare. Organismul an crește cam pînă la o asemenea stă, egală deci cu anii comemorați la august. Omenirea și civilizațiile create ea se măsoară însă în milenii. Așa, cum a crescut statura acestei țări ere, stăpîne pe dezvoltarea ei?

Cîndva, parcă au trecut secole de-aici, un prag de atins era Bicazul, urbaraj, marea hidrocentrală de pe Bisca, la proiectul căreia priveam cu încredere. Vă mai amintiți? Calculînd miliardele de metri cubi de beton se înfiora deul; prevăzînd volumul de apă al râului de sub Ceahlău ne îndoiam că țării vor rezista. Pe lângă barajul de vîlă noi, oamenii, eram furnici; doar vîlă rămînea uriaș și impasibil. Aturbinile de la Stejaru au început să se învîrtă, îmbrăcînd nopțile Moldovei în foc. Din acea zi, Bicazul a intrat în cele obișnuit ale noastre, întindu-se în peisajul sufletesc, așa precum energia electrică a intrat în viața noastră toate zilele a satului, comandînd-o.

Pe acea zi, întreaga rețea social-biologică a urcat o treaptă, spre a fi la creșterea barajului pe verticala munților Carpați.

Pe la acest nivel, oamenii au ținut sfatul școlii comenzilor electronice de la Stejaru și au plănuit Argeșul. Mai puternic și mai modern, mai sus. Și cetatea formală a înfrumusețat locurile de lezale ale înțeleptului ctitor Neagoie. Pe drumul ei stei a fost așezat simbolul unității: un om care îmblînzește cerul. Nu e un zeu, e un om. O nouă cultură a țării. De acolo, el vede pînă în glică albă a Dunării, a neînfricatăi țării care a făcut ca Balcanul și Carpații să stea față în față.

Au urmat Porțile de Fier. Să ne amintim. Descriînd cum se va proceda la construirea fluviului, cum vor fi turnate dațiile sub albia lui milenară, cît al, cît ciment, și iar metal, și iar țări mutați din loc, dar mai ales cîtă răzneață și cîtă pricepere va solicita asemenea lucrare în premieră dunărească, simțeam fiorul marilor altitudini de mare, înghețate în siguranța lor. Dar intrat în luptă anonimul eroism colectiv, talentul și inteligența, obligîndu-i pe cei doi rivali din poezia lui Alecdri să-și dea mina. Macaralele au intrat la noul nivel al colabo-

rării română-iugoslave tablele romane de la capătul podului lui Apolodor, pentru a rămîne în continuare mărturie a originii acestui neam de la Dunăre și de la munte.

Iar în piața din care se naște „șoseaua soarelui“, varianta modernă a șoselei legiunilor romane, au fost rugați să ia loc, de astă dată, înfrățiți, asprul Decebal și nobilul Traian: omul sihăstriei montane și cavalerul cîmpiei deschise. Și cînd soarele trudit se retrage dincolo de Buziaș, răsare fratele său născut din spuma iureșului lichid și din noua vîrstă a țării.

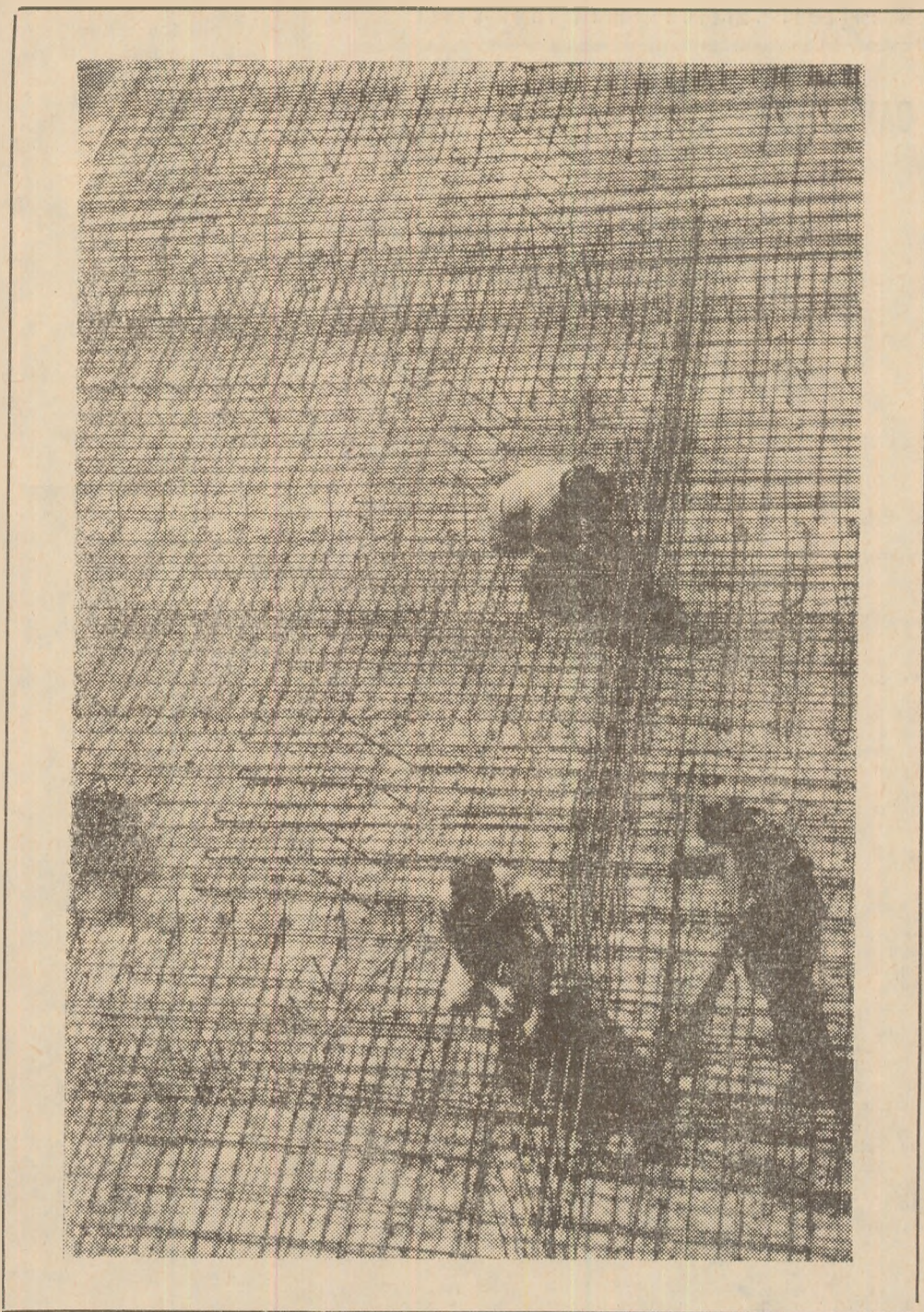
E timpul să visăm la ce va fi pe Lotru și cum va arăta legătura directă a Dunării cu marea. Sintem în august și putem cuteza cît de sus, adică de la libertate și demnitate națională mai departe.

*

Costul Porților de Fier a fost evaluat cam cît al programului spațial Apollo 16, deci o estimare ce se referă tot la verticală. Dar la ce nivel a crescut la Porțile de Fier încrederea în puterile noastre, cît capital de experiență am acumulat și la ce dimensiuni contemporane se proiectează statura țării care poate realiza o asemenea lucrare fără a-și stingheri activitatea în vreun sector?

Firește, că aceste dimensiuni rezidă în oameni, așa cum imaginea proiectată pe ecranul uriaș se află în minuscula peliculă ce joacă în lumină. Deci și gigantul incandescent de la Galați și platforma industrială a Iașului; Suceava din luncă și rulmenții Birladului; Săvineștii și Borzeștii — sînt doar proiectări în spațiul românesc contemporan ale unor virtuți acumulate de veacuri și înflorite în condițiile socialismului. De aceea, zona industrială a Iașului privită de pe temeliile venind de la Alexandru Mușatin cel Bun și cea a Sucevei admirată din Cetatea de scaun a lui Ștefan Mușatin cel Mare au o cu totul altă strălucire decît fără mărturia istoriei. Blazonul acesta de noblețe a statorniciei ca așezare și a vitejiei ca neam nu e încrustat numai în piatră ci și în chipurile oamenilor și în toate gesturile lor.

Un dac a coborît de pe Columnă și merge către Sighetul Marmației, cu tonsura lui retezată la ceafă, clopul pe o ureche și cu straița vîrgată. Trece pe lângă case de lemn copiate tot de pe Columnă, ride de niște roți dejghiocate de neîntrebuințare, uitate în soare și ploii parcă de pe vremea lui Decebal. Toate sînt aidoma metopelor, de aceea Columna e a noastră. Numai că dacul se oprește la stația de autobuz și pleacă la oraș să-și întîmpine feciorul care tocmai

s-a întors din Iran, unde montează o rafinărie de petrol. Alt fecior e pe litoralul Mării Baltice, lucrînd în cadrul ARCOM la construirea unei stațiuni balneare din R.F. Germania. Dacul a urmărit la televizor ce iese din mina feciorașului.

Pe munții de la Cîmpulungul muntelesc fac probe cascadoarești mașinile ARO, înainte de a pleca spre Africa. Piloții de încercare mai trec uneori pe acasă, în Lerești sau Dragoslavele. Pînă să se răcorescă motoarele, stau de vorbă cu ai lor în cotiuga din ogradă. Căruța are loitre, perinoc și roate cu ciolane de lemn exact ca pe Columnă. Din ea s-a născut ARO, așa cum din plazul de lemn a crescut tractorul românesc, cel care ară azi în 72 de țări din lume, oferind piine oamenilor.

Bărbierindu-se, maestrul rectificator de la Fabrica de rulmenți Birlad îi spune soției că de la București va lua avionul spre Tokio, unde pleacă pentru specializare. Cînd se va întoarce, prin octombrie, vor merge acasă, lângă Huși, să ia

parte la culesul viei. Au bătrînii acolo un teasc vechi de pe vremea lui Ștefan, cu șurub de lemn. Face un vin grozav!

*

La această oră statura României se vede de pe oricare continent.

Pe agenda U.N.E.S.C.O. 1973 figurează cinci români intrați în pantheonul universal: Dimitrie Cantemir, Gheorghe Lazăr, Gheorghe Țițeica, Dimitrie Pompei și Dimitrie Paciurea. O mie de tractoare de tipul U-550 au sosit în Statele Unite odată cu baritonul Dan Iordăchescu, invitat să cînte la Los Angeles. O statistică indică prezența cărții românești în 111 țări de pe glob, mașinile ARO în 45, rulmenții birlădeni în 53. O japoneză venită la cursurile de limba română de la Sinaia se întrece cu un suedez și o spaniolă în a rosti cît mai corect: „îubesc această țară și oamenii ei“.

Semnificativ e faptul că toate acestea ni se par firești pentru că în realitate, ne aflăm pe un prag nou de pe care scrutăm verticala, spre a creșta limita dimensiunilor contemporane ale ființei noastre naționale.

antract

AUGUST

N. BARBU

Lumina de august împletește jerbe aurii și — prinse în borangicurile ei — aromele împlinirilor devin palpabile. E o lumină densă și grea, cea care pîrguiește fructele verii, îndulcind sevele sporind carnația albă a merelor tîrzii, de toamnă.

Prin transparentele de miere ale unui august cu soarele îmblînzit, coborînd spre echinocțiu, au trecut cîndva acum douăzeci și nouă de veri, flăcările unor jertfe supreme, hotărînd vieți și destine, asigurînd biruințele demnității noastre prea mult și prea dureros încătușată.

În acel august al lui '44 se împlinea un drum, se încununa o luptă acerbă, se cucerea o culme. Pornind de la ea, accesul comun spre piscurile deplinelor afirmări devenea posibil și necesar.

Nu uităm acea vară brăzdată de atîtea suferințe, de deznădejdi și bejenii, dar și mai mult, poate, de speranțe și de eroismul contaminant al mulțimilor. Era declanșat acel eroism care niciodată nu are nevoie de jerbe, discursuri și artificii, ci se consumă în suflete,

prim luciditate și energie morală. Comuniștii erau mesagerii lui, comuniștii erau inițiatorii și înfăptuitorii actelor de eroism ai marilor dar și ai anonimelor acte de eroism în care idealul dreptății pentru toți se contopea, încă de pe atunci, cu un profund și limpede sentiment patriotic. Era sentimentul și îndemnul în numele căruia, altădată, se ridicaseră și Horia și „domnul Tudor“ și Bălcescu. De aceea, în jurul comuniștilor s-au putut strînge atunci toți patrioții cinstiți, toate forțele care ținteau, în primul rînd, înlăturarea cotropirii fasciste și afirmarea voinței noastre proprii — adică eliberarea și independența.

Cînd se va scrie cronică acelor zile fierbinți care concentrează parcă sensurile întregii noastre istorii ne vom putea da seama în ce măsură idealul comunist era conjugat cu tradiția atîtor lupte ale înaintașilor pentru neațîrnare.

Apărut în istorie chiar pe acest pămînt din jurul Carpaților, poporul român a rămas statornic în afirmarea ființei sale naționale și în apărarea drepturilor lui firești, de-a lungul veacurilor. Soarta a voit ca urmașii geto-dacilor și ai romanilor din Latii să întîmpine aici, pe întinderile dominate de munți, pînă departe, în zările cîmpiei peste păduri și peste ape, urgența restriștilor și apăsarea tîreniilor dinlăuntru și din afară. Zbuciumata noastră istorie cunoaște atîtea momente de înălțare, de la Mircea Basarab, netemător în fața trufașului Baiazid, gata să-și a-

pere „sărăcia și nevoile și neamul“, la Ștefan și Mihai, de la Horia, Cloșca, Crișan la Vladimirescu și la dorobanții care au cucerit Grivița și Plevna în 1877, pînă la învingătorii de la Mărășești, în 1917.

Cu acestea toate se împletesc și luptele de eliberare socială din interior, luptele duse de numeroșii eroi ai clasei muncitoare. Feroviarii și petroliștii, minierii și oamenii furnalelor, mobilizați de Partidul Comunist, au dus, decenii la rînd, înverșunate bătălii pentru înlăturarea jugului strivitor al asupririi sociale, pentru dezvoltarea demnă și pentru progresul multilateral al poporului întreg. Ele au culminat în acel august, sintetizînd permanente istorice și imperativă contemporane. Atunci s-au forțat împreună, participînd la aceeași unitate, revoluția socială cu cea națională, democrația cea mai avansată și patriotismul ardent.

Lumina lui august a logodit pe vecie cele două laturi ale imemorialelor lupte românești, consacrinde un specific și punctînd perspectivele viitorului socialist al țării. E o augustă lumină, făurită spre dăinuirea aceluiași spirit și spre cheazăuirea viitorului. E lumina unui august generos, care a devenit acel August al nostru. Cronică lui se cere încă scrisă, se cere consemnată ceas cu ceas și clipă cu clipă, spre cuprinderea acelei bucurii de atunci a acelei unice plinități de suflet care explică și jertfele și biruințele celor ce simțeau că iarăși calcă liberi pe pămîntul străbun.

DAN ZAMFIRESCU:

Spre noi înșine

Articolele, eseurile lui Dan Zamfirescu sînt discursuri ori dialoguri cu cititorul. Te invită la replică, au în ele ceva efervescent și pătimaș fără ostentație. Dan Zamfirescu, în publicistica sa, nu afirmă idei noi. Ideile în majoritate sînt reluate, dar perspectiva e nouă, este perspectiva epocii actuale românești. De aceea opiniile, punctele lui de vedere au meritul de a crea o stare de spirit, de a lumina adesea zone aflate în umbră.

Rafinatul om de cultură se arată preocupat în mod constant de ceea ce apare mereu subliniat, ca o obsesie, sublimă, în textele sale: durată istorică și spirituală a poporului român. Aș vrea să remarc acutul sentiment al istoriei care străbate aceste texte. Nici un fapt de cultură nu este judecat decît în raport și din perspectiva istoriei. Spiritualitatea românească, prin dimensiunile ei valorice și temporale, prin tot ce are ea specific, constituie o oglindă tulburătoare a istoriei noastre, pare a fi o aventură a spiritului, a inteligenței și a geniului care a trebuit să profite de „breșe”, de rarele momente de liniște, pentru a țîșni, pentru a se monumentaliza într-un timp foarte scurt — în comparație cu multimilenara cultură a omenirii, făcînd dovada nobleței sufletești și a excepționalului fond de creativitate ale poporului nostru. Dan Zamfirescu, discipol direct sau indirect, al marilor personalități pe care le-am pierdut în deceniul trecut, a învățat de la aceștia, — în primul rînd de la Călinescu, — mai înainte de toate, să înlăture orice complex de inferioritate față de oricare cultură a lumii, nu dintr-un patriotism îngust înțeles, ci pentru că un asemenea complex este nejustificat. În sprijinul afirmației vin marile spirite și inegalabilele valori ale artei și culturii noastre naționale, intrate în universalitate, sau cele aflate pe cale de a păși în tărîmul ei mirific, după cum, la o privire atentă, avizată, decomplexată, observăm că vin, în sprijinul afirmației, cînturări și opere ale căror dimensiuni ne-au scăpat poate, cel puțin parțial, „fiindcă Neagoe — scrie Dan Zamfirescu — nu părăsește alături de Erasmus, Machiavelli sau Montaigne”. Vorbînd despre Mesajul culturii românești, Dan Zamfirescu distinge cîteva trăsături fundamentale ale acestuia: disponibilitatea pentru universal; realismul, adică perceperea realității vii dincolo de scheme abstracte, „acest realism — scrie cu pătrundere autorul — a devenit proverbial și explică în bună parte conținutul faimosului „instinct politic” ce stă la „originea miracolului istoric” românesc; capacitatea de a păstra neconținut contactul cu izvoarele vieții; vocația sintezei ilustrată neconținut de creatorii români începînd cu Neagoe Basarab și sfîrșind cu George Călinescu. Vocația sintezei, a totalității, care își găsește expresia și în varietatea precupărilor, în dorința de a aborda domenii diverse manifestată de toate spiritele importante ale culturii noastre mi se pare nu numai o formulă inspirată, dar și profund revelatoare în conținut. Mai puțin spectaculoasă, dar tot atît de seducătoare ca și cea a lui N. Manolescu despre vocația începutului absolut al fiecărei generații de cînturari (ceea ce ar particulariza cultura română în context european), o asemenea idee — complementară — definește o coordonată esențială a individualității noastre, îndeamnă la fertile meditații. Dan Zamfirescu mai observă, iarăși pe bună dreptate „două trăsături definitorii ale geniului creator românesc”, de importanță egală. Este vorba de capacitatea de înrădăcinare în solul natal, ceea ce explică rezistența prin vreme la toate intemperii istoriei și continua tendință (soldată cu mari reușite) de sincronizare. Sincronizare ce înseamnă pe de o parte ajungerea din urmă a culturilor europene crescute și dezvoltate în spații mai liniștite și deci mai prielnice creației, iar pe alta o redescoperire perpetuă de sine, o perpetuă revenire spre noi înșine.

Mai „precipitat” este Dan Zamfirescu atunci cînd vorbește de critica literară, căreia îi cere finalitate în planul literaturii, în sensul selectării și ierarhizării valorilor, în sensul „direcționării” fenomenului literar. Critica din ultimii ani i se dezvăluie ca fiind prea conformistă în sensul lipsei de spirit critic, exagerat de elogiasă încît cititorul „are senzația că pește noaptea s-a produs o irumpere de capodopere, că cei o mie și ceva de poeți români au creat un moment (!) al poeziei universale fără echivalent pe planetă, că Dostoievski este pe punctul de a fi egalat și chiar depășit, etc.”. El nu neagă talentul și forța de creație a multor scriitori români contemporani, dar cere acestora să fie purtătorii mesajului realităților noastre specifice istoriei actuale și în general, istoriei patriei. „Căci — scrie eseistul — dacă avem o mie de poeți, nu-l văd încă pe acela care să poată vorbi despre noi toți lumii...” Afirmația este evident nedreaptă. Dar, cu siguranță, că la ora de față, exigentul eseist, deja și-a revizuit părerea, căci acum există cel puțin o carte de poezie care ne vorbește nouă și poate vorbi oricînd lumii, astăzi și în viitor, despre cosmos și despre patrie, la nivelul lui Eminescu, fără însă nici o urmă de epigonism. Mă refer — bineînțeles — la cartea cu totul excepțională, eveniment de mare rezonanță la scara întregii literaturi românești, la cartea lui Ioan Alexandru — Imnele bucuriei. După opinia lui Dan Zamfirescu, critica literară este datoare să definească sensul actual și drumul viitor al culturii românești. Dar pentru aceasta este nevoie de acea critică de direcție, de acei directori de conștiință cum au fost Kogălniceanu, Maiorescu, Gherea, Iorga, Călinescu. El militează (verbul ni se pare cel mai nimerit) pentru un climat cultural la înălțimea destinului politic major al României socialiste. Adevăratul izvor al noului se află în viață, în viața poporului, a patriei, în dreapta disociere a vechiului de nou, în perceperea devenirii noastre, a continuității de-a lungul istoriei. Pentru cel înzestrat, pentru creatorul autentic acestea sînt sursele originalității autentice: „Apocaliptica goană febrilă după „me-reu altceva” n-a fost — se știe — niciodată trăsătura geniului, cea mai „tradițională” dintre structurile creatoare, și poate de aceea și cea mai revoluționară, căci a găsit întotdeauna adevăratele surse ale noului”. Dan Zamfirescu e un eseist pasionat de idei mari și eterne pe care le abordează cu o dezinvoltură reconfortantă pentru lectorul său. Limbajul e adesea metaforic, capabil de a spune mult dar de a sugera, de a lăsa să se înțeleagă mult mai mult. Dan Zamfirescu e un eseist cu un deosebit simț al nuanței, un condei proaspăt, cîștigîndu-l pe cititor prin simplitatea și căldura verbului și prin faptul că îi dă acestuia senzația libertății de a cugeta.

Constantin COROIU

Să recunoaștem, încă o dată, că romanul este pentru literatura română cea mai înaltă conștiință funcțională a ei, cel mai direct și cel mai durabil, mai complex răspuns dat fiecărui timp istoric și fiecărei epoci sociale. Romanul reprezintă pentru națiune o istorie vie a conștiinței ei. Privind retrospectiv, sintetic, evoluția romanului românesc, observăm că de la Ciocoi vechi și noi și pînă, să zicem, la

Viața postmortem, genul s-a impus cu hotărîre, a cunoscut metamorfoze substanțiale: într-un timp nu prea îndepărtat proza lirică a pierdut tot mai mult teren în favoarea celei obiective, de observație, iar analiza a început să devină o constantă, să domine, să fie astăzi o șansă de a rememora și explica o existență. Realismul social și psihologic deschide prin romancierii ca Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Mihail Sadoveanu, Cezar Petrescu, Anton Holban, M. Blecher, M. Sebastian ș.a. o nouă perspectivă: aceea a creației de personaje problematice care sînt expresia unei morale însumate și a unei filozofii existențiale. Romancierii satului dețin însă în istoria romanului, de la Liviu Rebreanu la Dumitru Radu Popescu, o evidentă înțietate. De fapt, romanul românesc se confundă în cea mai mare parte cu destinul moral și social al satului, căci citadinizarea lui, sincronizarea cu occidentul se produce mai lent, și ceva mai tîrziu, și cu rezultate nu totdeauna pe măsura temei. Ion e o capodoperă și un început. El aruncă peste bord, și pentru prima dată, toate clișeele sămănătoriste despre țărani, despre psihologia satului. Moara cu noroc și Mara reflectă și vorbește și ele de evoluția nuvelei de proporții, în așteptarea romanului. Liviu Rebreanu creează, după cum se știe, romanul românesc modern, iar valoarea atinsă de Ion și Răscoala nu va fi atinsă decît de Moromeții lui Marin Preda. În acest interval de timp literar, concurenții romanului satului, cu unele excepții, sînt neînsemnați sau de-a dreptul obscuri.

Ce se întîmplă însă cu adevărat în satul românesc de după eliberare? Prin ce metamorfoze morale și sociale trece? Care este poziția romancierului român în fața transformărilor pe care le cunoaște satul și oamenii lui? Romanele apărute atunci, unele notabile, iar altele penibile și repede dispărute într-o desăvirșită

Romanul satului de azi

M. TODORAN

uitare, privesc totul fotografic, plat. E o perioadă cînd satul era văzut de la înălțimea unor scheme care falsificau adevărul. Romanul satului se numea în acel timp Bărăgan, ș.a. Țăranii erau fotografiați și introduși pe o scenă unde adesea rolul lor nu se reducea decît la o prezență regizată din culise. O astfel de literatură, de vodevil, desprinsă de viață și depășită de viață, periculos de idilică, de un realism îndoielnic, nu avea cum să reziste, cum să dureze, să fie reprezentativă pentru epocă. Opoziția reală dintre satul vechi, conservator, și cel contemporan, deschis noului, revoluției, raportul dintre conștiințe, erau rezolvate, motivate nu din perspectiva personajelor, a existenței lor, ci din aceea a unui scriitor atotștiutor. Romanul era mai mult o anchetă sociologică, superficială, lansată de scriitor pentru a umple o schemă și să fie, astfel, în „actualitate”. Cînd apare volumul al doilea din Moromeții, se produce o ruptură, un refuz pentru o astfel de literatură, căci romanul satului crește, își limpezește cu curaj o ideologie clară printr-o creație autentică. Istoria satului nu e scrisă la nivelul pozitiv-negativ. Satul nu mai este sufocat de clișee, ci trăiește din evenimente, din istorie și, fapt esențial, oamenii lui îi justifică aceste evenimente cru-

ciale, înainte de orice prin nevoia de a-și justifica viața, de a-și motiva destinul social. Se poate vorbi, că prin acest roman, de o uimitoare actualitate, Marin Preda creează ideea de conștiință liberă a țăranelor române. Procesul social și psihologic e redat în tot dramatismul lui. Lumea satului nu e o colectivitate pasivă, uniformă: se petrec drame, nu sînt puține reacțiile de apărare. Adevărul despre sat este spus pînă la capăt, căci ideea de existență se concretizează într-o posibilitate de a învinge o morală veche și a o înlocui cu una nouă. Autenticitatea confruntării a celor două lumi e cu totul remarcabilă. Marin Preda dă romanului o deplină obiectivitate. Apariția Moromeților (vol. II) are însă și o semnificație mult mai profundă: o literatură despre sat și despre țărani nu se naște din falsificarea realității, din nedreptățirea vieții, ci din justificarea lor. Moromeții (vol. II) anulează, prin valoarea ei excepțională, un anumit tip de literatură rurală, placidă, fără nerv, condamnată iremediabil la dispariție, și ne propune o alta, verosimilă, de la înălțimea căreia trebuie să înceapă orice roman. Creația lui Marin Preda renunță să mai fie o operă care descrie satul, țăranelor române cu indiferență și superficialitate, ea devenind o experiență trăită, provocată de literatură să ia ființă, una care vorbește cu claritate, cu dramatism, limbajul viu al realității.

Satul lui Dumitru Radu Popescu din Vara oltenilor impresionează, ca și acela al lui Marin Preda, prin veridicitatea lui, prin curajul scriitorului de a abandona clișeele. E o lume care-și trăiește contradicțiile inerente, nehotărîrile amare, dar nu e o lume falsificată, dirijată, ci liberă să hotărască. Personajele activează, evoluează psihologic în relație cu o nouă realitate, vestind o înțelegere profundă a revoluției.

Tema satului de azi rămîne deschisă și văd în ea o sursă și o șansă sigură pentru scriitorii români de a crea opere fundamentale. E satul care își așteaptă romancierii, căci în structura lui morală și materială socialismul a produs schimbări esențiale. S-a creat o morală nouă, a apărut o nouă conștiință. Romanul de mîine a satului românesc va fi, cred, o operă la înălțimea timpului, și mă face să spun că tot Marin Preda o va da. Sau cine știe...

TRAIAN IANCU:

lumină și mindrie

Dintr-un nucleu de foc, aprind o rază,
Ea îmi deschide ceru-n galaxii...
Dau drum la zbor, în devenirea trează,
Și-o zină-n spațiu-mi spune: „pîn-aci!”...

Din raza mea ea face-o stea! Și-adoarme!...
Iar eu, din steaua-n mers, trimit semnal
Nucleului plecării, ca să sfarme
Orbita sferei, unde-am dat de-un mal!?...

Atunci, conștiința devenirii mele,
Aprinde-o altă rază, de la foc;
Și o trimite-n galaxii de stele,
Să urce tot mai sus, mai cu noroc!...

Și aștri noi, spre-o sferă relativă
Se-aruncă-n deveniri, neconținut...
Dintr-un nucleu de foc, deopotrivă,
Noi raze stele-aprind, la nesfîrșit!...

Gîndirea, suflul vieții, dînd esența
La doruri noi, născute-n circuit;
Materiei îi rotunjesc prezența,
Din infinite vremi, spre infinit!...

Căci floarea neagă spinii, în mișcare,
Iar fructele sporesc, în veșnicie!...
Dînd omului și vremii viitoare,
Lumină și oglindă și mindrie!...

Comisarul stă la fereastră cu
nările la spate. Mișcarea ner-
voasă a degetelor trădează ne-
ăbdarea. Întră Mitru urmat de
rofinică

TROFINICĂ (cătore Mitru):
înd te văd fără cătușe simt un
ol la lingurică. (Se împunge cu
egetul deasupra stomacului).
arol! (Cătore Popa) Domnule
comisar, am adus pasărea...
înjind) Conform indicațiilor
umneavoastră. nejumulită...
ese).

POPA (după o pauză, se în-
arce): Iată-ne, în sfârșit, la o
arolă, domnule Necunoscut. De
ult timp aștept acest fericit
ilej. Nepermis de mult. Ia loc,
i te știi, sînt o gazdă primia-
are, mai cuscama cînd este
rba de musafiri doriți.

MITRU (se așează, încrucișea-
mîinile la piept. După o pa-
ză): Plăcerea e de partea du-
tăle. (Voit, naiv) Deși nu văd
obilul care a declanșat-o.

POPA (face cițiva pași prin
zăpăre): La sfîrșitul conversa-
i noastre pe care o întrevăd
eresantă și... instructivă pen-
i ambele părți, vei fi edificat
deplin.

MITRU (degajat): Vă faceți
zi.

POPA (vine lîngă masă și se
rijină cu palmele de ea, aple-
spre Mitru): Domnule Dor-
anu, de cîteva zile iluziile me-
s-au transformat în certitu-
i. Recunosc, am fost ajutat.

t și comuniști maleabili...
i în fața mea, aici pe masă,
dosar bogat în date, (bate
arul cu palma) în fațe și în
lte alte chițibușuri ale mese-
noastre. (Se plimbă în jurul
sei). Toate, absolut toate, glă-
esc despre activitatea... (ca-
cuvîntul) laborioasă a unui
față de care (se oprește din
s) deși mi-a otrăvit sîngele
ni-a tocat nenumărate zile și
și, nutresc un anume respect.

așează la masă în fața cu-
ru, care îl privește deschis).
mația mea poate părea, aici
cest birou, nelalocul ei. Nu
sfiesc, însă, să repet că, în
il de față, eu, comisarul Po-
șeful Siguranței locale ad-
un comunist.

MITRU (malicios): Aveți cer-
linea că știți cu exactitate ce
amnă comunism sau un co-
ist?

POPA (zîmbet superior): Sînt
rist, domnule, nu numai co-
r.

MITRU (Altă iluzie... Dom-
comisar, cunoscînd doar
tul de vedere al dreptului
lui burghez, în mod fatal
format despre comuniști,
re concepțiile lor, o idee
tă dacă nu de-a dreptul fal-
o dovedeste arestarea mea
ivă.

POPA: Nu te pripi în afirma-
Comuniștii, după cîte știi,
oameni care își cîntăresc cu
cuvintele... O clipă (Apasă
n buton aflat pe masă)... A-
rea dumitale nu este un a-
ci o necesitate.

MITRU (zîmbet superior): Sînt
rist, domnule, nu numai co-
r.

MITRU (Altă iluzie... Dom-
comisar, cunoscînd doar
tul de vedere al dreptului
lui burghez, în mod fatal
format despre comuniști,
re concepțiile lor, o idee
tă dacă nu de-a dreptul fal-
o dovedeste arestarea mea
ivă.

POPA: Nu te pripi în afirma-
Comuniștii, după cîte știi,
oameni care își cîntăresc cu
cuvintele... O clipă (Apasă
n buton aflat pe masă)... A-
rea dumitale nu este un a-
ci o necesitate.

MITRU (zîmbet superior): Sînt
rist, domnule, nu numai co-
r.

MITRU (Altă iluzie... Dom-
comisar, cunoscînd doar
tul de vedere al dreptului
lui burghez, în mod fatal
format despre comuniști,
re concepțiile lor, o idee
tă dacă nu de-a dreptul fal-
o dovedeste arestarea mea
ivă.

POPA: Nu te pripi în afirma-
Comuniștii, după cîte știi,
oameni care își cîntăresc cu
cuvintele... O clipă (Apasă
n buton aflat pe masă)... A-
rea dumitale nu este un a-
ci o necesitate.

MITRU (zîmbet superior): Sînt
rist, domnule, nu numai co-
r.

MITRU (Altă iluzie... Dom-
comisar, cunoscînd doar
tul de vedere al dreptului
lui burghez, în mod fatal
format despre comuniști,
re concepțiile lor, o idee
tă dacă nu de-a dreptul fal-
o dovedeste arestarea mea
ivă.

POPA: Nu te pripi în afirma-
Comuniștii, după cîte știi,
oameni care își cîntăresc cu
cuvintele... O clipă (Apasă
n buton aflat pe masă)... A-
rea dumitale nu este un a-
ci o necesitate.

MITRU (zîmbet superior): Sînt
rist, domnule, nu numai co-
r.

MITRU (Altă iluzie... Dom-
comisar, cunoscînd doar
tul de vedere al dreptului
lui burghez, în mod fatal
format despre comuniști,
re concepțiile lor, o idee
tă dacă nu de-a dreptul fal-
o dovedeste arestarea mea
ivă.

POPA: Nu te pripi în afirma-
Comuniștii, după cîte știi,
oameni care își cîntăresc cu
cuvintele... O clipă (Apasă
n buton aflat pe masă)... A-
rea dumitale nu este un a-
ci o necesitate.

DUMITRU IGNEA

CONFRUNTAREA

Fragment din piesa „Prietenă mea noaptea”

lor care veghează la siguranța
statului.

MITRU (zîmbitor): Sînteți un
om norocos. Mie încă nu mi-a
căzut în mîna. Ați studiat-o?

POPA (se ridică. Același joc,
la fereastră, privind afară, plim-
bare în jurul mesei): Am și con-
spectat-o

MITRU: Interesant. In ce
scop?

POPA: Profesional. Am fost
convins că mi se va ivi prilejul
să port o discuție cu un frunțaș
comunist. Nu-mi place să fiu pus
în inferioritate (Ironie) Din
punct de vedere teoretic.

MITRU: Domnule comisar, fa-
ceți o confuzie. Sînt un simplu
muncitor, nu un teoretician.

POPA: Modest... Trăsătură
rară. În fine, să acceptăm că
ești numai practicant sau tehni-
cian. (Își aprinde o țigară). Par-
don! (Îi întinde pachetul) Fu-
mezi?

MITRU: Numai cînd mă aflu
în situații dificile. Nu e cazul.

POPA: Mda! (Continuînd
ideea). Poate ești un bun pove-
stitor. (Se așează pe scaun, își
petrece brațele pe după spetea-
ză, lasă capul pe spate) Sînt dis-
pus să ascult, murmurată de bu-
zele dumitale, o poveste adevă-
rată. (Privirea în plafon) Des-
pre miraculoasa înjghebare a u-
nei tipografii. (Pauză) Despre e-
ditarea ilegală a unui ziar (Pa-
uză) Despre o familie de țărani
ademenită la activitatea subte-
rană a comuniștilor (Pauză) Mă
interesează și amănuntele. Cît
de neînsemnate.

MITRU: Aveți o imaginație
foarte bogată.

POPA (bate cu palma în dosa-
rul de pe birou): Informație bo-
gată! Activitatea noastră se ba-
zează pe fapte concrete. (Pauză)
Ești dispus să-mi răspunzi la o
întrebare oarecum exterioară in-
teresului imediat?

MITRU: Depinde.

POPA: Cum a fost posibil ca,
în mod deliberat, să-ți împingi
familia în prăpastie? Tatăl...
Sora... Mama... Frumos gest!
Plin de omenie...

MITRU (brusc în picioare.
Dur): Omenie!... Dumneata în-
drăznești să vorbești despre o-
menie?!

POPA: Da, eu! Ce, îți închi-
pui că numai comuniștii sînt ca-

pabili de sentimente umanita-
re?... Și nu te agita, nu-ți irosi
energia. Sîntem abia la început.

MITRU (se așează pe scaun)
Calm): Nimic n-ați înțeles des-
pre comuniști, domnule comisar.
Absolut nimic. Lupta lor are
sensuri care, în mod firesc, sca-
pă puterii dumneavoastră de în-
țelegere.

POPA: Imi face impresia că
ignorezi legile care pedepsesc cu
asprime activitatea de submina-
re a statului. Sau poate nici nu
le cunoști. Mă deziluzionezi.

MITRU (ironic): Deși nu le-am
conspetat, îmi sînt bine cunos-
cute. Nu numai în litera ci și în
spiritul lor... antiuman.

POPA (gest de regret): Torni,
cu bună știință, plumb în balan-
ța faptelor dumitale, și așa des-
tul de încărcată.

MITRU: Doresc să vă ușurez
cercetările. Trageți cuvenitele
concluzii, în conformitate cu le-
gile ale căror paragrafe le cu-
noașteți pe de rost și... Restul
argumentelor le păstrez pentru
onoratul tribunal.

POPA (pe gînduri): Nimic
mai ușor... (Sună telefonul. Ri-
dică receptorul). Da. Cum?...
Excelent! (Moment de ezitare,
îl privește pe Mitru) Condu-o la
mine în birou. (Așează recepto-
rul) Da, domnule Dorneanu, în
fața tribunalului ajungi oricum.

Am însă, o rețineră măruntă. A-
parent măruntă: comisarului Po-
pa îi este jenă să te trimită la
ocnă sau în altă parte, singur.
E o problemă de prestigiu pro-
fesional. Agenții mei s-au pri-
pit. Eu intenționez să te are-
tez într-o altă împrejurare (Pa-
uză) Atunci cînd principalul vos-
tru nucleu, conducerea, obișnu-
iește să se adune. Sînt convins
că spre acel loc te îndreptai în
noaptea cu pricina.

MITRU (zîmbet subțire): Ați
comis o eroare de calcul, dom-
nule comisar.

Intră Trofinică cu Maria. Fe-
meia are în mîna un coș de pa-
pură. Mitru stă cu spatele, nu
o vede.

TROFINICĂ: Altă pasăre...
A intrat în cușcă de bună voie.

POPA (cătore Mitru): Sînt și
erori, sînt și surprize. (Cătore Ma-
ria) Ce vînt te-a adus la noi,
mamă necăjită?

MITRU (se ridică în picioare,
surprins): Mamă!...

MARIA (glas pierdut): Mitru-
le!... Eu...

POPA (cătore Mitru): Reține,
domnule: soțul nu-i, fiica nu-i.
Flăcăul așîșderea. Zbuciumul
mamei e greu de stăvilit.

MITRU (disprețuitor): Vă fe-
licit pentru calmul cu care tă-
iați fără anestezie.

POPA (cătore Maria): Ai flă-
cău deștept, dar neastîmpărat și
citeodată nehibzuit la vorbă.

MARIA (dînd din cap): Sînt
femeie bătrînă. De ce mă schin-
giuți?

POPA: Așa e în viață, dragă
mamă. Ne chinuim unii pe alții.

Trofinică controlează coșul Ma-
riei. Îl răstoarnă. Un rînd de
schimburi, cîteva mere se rostog-
olesc pe dușumea. Agentul ia
un măr, mușcă cu poftă.

TROFINICĂ: Prima! Dom-
nești! Se confiscă.

POPA (înăcrîit): Nu fi... (Că-
tore Maria) De unde știai că e
aici?

MARIA (cu ochii la Mitru):
Am aflat...

POPA (cătore Mitru): Excelenți
informatori aveți! La acest ca-
pitol ne întreceți. (Cătore Maria)
Mamă părăsită la bătrînețe! Fi-
ul ți l-ai văzut, schimburi i-ai
adus. Noi îi asigurăm un adă-
post...

MITRU: Dumneata n-ai avut
mamă, domnule comisar?

POPA (surd, cătore Maria):
Poate ne spui ceva despre o ma-
șină sau despre un ziar.

MARIA (șeapănă, cu pumnii
strînși. Strigă): Blestemaților!
Blestemaților!... L-ați închis pe
Ștefan... Pe Aglaia! Vreți
să-mi năpăstuiți băiatul. Bleste-
maților! Blestemaților!

POPA (cătore Trofinică): Scoa-
te-o... (Moment de gîndire)
Dă-i drumul.

TROFINICĂ: Ești liberă, mă-
tușă. Să mai vii cu mere...

O prinde de braț. Maria pă-
șește șovăielnic spre ușă, mu-
tă, cu capul întors spre Mitru.
Ies.

POPA: Ai reținut, domnule
comunist Dorneanu? Și noi sîntem
animați de sentimente uma-

nitare. Am eliberat-o.

MITRU (întunecat): Nu-mi
fac iluzii. Vă cunosc adevărate-
le intenții.

POPA: Sper că această nepre-
văzută întrevedere te va deter-
mina să devii mai elastic.

MITRU: (privește într-un punct
fiz): Timp pierdut... Alergați
după o himeră.

POPA (ușor iritat): Domnule
Dorneanu, nu sînt partizanul
metodelor de constrîngere, al
brutalității. Imi place să cred
că nu mă vei determina să lunec
pe această pantă de care am o-
roare.

MITRU (îl privește pe comisar
în față): Omenia dumneavoas-
tră începe să-și arate colții. Ză-
darnic ați conspectat biblia sau
evanghelia aceea, cum îi spuneți.
Caracterul comuniștilor v-a ră-
mas o enigmă.

Casa conspirativă
PĂSTRĂVANU, COLIBABA,
DORINA

COLIBABA: Îți aduci aminte,
Mihai?... Acola la tine sub
nuc, cînd l-am primit în partid...
Era tare emoționat.

PĂSTRĂVANU: Asemenea
momente se uită greu.

DORINA (revoltată): Ce v-a
apucat? Vorbiți ca despre un
mort.

PĂSTRĂVANU: Sentința va
fi aspră. Nemaipomenit de as-
pră. Războiul nu s-a sfîrșit.

DORINA: Absurd. Totul e
absurd. L-au arestat într-o îm-
prejurare absurdă.

PĂSTRĂVANU: Crezi tu. Ra-
zia a fost abil regizată. Vinătoa-
rea de dezertori era un pretext.

COLIBABA: A fost depistat,
semnalat. Cum?! Cred că nu
vom afla niciodată.

DORINA (zîmbet amar): În
ziua aceea îi adusesem literele
care lipseau. Le-a cîntărit în
palmă și li s-a adresat de par-
că erau vii: „De azi înainte sîn-
teți ostași ai partidului!”

PĂSTRĂVANU: N-am crezut
niciodată în hazard. De data a-
ceasta, însă, aș dori din tot su-
fletul să știu că există.

COLIBABA: S-ar putea să e-
xiste... (Alt gînd) Am ciorna
manifestului proiectat. Cine îl
va culege?

PĂSTRĂVANU: Eu ce sînt?
Cizmar sau tipograf?

COLIBABA (scoate cîteva foi
din buzunar): În acest caz să
cădem de acord asupra conținu-
tului. (Citește): „Frați soldați!
Cine să apere onoarea și demni-
tatea familiilor voastre decît voi
care aveți brațul înarmat... În-
toarceți acest braț împotriva a-
supritorilor patriei...”

Lumina scade și se reaprinde
pe Sala Tribunalului militar
Focarul puternic al reflectoru-
lui îl surprinde pe MITRU în
picioare. Acuzatorul (COLONE-
LUL) se află în umbră, abia
ghicit.

COLONELUL (voce solemnă):
Acuzatul Dorneanu Mitru, năs-
cut la 26 aprilie 1915, purtător al
numelor conspirative Petrică și
Necunoscutul, de profesie munc-
cător tipograf.

Arestat la 4 mai 1944...

Pentru crimă de participare la
organizații nepermise...

ECOUL (amplificat): NEPER-
MISE!... NEPERMISE!... NE-
PERMISE!...

COLONELUL: Conform arti-
colelor 4, 5, 6 și pedepsită de ar-
ticolul 7 din Decretul lege 236...

Pentru crimă de tipărire și
răspîndire de manifeste comu-
niste...

ECOUL (amplificat): COMU-
NISTE!... COMUNISTE!...

COLONELUL: Cu sentința nu-
mărul 137 din 8 iulie 1944... Se
condamnă la moarte!

ECOUL (amplificat): LA
MOARTE!... LA MOARTE!...

Lumina scade și se reaprinde
pe
Casa conspirativă

PĂSTRĂVANU, COLIBABA,
DORINA

COLIBABA (citește): „In-
tr-un puternic front patriotic,
capabil să răstoarne clica tră-
dătoare a lui Antonescu, să eli-
bereze România de sub jugul hi-
tlerist, pentru pace imediată cu
U.R.S.S., Anglia și Statele Unite,
pentru independența țării, pen-
tru libertăți democratice...”

Gheorghe ADOC:

„Adevărații acuzatori

Oricât ar fi de frumos un oraș, trebuie să avem grijă de intrările sale, abordarea problemelor urbanistice din punct de vedere funcțional și estetic începând de la porțile de primire ale localității. Dintre aceste intrări, întâietatea o au gările, deoarece primul acces a fost gara și mai apoi au apărut aeroporturile sau autostrăzile de penetrație. În general, datorită faptului că erau murdare, pline de fum, gările au fost amplasate excentric față de oraș. Din această cauză accesul spre centru era dificil.

Căpătând funcția unui semn de hotar, gara devine o poartă de intrare a orașului. La început, în jurul unor anumite gări nu se găsea decât un restaurant modest și hotelul pentru călători. Odată cu dezvoltarea așezărilor urbane s-a construit un cartier al gării, orașele fiind îndemnate să se extindă spre acesta, așa cum o vor face, probabil, în viitor și înspre aeroporturi, amplasate astăzi de regulă la distanțe de 10 — 20 km. față de centru.

În ultima vreme, odată cu modernizarea transporturilor feroviare, prin aplicarea unor sisteme noi de tracțiune, în locul vechiului sistem cu aburi, odată cu electrificarea rețelei de căi ferate, se pune problema integrării în modern, gara urmînd să facă parte din oraș, în cadrul unui ansamblu judicios rezolvat din punct de vedere urbanistic.

La Iași, preocupările majore pentru găsirea celor mai bune soluții de sistematizare a zonei aferente gării centrale, a determinat lansarea unui concurs de idei, care să propună o serie de soluții demne de luat în considerare la definitivarea urbanistică a zonei. Astfel, la concursul republican de idei din anul 1972, pentru sistematizarea ansamblului urbanistic al Pieții Gării centrale de călători, s-au prezentat 17 proiecte dintre care 8 au primit girul de apreciere al juriului. Premiile au fost acordate soluțiilor ce s-au dovedit mai realiste și cu cele mai interesante idei de rezolvare privind circulația rutieră și pietonală, dotarea și aspectul de ansamblu al zonei. Criteriile principale de apreciere a celor mai bune soluții de sistematizare au avut în vedere pe lângă sistemul de comunicație amintit mai sus (relația gară — oraș, circulația orășenească — tramvaie, autovehicule, pietoni) și posibilitățile de realizare a zonei într-o primă etapă, ținînd seama de economie, densitate, demolări, păstrarea unor construcții valoroase. De asemenea s-a luat în considerare modul de alcătuire a cadrului arhitectural-urbanistic, atât ca imagine generală cit și ca încadrare în specific.

Intrunind cel mai bine condițiile temei de proiectare, proiectul care a obținut premiul I, se distinge în primul rînd prin posibilitatea realizării economice a primei etape, urmărind încheierea unui ansamblu arhitectural la scara municipiului Iași. Proiectul aduce ca idee originală stabilirea pe strada 30 Decembrie a fronturilor viitoarelor construcții dincolo de actualul aliniament, amplasînd în mod judicios hotelul, ca dominantă verticală a ansamblului, încît să formeze cap de perspectivă atît dinspre Piața Gării

ESTETICA STRADALĂ (III)

PORȚILE ORAȘULUI

Ștefan CUMPĂNESCU

cit și din str. Arcului. Se așează astfel compoziția principală a pieții pe actuala stradă de circulație. S-a dat o apreciere favorabilă propunerii ca strada 30 Decembrie să devină o puternică arteră comercială, dotată corespunzător cu diferite magazine, avînd un program larg de funcționare, păstrîndu-se și accentuîndu-se în acest fel caracterul comercial tradițional. Menținerea unor importante clădiri, spre exemplu Vama, va permite

Tineretului, deoarece soluția adoptată nu pune în valoare scările monumentale de la Rîpa Galbenă.

Următoarea lucrare premiată se remarcă prin relația gară-hotel, cu axul circulației pietonale rezultat clar între cele două obiective, deși ca o scădere a valorii proiectului se poate menționa aspectul spațial necontrolabil al ansamblului și în special frontul spre strada Petru Rareș.

— 30 Decembrie și frontul de est al viitoarei artere 30 Decembrie.

Concursul de idei inițiat pentru sistematizarea ansamblului urbanistic al Pieții gării centrale de călători din Iași se înscrie printre competițiile cu un anumit grad de dificultate, deoarece soluțiile prezentate trebuiau să răspundă necesităților prezente și de viitor în rezolvarea urbanistică a unei importante zone de interes orășenesc. Desigur,

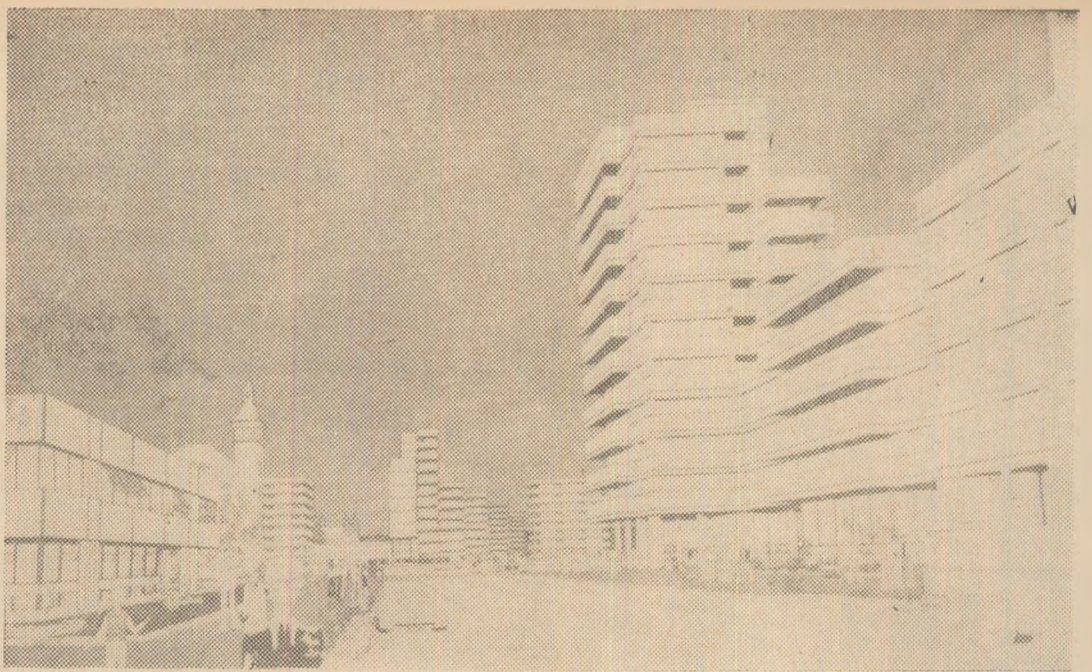
orașului, va răspunde atît cerințelor de ordin arhitectural-urbanistic cît și soluționării traficului caracteristic acestei zone, în care sînt polarizate multiple activități ce pulsează zilnic deosebit de fierbinte.

Considerînd „arhitectura drept o funcție a orînduirii sociale” (F. Leger) și orașul „un eveniment uman față de care artistul nu poate rămîne indiferent” (Pietro Consagra), rezolvarea spațiilor urbane libere apare ca o problemă mult mai dificilă decît cea a proiectării unei clădiri la dimensiuni date.

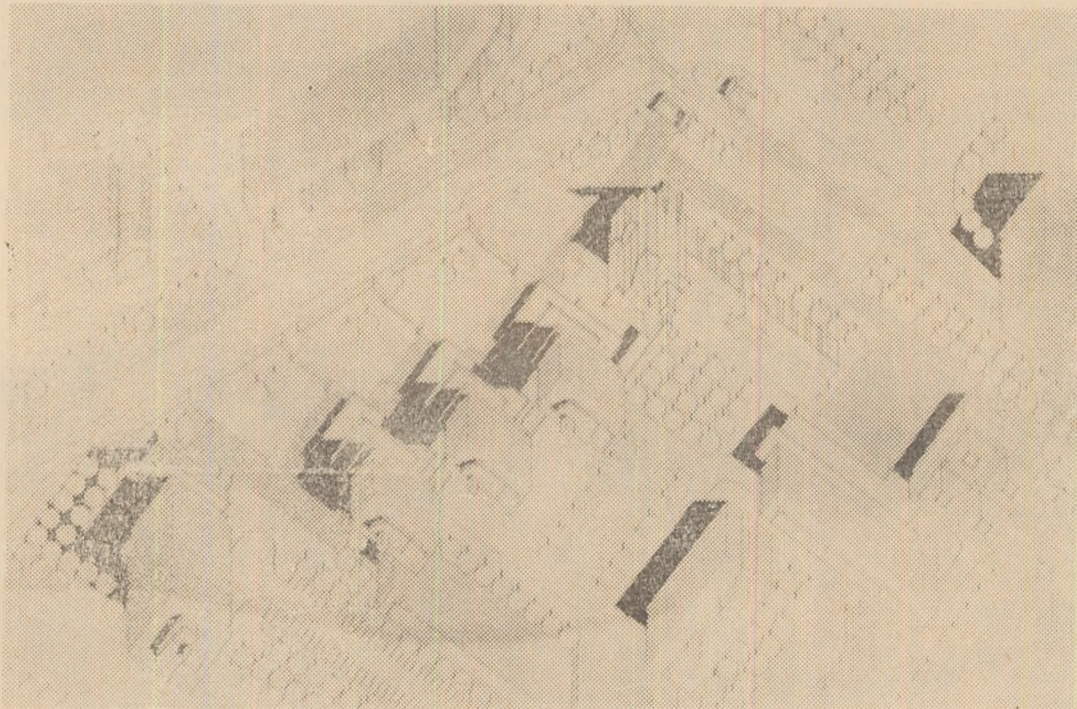
Cu un aspect vechi stradat în general meschin, dictat de interese mercantile care obligau dughenele să se înghesuie una în alta și să iasă în calea trecătorului, fără a ține seamă de ecartament, Iașul ridică numeroase semne de întrebare pornind mai ales de la rețeaua numeroaselor sale monumente istorice. În primul rînd, necesitatea ca aceste valori să capete spațiul necesar de respirație impune administrarea cu multă atenție a suprafețelor disponibile, evitîndu-se sufocarea monumentelor sau minimalizarea lor pe verticală.

În cazul esplanadei din fața Teatrului Național, un prim câștig e însăși realizarea spațiului liber prin demolarea patru-laterului care refuza accesul perpendicular pe frontonul clasic, străjuit de statuia lui Vasile Alecsandri. Pe de altă parte însă, o exagerare a dîncimii de perspectivă n-ar deservi clădirea întrucît ar face să pară scundă. Același efect s-ar obține prin flancarea spațiului cu obiective prea înalte care ar forma un fel de coridor. Cea mai nimerită soluție ni se pare a fi amenajarea în terase care să coboare lent spre Ștefan cel Mare, plantate cu o vegetație decorativă scundă, sub linia soclului, iar pe laturi fațade stradale variate ca stil și discontinui, adică acordate la fundalul format din clădirile Teatrului și Filarmonicii. Nici într-un caz, în aceste laturi exterioare, nu poate crea armonie un liniament riguros.

Deci, totuși să fie subordonat punerii totale în valoare a acestei bijuterii care, în sfîrșit, primește lumina din plin în peronul străjuit de colonade.

Piața Gării Centrale Iași — premiul III (autor: arh. Sabin MARINESCU)

Piața Gării Centrale Iași — premiul I (autori: arh. Elena IUROV, arh. Cosma IUROV).

și mai mult punerea în valoare a acestora. În fine, proiectul se distinge printr-o soluție clară de circulație, prin separarea transportului în comun de fluxul pietonal. Rezervînd spații largi pe ambele părți ale viitoarei artere centrale, agrementate cu bogate spații verzi, circulația pietonieră este rezolvată la scara necesităților unei gări orășenești, ținînd seama și de ambianța posibilă de realizat într-o asemenea zonă. Neconvingătoare ca mod de rezolvare rămîne însă legătura pietonieră cu Piața

De asemenea, reține atenția și lucrarea distinsă cu premiul III, care propune o organizare a pieții mai apropiată de necesități. Cu spații interesant compuse, proiectul rezolvă piațeta din fața clădirii gării sub forma unui hol de primire al orașului, crează piața comercială în profunzime, separată de fluxul de călători prin construcția vămii, care rămîne și este pusă astfel mai bine în valoare. Proiectul nu rezolvă însă în mod fericit circulația tramvaielor și autobuzelor, intersecția străzilor Arcului

preluarea și integrarea anumitor idei valoroase cît și aprofundarea studiilor la nivelul detaliului de sistematizare, stă în atenția proiectanților ieșeni cu prioritate (șef de proiect, arhitectul Alexievici Ovidiu). Proiectul va trebui să dezvolte o soluție realistă și clară, să evidențieze unele particularități ale teritoriului considerat și să pună de acord relațiile funcționale ale zonei cu întregul sistem urban.

Materializarea imaginii viitoarei piețe ca principală poartă a

cartea de artă

Eseurile lui Edgar Papu

Erudiția autorului îi permite nu numai interesante incursiuni în istoria artei și filozofiei (Eseuri asupra artei germane, Meridiane 1973), dar, mai ales, acele idei care tind să ordoneze înțelegerea fenomenului artistic german prin filtrul propriei personalități, a propriei experiențe culturale. Așa cum ne-o prezintă Edgar Papu, arta unui popor apare ca rezultat al exprimării unei sensibilități deosebite, cu duritățile și asprimile sale, cu năzuințele, sacrificiul și neîmplinirile sale, o artă ce rămîne în ultimă instanță forma acțiunii morale cu care pictorul urmează sunetul materiei, dar cu acea forță contopită în efortul artistic cu care breslașul modela fierul sau arama. Căci, după cum observă Elie

Fauré, „pictura germană nu se va desprinde, de fapt, niciodată, de meseriile primitive, pe care mesterii din evul mediu le practica alături, în aceleași ateliere”. E o artă exactă dar neliniștitoare, sinceră dar și reformistă, minuțioasă dar cultivînd fantasticul, dînd chipului uman cea mai agonică expresie, totuși ignorînd spectaculosul. Frumuseții senzuale ea îi substituie liniștea dinaintea furtunii. Aparența e de reală pasiune pentru asceza adevărului frust. Mai puțin sensibilă la frumusețea formală, arta germană căuta să afle sub crusta elementarului posibilitatea unei autodefiniri mai clare într-un efort titanico și consecvent.

Cartea lui Edgar Papu este alcătuită pe două idei directoare completîndu-se reciproc și realizînd împreună un încheat eseu ce surprinde fenomenul pe coordonatele sale structurale, urmărind motivele și categoriile estetice generative.

În prima parte găsim acele temerare tentative și speculații (în bunul înțeles al cuvîntului) care imprimă sugestia de explicitare inedită. Sint expuse viziuni interesante asupra formelor specifice de expansiune a imaginii vizuale prin dinamica extensivă, intensivă, optica unghiulară, expresivitate. Surprinsă cu subtilitate „tentativa extremelor” cum o numește Edgar Papu ni se re-

levă ca ireconciliere perpetuă a artistului cu impunerea unei ordini obiectuale prezente, ca subiectivare. „Toată arta europeană modernă va merge — cu rare intermitențe — pe calea unui proces de subiectivare urmărind dislocarea treptată a relațiilor obiective din lucruri și substituirea lor prin țesătura climatului lăuntric al artistului”. Astfel privită ca „posibilități de formă” arta germană este o precursoră căci, cum afirmă Johannes Jahn: „latura subiectivă a artei germane a îngreuiat înțelegerea ei din partea altor popoare”. De altfel categoriile discutate în partea a doua a cărții par să demonstreze cu destulă convingere teza că fenomenul artistic german impregnat de filozofia populară, fenomen social, rece, meticulos, analitic, apocaliptic, obsesiv sau militant s-a bucurat de puțină aderență și recunoaștere chiar în țara în care s-a manifestat. Faptul că sînt descoperiți pictori de mare valoare ignorați pînă nu de mult (să ne amintim numai de Mathias Grünewald) a atras nu numai reconsiderarea celor aparent cunoscuți ci și a artei germane în ansamblul ei.

Una din aceste interpretări de un excelent nivel și interes este cartea lui Edgar Papu.

D. KALMUSKI

Grafica insurecției sau cîntec de trecere

Vasile KAZAR :

„Noaptea partizanilor”

Grafica insurecției — cuvînt activ complex, concentrat — pare a se structura ca o cronică în imagini a momentelor celor mai semnificative din lupta poporului, a forțelor sociale progresiste, pentru înfăptuirea dealurilor de dreptate socială, de libertate și independență rațională, ea înregistrînd — uneori cu precizia unui seismograf — pulsul marilor evenimente care au precedat-o sau cărora li s-a suprapus; ea reflectînd în același timp în mod plonar adeziunea lucidă și pasionată a artiștilor la ideile înaintate ale epocii, opera lor constituie, nu o singularizare arbitrară a imaginii, ruptă de contextul său politic, social, spiritual, tributară pitorescului, virtuozității sau unui festivism de proastă înțelegere, — ci un act de angajare.

Artă a eposului, a unor inefabile metamorfoze, destinul graficianului și al operei sale se suprapune destinului artei militante românești, fiind gest, fiind cuvînt, apoi armă și unealtă.

Tendințele inițiale ale unei asemenea arte, mai vechi decît perioada de referință, în la început de exprimarea spontană a bunului simț, această artă devenind treptat o acțiune politică urmărind obiective în care se concretizau aspirațiile cele mai avîntate ale maseilor, un sens al unei posibile transformări.

Iar acest spirit al revoluției a apăs o flacără ce nu s-a mai stins. Infierarea monarhiei, demascarea corupției și putreziciunii regiunii politice burgheze se îmbină în acidele satire ale lui Nicolae Măntu sau Ary Murnu (cu ilustrații precedesorii ca Logdan Petricicu Hasdeu), sau în lucrările de grafică ale lui Fr. Sirato, Iosif Iser, Camil Ressu, Ștefan Dimitrescu, Jean Al. Steriadi, Ștefan Popescu, Lascăr Vorel și mai ales N. Tonitza, cu imagini ce demonstrează o cuprindere mai largă a problematicii epocii, imagini care întru-chipind alegoric idei ale socialismului științific, vorbesc direct despre revendicările proletariatului.

O incantație gravă evocă ritmul iunicii ca un ritual cu miros de sudoare și bărbat: „Miner” al lui Gheza Vida, destine și oameni în lucrările lui N. Tonitza, Nicolae Cristea; în toate, ca o zbatere de aripă plutesc neliniștea și așteptarea și nesațul. Un leit-motiv apare, fie în '24, fie în '32 sau '36: mizerie, fie că e vorba de lucrări ale lui Gh. Labin, N. Tonitza „Mizerie”, „Coadă la piine”, Gy. Szabó Bela „Oameni săraci”, Zoltan Andrasz „Vremuri grele”, „Umeri oboșiți” sau Nicolae Cristea „Marșul foamei”. De-a trebuit spus poate un cuvînt, l-a spus Tonitza „Balanța (muncii și a capitalului) nu mai minte”.

Marile acțiuni muncitorești, crearea Partidului comunist, determină în grafica noastră militantă, o treaptă calitativă nouă. Aderiunea profundă, prezența vie a artiștilor în vîltoarea evenimentelor, conștiința luminată de ideile socialismului conferă celor mai bune lucrări din această nouă etapă o claritate ideologică sporită și o mai

mare expresivitate. N-a fost uitat '907, nici Grivița anilor '33, iar în alfabetul revoluționar e și majuscula I, pentru Luptă.

E luptă și satira mușcătoare a lui Aurel Jiquide sau Iosif Ross, o satiră amară și ternă, lucidă apoi, dar fără malițiozitate, cu ochii triști.

Se înmulțesc scenele din închisori, dar grafica anonimă a ziarelor vremii îndeamnă „La luptă contra terorii”, „Un salut din temnițe și un strigăt”, „Trăiască Internaționala Comunistă”.

Momentul de amplă desfășurare a forțelor revoluționare conduse de partid, a avut atunci și în anii următori, ecouri largi în grafica noastră. Desenatori de talent analizează acum evenimentele politice de pe poziții certe de clasă — e ca o denlipire de ape. Ei avertizează asupra primejdiei pe care o reprezintă fascismul, demască și combat caracterul lui monstruos, pregătirea și declanșarea războiului fascist. Plutește acum o limpede clamare: „Vrem pace”, „Ororile fascismului”, „Pe aici au trecut legionarii” de Aurel Jiquide, Vasile Dobrian „Clasul nostru e glasul istoriei”, căci acum cu atît mai mult alfabetul istoriei cuprinde majuscula I pentru Luptă.

Procesul și procentul de conștiințare a artistului — o conștiință în conștiința neamului său — au determinat evoluția graficii de la o înregistrare sensibilă la transfigurare, de la consemnare la confesare provocată și de aici la conștiința de sine a luptătorului, proces ce poate fi regăsit și la scara întregii colectivități, frumoasă fiind în acest sens metafora propusă de Paul Erdos „Așa s-a călit oțelul”.

Alături de epicitatea sa, ceea ce caracterizează grafica insurecției e o viziune totalitară, o înglobare a orientărilor tematice, pînă atunci cu evoluții quasi-paralele: grafica de constatare și confruntare, grafica antimonarhică, grafica antifascistă, grafica ce prin sublimare propune simboluri, mecanisme, scheme subordonate unui sistem social nou, încheșat, reflectînd asimilarea filozofiei marxiste.

Diversitatea tematică subordonată acestei viziuni globale precum și harul de analist al artistului, la anumite nivele, fără teoretizări, au elucidat problema subiectului plastic: realul textual chiar dublat

de o puternică încălțură emoțională fiind depășit de gest.

Aceeași filieră o urmează și evoluția formulelor grafice, ajungîndu-se la o mutație a valorilor și în cadrul genurilor tradiționale, la o sensibil delimitare a „graficii de șevalet” de caricatură sau afiș, aceasta fiind de o finalitate imediată dată de viața în sine a genului și avîndu-și sorginea în lărgirea orizontului ideatic, aceasta putîndu-se observa cu precădere în grafica practică în anii de după eliberare.

Am ajuns astfel la hotarul lumii noi, ale cărei porți au fost deschise de insurecția națională antifascistă armată victorioasă condusă de partid, de lupta organizată a maselor populare în frunte cu clasa muncitoare din țara noastră. Grafica se află și acum pe baricade, prezentă la chemările partidului, punîndu-se cu promptitudine și incisivitate ce o caracterizează, în slujba marilor cauze a socialismului.

O amplă perspectivă istorică într-o evoluție firească sporesc potențialul de cuprindere al graficii, capacitatea sa de introspecție: Gh. Adoc „Din viața Partidului”, Vasile Cețmare „Cuvîntul Partidului”, Marcel Chirnoagă „Prima „Scînteie” legală”, Iulian Olaru „Republica”.

Lupta nu a fost uitată, abordarea aceluiași motiv dar „înainte” și „după”, conferirea de noi valențe de context lui „înainte” și „după” justifică frumusețea saltului, de-ar fi amintite numai lucrările din această perioadă ale lui Gy. Szabó Béla, Vasile Kazar sau Vasile Dobrian.

Acum, ponderea și prestigiul graficii sporesc pe măsura eforturilor artiștilor din toate generațiile de a surprinde în imagini viguroase inedit pasionant al vieții contemporane, clocotul muncii libere și entuziaste pentru înălțarea edificii României socialiste, căci în mod firesc „grafica este astăzi militantă nu numai împotriva forțelor ce stau în calea construirii unei lumi a dreptății și a păcii, ci și pentru toate valorile pe care le făurește noua noastră orînduire socialistă, pentru consolidarea lor în conștiința oamenilor”.

Steliana Delia BEIU

Cadrul care respiră istorie

Intr-un interviu acordat recent televiziunii, Sorana Coroamă a atins în treacăt și problema montării serialului realizat după trilogia lui Delavrancea, serial care — precum se știe — s-a bucurat de o primire excepțională. Regizarea a ținut să precizeze că e vorba de teatru filmat și nu de film pentru televiziune, justificînd astfel nota unitară (uneori rectilinie, monotonă) a decorului cetății de scaun. Bineînțeles că Sorana Coroamă, care a montat în prealabil „Apus de soare” în cetatea Sucevei, deținea toate elementele pentru o asemenea întreprindere de anvergură și faptul că a optat pentru schelăria de lemn își are, cred, justificări. Oricum, nesomptuozitatea cadrului a fost fericit suplinită de eposul interpretării și totul completat de scene în aer liber realizate cinematografic.

Intrucît teatrul în aer liber înseamnă o mai evidentă ieșire în public, o avansare a artei în cetate (nu mai departe să amintim succesele Teatrului de păpuși și tineret din Iași cu spectacole date în diferite cartiere ieșene), reluarea unor asemenea reușite pe micul ecran nu face decît să sporească ecourile născute de verbul lansat spre cele patru zări. În plus, un asemenea teatru are anumite virtuți generate de însuși cadrul (vezi spectacolele de la Mogoșoaia sau cele recente de pe malul mării cu „Iphigenia” lui Euripide) care parcă anulează scurgerea timpului. Cînd însă trecem la reluarea lor pe micul ecran, e bine să se țină seama de anumite legi ce privesc deopotrivă teatrul și filmul.

Spectacolul teatral solicitînd amfiteatrul fix, chiar dacă ar fi vorba de un așa zis spectacol stradal, să-i zicem poate „teatru din mers”, pe care îl va experimenta în stagiunea viitoare și Teatrul de păpuși din Iași, pornind de la tradiția păpusăriei de bilci specific românească, desigur că el nu permite schimbarea podiumului scenic, dar admite, ba chiar reclamă, acordarea cadrului natural la datele piesei. Numai astfel teatrul poate beneficia de elementele locului iar desfășurarea acțiunii devine tot atît de naturală ca și cadrul. Ruinele antice de la Tomis, zidurile de cetate feudală, interiorul afumat de minăstire, au forță sugestivă tocmai prin faptul că nu sînt contrafaceri teatrale, ci respiră istorie autentică. Ele ne sugerează acel unic element de continuitate spirituală între zbuciumul lui Mircea, apoteoza lui Ștefan, dăruirea pașoptiștilor și patriotismul poporului care luptă astăzi pașnic pentru construirea unei vieți libere și demne, pe linia istoriei noastre evocate. Valoarea autenticului s-a vădit și în filmările de la Stupca pentru „Ciprian Porumbescu”, căci oricît meșteșug ar dovedi scenografia, amprenta locului nu poate fi imitată.

Pornind de la ceea ce a fost reușit în „Musații” ori în decurînd prezentatul „Io, Mircea Voievod” în cetatea de scaun de la Tîrgoviște, putem întrevăde o serie de spectacole special montate pentru micul ecran, deci nu piese filmate ci spectacole T.V. realizate după piese, romane, nuvele și chiar scenarii noi. Utilizînd deci parțial cadrul natural, atît cît ne poate servi, și apelînd apoi la mobilitatea aparatului de filmat, evadînd deci nu din istorie ci din cadrul fix, poate fi dăruit genului o suită de figuri luminoase și fapte hotărîtoare pentru istoria și soarta politică a neamului, o serie de reconstrucții sugestive, de care ne amintim cu devoțiune și căldură mai ales în acest august sărbătoresc.

Avem cetăți geto-dacice și castre romane, cu inscripții și obiective; avem vestigii medievale la tot pasul, la Suceava, Iași, Piatra-Neamț, Rădăuți, Tîrgoviște, Deva, Brașov, Brașov, Sighișoara etc.; avem stejari intrați în istorie și tei cîntați în poezie; avem poduri de pe vremuri și hrube tainice, avem destule elemente ce pot întregi fericit orice reconstrucție. Avem deci cadrul autenticului și — mai ales — avem eroi ce pot fi luați drept pildă de către eroii contemporani. De la galeria sadoveniană pînă la cea a lui Camil Petrescu; de la cronicari pînă la Horia Lovinescu și Paul Anghel, de la Scrisoarea III-a pînă la poezia noastră modernă; de la Constantin Negruzzi pînă la Eugen Barbu — deci de la oricare început și pînă unde vrem să urcăm, eroii așteaptă să fie materializați, coborînd printre oamenii zilelor noastre, printre strănepoții lor.

Micul ecran are toate atributele de a realiza o istorie vie, vîzînd și auzînd, o frescă înrudită cu teatrul, prietenă bună cu filmul, dar nefiind exclusiv nici una nici alta. Pornind de la cronici, de la literatură, de la document, chiar de la vestigiile ce încă mai rezistă vîrstei, putem urca trecutul de aur în contemporaneitate punînd în valoare acest cadru care respiră atîta istorie fiindcă a trăit-o.

Ne gîndim la toate acestea fiindcă sărbătorim o zi a eroismului, răsucește a istoriei noastre.

AI. ARBORE

LUPTA CU ARMA

Andi ANDRIEȘ

Românii sînt oameni ai păcii. Au vocația muncii netulburate, cred în cultura binelui și o propagă necontenit.

Marilor zidiri le sînt necesare perioade de calmă omenie. Marile zidiri ale națiunii noastre s-au intrupat tocmai din capacitatea românească de a înțelege viața în ideea primordială a finalității ei pașnice.

Dar ne-a fost dat să trăim o istorie fierbinte. Destinului nostru nu i-au lipsit erupțiile violente, momentele de cumpănă gravă. Am parcurs nu o dată etape de încordată evoluție, am ajuns nu o dată la răscruce hotărîtoare. A trebuit cînd și cînd să răspundem vieții într-o altfel de tonalitate, aspră, neiertătoare.

Și atunci, oamenii aceștia ai păcii care se numesc români n-au ezitat să lase la o parte pentru un timp uncalta zilnică și să ia în mîini arma. Istoria ne-a înregistrat și această vocație, a luptei neînfricate pentru apărarea hotarelor, a ripostei demne și prompte lipsită de complexe numerice.

Cu arma — românii n-au ezitat să-și facă drum atunci cînd vrăjmașia nesătulă a nu știu cui se infiltra pe drumurile noastre. Cu arma — vitejia românească a trecut în legendă și a născut cîntece. Zidul cetăților noastre de piatră și suflet au îndoit fierul agresiv. Pentru dreptul sacru al existenței noastre ca popor, pentru temeinicia ofensivei de clasă, pentru echilibrarea justițiară a adevărurilor în opțiuni insușionale, lupta cu arma ne-a propulsat întotdeauna la dimensiunile cerute de logica istorică a României.

Pămîntenii acestor vetre se dăruie și se contopesc în ritmul marilor zidiri contemporane, știind totuși — ca unul — locul de păstrare al armei cu care oricînd, netîmorați, își pot apăra ființa și idealul.

În lupta împotriva cotropitorilor germani unul din rolurile cele mai importante l-a avut mișcarea de rezistență antifascistă. În toate țările ocupate, ca și în cele aliate lui, fascismul german s-a lovit de lupta organizată a forțelor democratice conduse, în marea majoritate a cazurilor, de partidele comuniste din țările respective.

În perioada grea a anilor de război, Partidul Comunist Român a mobilizat în jurul său toate forțele progresiste, a creat formațiuni patriotice înarmate, a luptat pentru ieșirea României din război, pentru alianța cu Uniunea Sovietică și cu celelalte state din coaliția antihitleristă, pentru întoarcerea armelor împotriva Germaniei fasciste. Insurrecția națională antifascistă armată din august 1944, operă a tuturor forțelor democratice și patriotice, a deschis poporului român calea spre realizarea idealurilor sale de independență, libertate națională și progres social.

Un număr impresionant de materiale documentare aflate în Arhive oglindesc lupta dusă de masele muncitoare din România, strîns unite în jurul Partidului Comunist, împotriva mașinei de război fasciste și a susținătorilor ei din țară. La sfîrșitul lunii mai 1940 într-un manifest intitulat „Muncitori țărani, intelectuali și soldați din Moldova”, semnat de către Comitetul Regional din Moldova al P.C.R., se arată situația grea din țară în timpul dictaturii lui Carol, cei zece ani de domnie avînd ca rezultat „mizeria, foametea, scumpetea, teroarea, lagărele de concentrare, schingiuirea și asasinatul”. După ce se relevă faptul că în situația internațională existentă „toți cei ce muncesc din lumea întreagă își dau din ce în ce mai mult seama că războiul în care sînt tirîți nu are nimic comun cu interesele lor și este dus numai cu scopuri imperialiste de reimpărțire a lumii”, în același manifest este prezentat un tablou veridic al situației în care se afla atunci România. „Guvernul de jaf, se spune în documentul citat, de foamete și de teroare al dictaturii regale de la noi, făcînd jocul imperialiștilor împinge muncitorimea română de la orașe și sa'e în prăpastia groaznică a măcelului imperialist. Sute de mii de muncitori și țărani sînt răpiți de la vetrele lor și ocupațiile lor și tirîți în concentrări. Nevestele, copiii și părinții concentraților sînt lăsați pe drumuri fără nici un ajutor, în timp ce scumpetea ia proporții nemaiauzite și muncitorii forțați să lucreze cu aceleași salarii de mizerie cite 12-14 ore pe zi, mari capitaliști și industriași storc cele mai grase profituri. În timp ce țărani sînt răpiți de la munca cîmpului, marii moșierji își lucrează liniștiți moșiile cu brațe ieftine de muncă, ale femeilor, copiilor și soldaților. Bonurile de înzestrare, taxele și impozitele care curg cu nemiluita vin să adîncească și mai mult foametea, mizeria și suferințele celor ce muncesc, aruncă toate cheltuielile pentru pregătirea de război pe spinarea muncitorilor de la sate și orașe și asigură cele mai nerușinate cîștiguri marilor capitaliști și moșieri”.

Partidul Comunist Român a fost acela care în fruntea forțelor progresiste din România s-a ridicat împotriva venirii la putere a gîrzii de fier cît și a hotărîrilor criminale ale Dictatului de la Viena. Două apeluri ale P.C.R., regionala Moldova, din septembrie 1940, oglindesc tocmai această atitudine care nu admitea compromisul. „Teroarea — se spunea în primul apel — care pînă acum a fost exercitată de regele Carol al II-lea, călăul poporului român, trece în mîinile singeroase ale gîrzii de fier care va oprima și mai crunt poporul român. Muncitorimea și țărănimea cunosc foarte bine modul de activitate al acestei organizații hitleriste formată din bătăuși și asasini! Astăzi cînd burghezia românească își vede amenințate interesele ei, cînd ma-

sele de muncitori se ridică cu tărie contra regimului de jaf, teroare și scumpete, cioclii au găsit metoda cea mai bună de a duce în croare poporul flămînd și asuprit prin aducerea la putere a gîrzii de fier. Prin tirgul de la Viena poporul a fost trădat: Am fost vinduți de cei care au vrut să devină slugile lui Hitler. Astăzi am devenit o colonie germană, care va fi crunt și singeros exploatată de către imperialiștii germani”.

La 13 ianuarie 1941 Marele Stat Major raporta Ministerului Apărării Naționale despre formele și metodele în care se desfășura munca de propagandă comunistă, „propaganda de la om la om, manifeste, șablonări de lozinci, broșuri și reviste, discuții cu muncitorii, prezentarea tuturor greutăților și nemulțumirilor. Cereri de revendicări, greve, intruniri clandestine”. Cîteva luni mai tîrziu, la 6 septembrie 1941, Comitetul Central al Partidului Comunist Român, subliniind „sarcina și răspunderea

HARALAMBIE ȚUGUI

arc de triumf

Lumina de August, măsură deplină
Viselor neamului, nemuritorul,
Veacuri la rînd așteaptă să vină
De-o ființă cu doina și dorul...

Lumina de August, poem fără moarte
Izvorit din adîncul acestui pămînt...
Steaguri de glorie o poartă departe,
Pe albia singelui sfînt.

Lumina de August, sublimul asalt
Spre libertate... Și-n flacăra sa
Glasul istoriei, tot mai înalt
Străjuind ca o veșnică stea.

Tresaltă în inimi ca-n fructe, urcînd
Puterile țării de fluvii solare.
Și-n iureșul lor revărsat peste gînd
Lumina de August, biruitoare...

istorică a comuniștilor față de poporul român” arată că aceasta constă în „organizarea luptei alături de marile popoare sovietice și celelalte popoare cotropite, pentru zdrobirea fascismului singeros german, a slugilor sale din toate țările, pentru alungarea ocupanților fasciști din România, pentru doborîrea bande de trădători de la cirna țării în frunte cu generalul Antonescu, pentru eliberarea țării de sub jugul singeros german, pentru România liberă și independentă”. În interesul acestei lupte Comitetul Central al Partidului Comunist Român a lansat lozincă creerii Frontului Unic Național.

Istorie

D. IVĂNESCU

În rapoartele și notele informative ale organelor de represiune din România acelor ani sînt evidențiate acțiunile întreprinse de către comuniști pe întregul teritoriu al României. În seara de 31 ianuarie 1941 — relatează buletinul informativ al chesturii de poliție din Iași — între orele 19-20, autori necunoscuți au răspîndit în cuprinsul orașului Iași circa 60 de manifeste comuniste. Tot la activitatea de propagandă antifascistă din orașul Iași se referă și nota informativă trimisă de serviciul de informații de pe lângă Președenția Consiliului de Miniștri către Prefectura Iași, în care se arată că „muncitorii de la Atelierele CFR Nicolina Iași sînt nemulțumiți cu rația de piine ce li s-a fixat — 30 gr. zilnic aceasta fiind insuficientă”. Nenumărate manifeste răspîndite în anii războiului erau îndreptate împotriva armatei naziste și chemau la luptă „alături de proletariatul țărilor democratice pe toți oamenii, din toate straturile sociale” care urau „noua ordine” hitleristă. În manifestul lansat de C.C. al P.C.R., din 3 noiembrie 1941, și intitulat „Frați români! Muncitori, intelectuali, femei, tineret” se spunea: „Ceasul descătușării naționale a sunat. Lupta împotriva jăcmănitivilor hitleriști și a slugilor lor, în frunte cu călăul Antonescu, înseamnă lupta pentru libertatea poporului și independența țării. Drumul poporului român este alături de Uniunea Sovietică, Anglia, Cehoslovacia, Polonia și celelalte țări cotropite care ne sînt aliate”.

Toate păturile societății românești erau nemulțumite de participarea țării la război alături de Germania lui Hitler, realitate confirmată în darea de seamă a Chesturii de poliție Iași în care este relevată starea de spirit a populației în perioada 22 octombrie — 22 noiembrie 1941. Astfel, studenții din Iași erau foarte nemulțumiți că autoritățile școlare nu se îngrijeau de situația lor materială, nu aveau cantine și cămine, iar muncitorimea era profund nemulțumită că primea salarii de mizerie, neputînd face față traiului zilnic. Valul de nemulțumiri era exprimat în manifestele care cereau „Vrem pace separată”, „Jos guvernul Antonescu”, „Jos cu Hitler”. În fabrici și uzine, în cartiere muncitorești, organizațiile comuniste confecționau litere din piele și de cauciuc pentru șabloane de lozinci antigermane, pentru pace și libertate. În același timp se intensificau acțiunile de sabotaj în întreprinderile mari, în special cele de armament. În buletinul de informații al Ministerului Afacerilor Interne se semnală, la 26 martie 1942, că vasul „Ardealul” încărcat cu circa 50 vagoane de muniții, aparținînd armatei germane, s-a scufundat pe Dunăre în apropiere de Brăila, iar la 11 iulie depozitele de muniții de la marginea orașului Buzău — circa 66 depozite ce conțineau 200 vagoane de muniții și carburanți — au luat foc. Măsurile de represiune nu s-au lăsat așteptate. Au fost arestați și condamnați nenumărați comuniști. Prefectura poliției capitalei raporta că pînă la

FLORIN MIHAI PETRESCU

La timpul unu

Sinistra ceață, iată, a trecut
Colinele se bucură în pace
Ard focuri noi pe culmi
Și cutezînd

În alte inmuri azi mă voi preface

La Timpul Unu
Soarele-i mai blind
Inundă-mă
Lumină de Itace.

II

Am inspectat eterul oportun
Sunt calde încă țevile de tun
Rup baterii auzul și se-mbină
Fumul de praf de pușcă și verbină
La colosala-n veac de veci cădere
A pajurei nebune de putere.
Ostași civili într-un mesaj succint

La malul dintre bezne și argint
Zburînd sub foc — acoperiți de moarte —
În salve anunțînd un țel comun
Din cercul unde soarta te împarte
În filele Victoriei, ca-n Arte
Cu nemurirea astăzi mă cunun.

III

În bucuria fără-asemănare
Las toate frămîntările de-o parte
Din cortul drag în togi izolatoare
Intru direct în cea mai vie carte
Și-ascult pîndind emoția pe față
La iarba sfîntă-n orice dimineață
Și mă pătrund de darurile clare
Răpit neliniștii distrugătoare
Pecetluind sub lespezi de ivoriu
Tot ce-i obscur, urit și iluzoriu.

IV

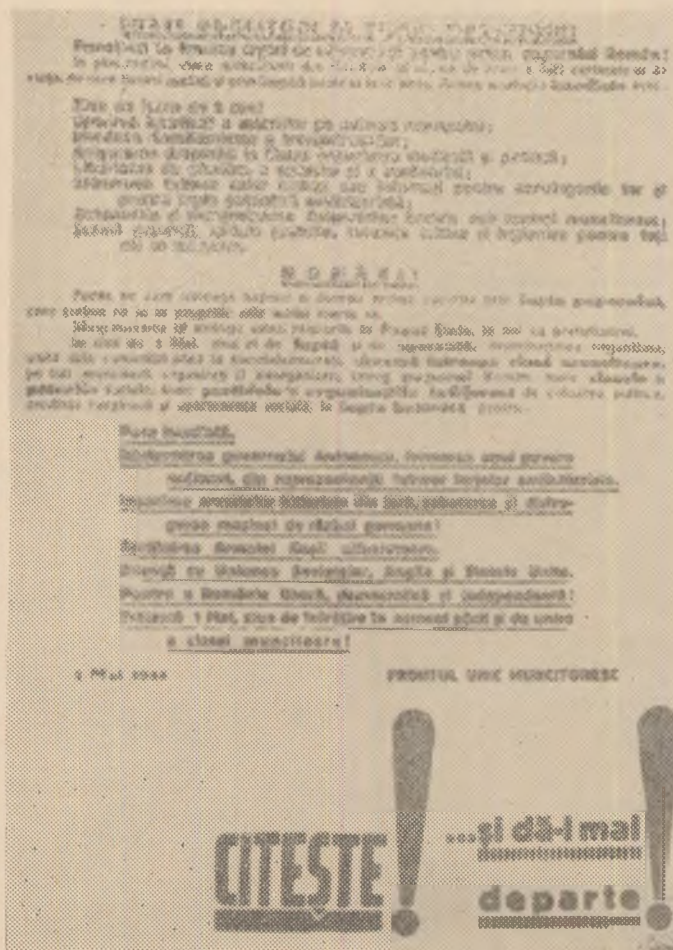
M-am regăsit la polii inspirați
Sunăți sirene! Codri vechi, cîntați.
Se făurește totul și preschimbă
Începem să vorbim aceeași limbă —
A meșterilor tăietori de lemne
A cronicarilor născuți să-nsemne
— Gravuri îndrăgostiți de pietre geme —
Ce-i nou în cer și nesfîrșit în steme.

V

Vorbesc de-aici, din inima pădurii
Unde-n stejari s-au îmbrăcat pandurii
Și alți eroi intrat-au în legende
Spre-a cumpăni cetățile delende
Și sui acuma zarea biruinții
Aduc prinos visării creatoare
Dau slavă fericirii de-a fi floare.
Pe treapta cea mai naltă — vii — părinții.

sacră

Declarația C.C. al P.C.R. din 24 August 1944

Un fragment din manifestul F.U.M. (1 mai 1944)

DIN AMINTIRILE UNUI LUPTĂTOR

La izbucnirea insurecției, mă aflam, cu regimentul de Gardă Călare, de straie, la porțile de miazănoapte ale Capitalei, având poruncă să împiedic — cu orice preț — pătrunderea dușmanului în oraș.

Pe atunci, la vila mareșalului în Băneasa, făcea de gardă compania căpitanului Anca. Aflând — din proclamația regală — despre schimbarea istorică produsă în destinul poporului nostru, ne mai avînd nici o legătură cu regimentul său (zona împădurită și satele dintre Snagov și București era împinșită cu importante forțe germane), ofițerul mi-a cerut să lupte, cu unitatea lui, sub ordinea mele.

Imi reamintesc cît am fost de fericit să primesc — în ceasuri de mare răspundere — acel ajutor neașteptat. Voi încerca să evoc aci eroismul legendar și spiritul de jertfă de care au dat dovadă ofițerii, subofițerii și ostașii companiei a 7-a, în acele zile hotărîtoare pentru soarta țării noastre.

Era aproape miezul nopții cînd a sosit la pod compania căpitanului Anca. După ce și-a aliniat unitatea, ofițerul a comandat „onorul” și mi-a dat raportul:

— Să trăiți, Domnule Colonel. Compania 7-a, din fostul regiment de Gardă, cu un efectiv de doi ofițeri, trei subofițeri și 90 de ostași, așteaptă ordinele Dvs.

— Bine ați venit, băieți, am răspuns stringînd mîna căpitanului.

Un „să trăiți”, ca tunetul, a izbucnit din piepturile tinere și entuziaste ale infanteriștilor care îmi prezentau arma, într-o finută impecabilă, săgetîndu-mă cu privirile.

I-am dat ordin ofițerului să comande „la umăr” și le-am adresat ostașilor aceste cuvinte:

— Am aflat, cu nespuse bucurie, că vreți să luptați sub falăurile stîndardului nostru, și am credința că vă veți întrece în bravură cu căldreții mei. Din clipa asta chiar, v-am înscris

în controale: sînteți compania 7-a, din Regimentul de Gardă Călare, și veți lupta la cot cu escadroanele de cavalerie. Să nu uităm că — înainte de a fi infanteriști, sau cavaleriști — sîntem cu toții ostași români și luptăm pentru același ideal: eliberarea de sub jugul cetroplitorilor și recucerirea Ardealului, rupt hoștește din trupul Țării. Așadar, înfrățiți în gînd și-n toate năzuințele noastre, vom lupta — umăr la umăr — pînă la victoria finală. Trăiască România liberă!

Urale puternice și nesfîrșite,

general în rezervă
Marcel OLTEANU

în care glasurile ostașilor din compania 7-a se imbinau cu ale celor din escadronul 2, aflat în dispozitiv, în preajma podului, îmi acoperiră ultimele cuvinte.

Așa s-a încheiat ceremonia aceea sobră, care se desfășurase în miez de noapte, chiar pe locurile unde aveam să ne batem peste citeva ore, și care reamintea ceva din măreția ritualurilor oficiale de străbunii noștri — munteni și moldoveni — în ajunul marilor bătălii.

Căpitanul Anca, cu oamenii lui, a luat parte, chiar de-a doua zi, la apărarea poziției, și apoi la toate acțiunile ofensive ale regimentului, culminînd cu atacul și cucerirea puternicului reduct german din pădurea Băneasa. Și hazardul, capricios ca întotdeauna, a vrut ca aceeași companie să lupte și pentru recucerirea vilei mareșalului, unde de atîtea ori făcuse, în trecut, de gardă.

Și astăzi îmi aduc aminte, cu emoție, de eroismul luptătorilor din compania 7-a, și sint mîndru că mi-a fost dat cîndva să comand asemenea oameni.

Am fost toată viața un cavalerist fanatic, și voi duce cu mine, în mormînt, tradiția armii nobile, care a trăit peste douăzeci de veacuri în nimb de glorie, iar azi a trecut în legendă. Dar, trebuie să mărturisesc că, vîzînd cum a căzut, rînit grav, în fruntea companiei, viteazul Anca, și după el locotenentul Săulă, care n-a apucat să-l înlocuiască la comandă decît citeva ore; cînd am auzit cum au murit, îmbărbătîndu-și plutoanele, bravii subofițeri Alexandrescu Ștefan și Dumitrache Costin; și cînd, în seara de 26 august, mi s-a raportat că din compania 7-a au mai rămas doar 40 de oameni și un plutonier, ei bine, de atunci admirarea mea pentru arma infanteriei — „regina bătăliilor”, cum o numea Napoleon, arma care duce tot „greul” războiului, și care, chiar singură, poate stăpîni terenul cucerit — aceeași admirare nu mai cunoaște margini.

Am vrut să trec în rezervă rămășițele glorioase ale companiei, dar oamenii aceia minunați, prin glasul plutonierului Grama Mihai, m-au rugat să le acord cîinstea de a lupta mai departe, alături de căldreți, pînă la răpunerea dușmanului. Și astfel, din resturile companiei am constituit un pluton cu care am întărit escadronul locotenentului Coșa, din regimentul 3 Călărași, care suferise pierderi grele, tot în ziua de 26 august. În această nouă situație, infanteriștii au luptat cu aceeași bravură, contribuînd din plin la cucerirea obiectivului nostru final: Pădurea Băneasa.

Iar plutonierul Grama, pe care l-am propus atunci, împreună cu oamenii săi, la decorare cu „Virtutea Militară”, mai dă uneori pe la mine și evo-

căm împreună epopeea luptelor de la Băneasa, unde compania căpitanului Anca s-a acoperit de glorie.

Evocăm împreună înclăștarea aceea hotărîtoare a luptătorilor noștri cu forțele generalului Gerstenberg, care primise poruncă direct de la Hitler să „restabilească ordinea” în Capitală.

Un sentiment de neînmurită admirație, și o datorie de recunoștință, m-au îndemnat să vorbesc în aceste pagini despre eroismul și splendida dăruire de sine a acestor bravi luptători, care s-au dovedit în înălțimea înaintașilor de la Rovine, Podul Înalt și Călugăreni.

„FRANCE NOUVELLE” despre Insurecția națională antifascistă armată din august 1944.

«La 23 August 1944, atunci cînd la Paris bătaia eliberatoare se desfășura din plin, Bucureștiul se elibera de același dușman fascist.

În ziua aceea, forțele patriotice, organizate cu răbdare de către comuniștii români, au luat prizonieri pe dictatorul prohitlerist Antonescu și pe miniștrii care se aflau în jurul regelui Mihai.

Din ziua aceea, întreaga armată română, în loc să se angreneze în luptele desperade pentru a încerca să oprească înaintarea sovietică, așa cum ar fi dorit Hitler și Antonescu, s-a întors împotriva forțelor naziste și le-a constrins să evacueze în grabă Bucureștiul și o mare parte a țării.

Alături de glorioasa armată sovietică, poporul român și armata sa au adus o contribuție importantă la eliberarea Europei centrale.

Românii sînt pe drept cuvînt mîndri de actul istoric de la 23 August și au fixat această dată ca ziua mării lor sărbători naționale».

23 AUGUST

într-un

an bogat

în împliniri

Marea noastră sărbătoare națională are cu fiecare an ce trece o tot mai bogată încărcătură de semnificații. Anul acesta, poporul nostru sărbătorește 23 August sub semnul unui bilanț rodnic, al unui însuflețit avînt în muncă cu care se află angajat, sub conducerea partidului, pentru accelerarea progresului economic și cultural al patriei socialiste.

Edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate impune, în mod obiectiv, adaptarea dialectică a formelor și metodelor de organizare și conducere la schimbările rapide care au loc în viața socială, la condițiile concrete ale fiecărei etape.

În ultimii ani partidul nostru a desfășurat o amplă activitate politică și organizatorică pentru soluționarea problemelor complexe ale procesului revoluționar al construcției sociale. Ansamblul de măsuri a dus la ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a conducerii tuturor compartimentelor vieții economice și sociale, în concordanță cu cerințele științei conducerii societății socialiste, cu realitățile României.

Amplul program adoptat la Congresul al X-lea și îmbogățit de Conferința Națională din iulie 1972 a deschis noi perspective evoluției țării, o exercitat și exercită o puternică influență vitalizatoare asupra întregii noastre activități economice, politice și sociale, a deschis orizonturi noi și mai generoase operei de edificare a socialismului multilateral dezvoltat. Plenarele C.C. al P.C.R. din noiembrie 1972, februarie-martie și iunie 1973, legile de importanță excepțională adoptate în ultimele sesiuni ale Marii Adunări Naționale au avut

(continuare în pag. 11)

Const. DROPU

Pentru continuă perfecționare a societății și a statului nostru socialist, comunistii, fiecare cetățean al țării are datoria patriotică de a cunoaște acest organism armonios, de a-l supune spiritului lor reflexiv și observator. Nu este vorba numai despre o cunoaștere abstractă a formelor, diviziunilor etc., ci de înțelegerea profundă a mecanismului lor viu și a legilor prin care noi toți participăm la crearea și înflorirea avuției naționale. Căci a cunoaște, înseamnă în ultimă instanță a participa. În această ordine de idei tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Noi, comunistii, studiem legile sociale obiective nu pentru a adopta o poziție fatalistă față de acestea ci, dimpotrivă, pentru ca, înțelegând sensul lor, să putem acționa în interesul progresului social, în interesul oamenilor, al victoriei socialismului și comunismului”.

Faptul că poporul român este creatorul și purtătorul acestor forme socialiste de organizare, administrație și conducere politică a vieții sale naționale și a relațiilor pașnice cu toate popoarele lumii, conferă fiecărui cetățean al țării nu numai un rol socialmente necesar în producerea bunurilor, ci și un grad tot mai însemnat de responsabilități. Aceasta în sensul că de valoarea talentului și participarea sa afectivă depinde bunul mers al colectivității. Este aici trăsătura caracteristică și de esență, factorul de dinamism și democrație al unei societăți a egalilor, pe care o cimentăm astăzi în România sub conducerea Partidului Comunist.

Orinduirea noastră determină și consolidează, așadar, un raport nou între individ și societate, între interesele particulare și cele ale colectivității, raport corespunzător scopului imediat și de perspectivă al întregului popor: înfăptuirea societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului.

Creșterea și îmbogățirea orizontului de cultură politică generală și tehnică a cetățeanului român nu este o abstracție, o formulă ce stă goală în ea însăși, ci o necesitate izvorâtă din cerințele și nevoile vieții sociale, spirituale și de producție. Ea este înscrisă în programul politic general al P.C.R., constituind o sarcină permanentă și de cea mai mare importanță pentru toți membrii săi, pentru toți cetățenii țării. Când afirmăm necesitatea dezvoltării continue a pregătirii noastre politice și filosofice, trebuie să avem în vedere că ea este o chestiune indispensabilă participării conștiente și eficiente la conducerea socie-

CA O FAMILIE UNITĂ

I. D. ZAMFIRESCU

țării și statului nostru. Cultura noastră politică nu poate fi o chestiune teoretică, numai un obiect de studiu. Ea este o chestiune practică și teoretică în același timp. Este necesară, deci, cunoașterea politică, o cultură politică comunistă în interesul praxisului, a înfăptuirii tuturor obiectivelor din programul național al dezvoltării României, hotărât de Congresul al X-lea și Conferința Națională 1972. Toate acestea înseamnă, evident, că societatea noastră cultivă și trebuie să cultive o morală nouă, în spațiul căreia raporturile socialiste de producție și relațiile interumane să se azeze, în mod absolut, pe principiul echității sociale.

Societatea noastră de azi și de mâine are nevoie de oameni prieteni și generoși, de oameni hotărâți să amendeze orice abateri de la normele și climatul socialist al muncii și comportării civilizate în viața publică și particulară.

Tot ceea ce realizăm, sub conducerea comunistilor români, în industrie și agricultură, în artă și știință, tot ceea ce vom realiza în viitor sînt și vor fi tot atâtea succese, pe care avem dreptul de a le apăra cu mîndrie ca opere ale demnității unui popor liber și independent. În această extraordinară muncă pe care o depun oamenii pe toate șantierele țării, în școli și institute, pe ogoare și în uzine și transformă și oameni, se consolidează tot mai puternic acele relații bazate pe echitate și comportare civilizată socialistă. „Transformarea oamenilor — precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu — înarmarea lor cu

concepția înaintată despre viață și societate — materialismul dialectic și istoric — cu cele mai noi cunoștințe și concluzii ale științei constituie una din cele mai complicate probleme, cu mult mai grea, în unele privințe, decît dezvoltarea economiei. De aceea activitatea ideologico-educativă, de dezvoltare a conștiinței socialiste, constituie o sarcină permanentă a întregului partid, cere o muncă stăruitoare, plină de răspundere și răbdare. Fără nici o exagerare trebuie spus că însuși viitorul comunist al patriei noastre depinde de dezvoltarea cu succes a acestei munci”.

Raporturile noastre interumane de azi și de mâine sînt și vor fi înfînit mai bogate și mai valoroase decît oricare alt tip de relații cunoscute vreodată. Fiecare din noi, și comunistii în primul rînd, sîntem conștienți că în procesul producerii de valori materiale și spirituale categorii și noțiuni morale, enunțuri și propoziții valorice pot și trebuie astăzi apreciate, uneori revalorizate în adevărata lor substanță, la autentică lor semnificație umană. Istoric, deprinderile de atîdată de foarte multe ori au deformat sensul unor precepte morale. Acest leș de care trebuie să ne debarasăm ar putea influența nefast comportamentul social de astăzi. Adevărul este că numai societatea care nu are la baza structurilor sale naționale distincțiile antagonismului de clasă a deșființat proprietatea privată asupra mijloacelor de producție și a trecut la edificarea socialismului, poate promova acel mod de conviețuire valorică în care fiecare cetățean este egal în drepturi pentru că este egal în datorii.

În societatea noastră civilă, în statul nostru oamenii trebuie să învețe și cum să se comporte și să trăiască în egalitate, să folosească cel mai bine drepturile și libertățile pe care le au. Istoria și viața au impus, pînă mai ieri, oamenilor un mod de comportament pe cît de injust, pe atît de fix. În cadrul acestui comportament de natură socială, dublat de o psihologie și o ideologie adecvată și înrădăcinate de-a lungul generațiilor, oamenii intrau în relații după regula claselor sociale antagoniste sau a castelelor. Despre ultimele formații Eminescu spunea: „Pentru a-și asigura cercul de exploatare, ele (clasele exploatare, n.n.) încrimenează cîte odată: iată castele”.

Întreaga viață a societății și cu atît mai mult a statului avea loc în virtutea acestei reguli constrîngătoare, potrivnice demnității umane. Relațiile dintre indivizi purtau, de aceea, pecetea acestei împărțiri, a injustiției celei mai grave și a arbitrarului celui mai puternic. Pentru prima dată în istoria noastră noi construim o societate în care oamenii nu intră numai în relații de muncă, ci într-un complex de relații, ca de la individ la individ. Acesta este blazonul nostru muncitoresc, a cărui semnificație de profund umanism nu poate fi comparabilă cu nimic asemănător din trecut istoric. Într-un consens unanim și o voință neclintită, noi toți cetățeni ai țării, sîntem conștienți că spațiile dintre oameni pot fi cucerite și îmbogățite cu substanța celui mai autentic umanism din care izvoară și vor izvorî actele morale ale vieții pe pămîntul patriei. Societatea și statul român urmăresc, cu mijloacele uriașe de care dispun, să consolideze și să dezvolte nelimitat modul nostru uman de conviețuire și muncă.

Vom face în așa fel încît — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — „să acționăm ca o familie unită care doarește să ocupe, în lume, un loc tot mai respectat și demn, loc cucerit prin muncă și printr-o politică de colaborare, prietenie și pace”.

Studii

de știință politică

Cel de al IX-lea volum al colecției Teorie și metodă în științele sociale este consacrat unui domeniu de o deosebită importanță în condițiile contemporaneității — știința politică. Volumul cuprinde cincisprezece studii axate în principal pe diverse probleme teoretice și metodologice ale acestei științe, precum și cu privire la unele aspecte epistemologice în acest domeniu. Ar putea fi delimitate, nu însă fără a simplifica oarecum lucrurile, dar procedînd totuși astfel pentru o mai mare ușurință în prezentarea lor, trei grupe fundamentale de probleme în acest volum: probleme epistemologico-metodologice ale științei politice, ca probleme de elaborare teoretică, conceptuală în sensul fundamentării statutului acestei științe; probleme principiale și concrete care sînt implicate de confruntarea dintre cercetarea marxist-leninistă și diverse direcții de gândire contemporană cu privire la statutul și problematica științei politice; probleme fundamentale, cu aspectele și trăsăturile lor definitorii, ale politicii partidului nostru, care se definesc din perspectiva aplicării creației a marxism-leninismului la condițiile concret-istorice ale țării noastre, în raport cu obiectivele majore ale edificării societății socialiste multilateral dezvoltate.

Volumul se deschide cu un studiu axat pe examinarea unor elemente de ordin general ale domeniului, în care cercetarea noastră politică este circumscriasă în contextul amplitudinii realităților lumii contemporane, iar din această perspectivă este dezbătută pe larg corelația dintre realitatea istorică actuală, ideologie și politică (Ideologia, politica și realitățile lumii contemporane, de Ilie Rădulescu). Autorul subliniază, plecînd de la realitățile contemporaneității, faptul că „pe plan ideologic epoca noastră este epoca triumfului marxism-leninismului, a ofensivei sale, a creșterii forței sale de înriurire atît asupra mișcărilor sociale ale oamenilor muncii, cît și asupra luptei de idei ce are loc pe mapamond”. În aceste condiții de afirmare impetuoasă a sistemului mondial socialist, fiecărui partid comunist îi revine sarcina istorică de a conduce și organiza lupta pentru edificarea socialismului și comunismului, de a fi centrul vital al națiunii în care își manifestă rolul de forță politică conducătoare. „Fiecare partid comunist — se arată în acest sens în studiul amintit — este în același timp beneficiar al teoriei revoluționare create de Marx, Engels și Lenin și factor activ al dezvoltării acestei teorii prin propria sa activitate teoretică și ideologică, prin modul original în care rezolvă problemele luptei pentru socialism, prin generalizarea experienței mișcării muncitorești și a construcției socialiste din țara sa, prin contribuția la generalizarea experienței acumulate de mișcarea comunistă și muncitorească internațională”.

Aflăm în volum, prezentate la un nivel principal al dezbaterii, o serie de Elemente în fundamentarea statutului acțiunii politice sub raport epistemologic. Autorul acestui studiu, Ion Pietraru, procedează mai întîi la o delimitare în știința politică între teorie și activitate politică, întreprinde un efort marcat de interesante observații în definirea conceptului de acțiune politică, pentru ca în partea finală să propună o schiță cu privire la statutul epistemologic al teoriei acțiunii politice. În continuare, din perspectiva împletirii dintre epistemologie și metodologie în știința politică, Marin Voiculescu aduce în discuție cîteva elemente utile Cu privire la metodologia studierii doctrinelor politice, elemente în bună parte cunoscute, iar studiul fiind interesant prin efortul autorului de a le grupa într-o manieră personală.

Dreptul constituțional și știința politică de I. Benditer se impune ca un studiu de substanță, dens, bogat în semnificații. Autorul stăruie pe larg asupra unor teorii nemarxiste care fac confuzie între ramurile științei dreptului și știința politică, criticînd asemenea concepții în care este negat dreptul la autonomie a științei politice și concluzionînd, pe baza argumentelor aduse în discuție, că „dreptul constituțional, ca ramură a științei juridice, are un obiect propriu și o metodologie proprie, distincte de obiectul și metodologia științei politice, care ar putea constitui, de asemenea, o ramură distinctă a științelor sociale”.

Volumul continuă cu o serie de studii care, pe temeiul unității dintre teoretic și practic, se referă asupra politicii privind în natura și esența sa, precum și în specificul diferitelor sale forme de manifestare: Specificul relațiilor politice (Andor Huszár), Democrație și umanism (Ovidiu Trăsnea), Social, politic, politică, stat (Olivia Clătici), P.C.R. în sistemul partidist al României interbelice (Mihai Petrescu), Dialectica raportului național-internațional în dezvoltarea societății socialiste (Marin Nedelea), Relații internaționale și politica internațională (Silviu Brucan). Teoria „depolitizării” societății de Ladislau Lörincz realizează o analiză critică a teoriei depolitizării și a implicațiilor sale ideologice. Despre o tentativă de elaborare a teoriei sistemului politic de C. Cuciuc întreprinde o cercetare critică asupra încercării lui David Easton de a fundamenta o teorie a sistemului politic în știința politică occidentală. Fred Mahler, în *Iunopolitologia* — parte componentă a științei tineretului, oferă cîteva considerații de principiu asupra modului în care sînt abordate în știința politică problemele specifice ale integrării politice a tineretului. Studiul *Realism și spirit creator în politică* de Ion Mitran, subliniază o serie de aspecte esențiale, cu profunde semnificații în contemporaneitate, ale politicii marxist-leniniste, științifice a partidului nostru în actuala etapă de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Un real interes prezintă pentru problematica volumului *Cuvîntul înainte* semnat de Ovidiu Trăsnea. Autorul efectuează mai întîi un instructiv tur de orizont asupra cercetărilor în domeniul științei politice atît pe plan mondial cît și la noi în țară, căutînd să surprindă stadiul în care se află procesul de elaborare a științei politice în general, precum și deosebirile principiale cu privire la acest domeniu existente în diferitele teorii de orientare nemarxistă și în cadrul concepției filozofice marxist-leniniste, iar în partea a doua concretizează, pe scurt, o subliniere a principalelor aspecte asupra cărora stăruie studiile cuprinse în volum, a semnificațiilor acestora, ca și a unor posibile dezbateri ce se deschid în acest sens.

Apariția acestei lucrări se impune a fi considerată, din perspectiva tematicii și a efortului constructiv în care sînt abordate majoritatea problemelor, drept un autentic act de cultură, volumul fiind util atît specialiștilor, în sensul stimulării dezbaterilor, precum și marelui public, prin aceea că poate contribui la educarea conștiinței politice, la formarea profilului politic-ideologic și moral-spiritual al omului nou.

VASILE CONSTANTINESCU

D. CĂILEANU :

„Insurecția”

și au un mare rol în aplicarea măsurilor stabilite de Congresul al X-lea și de Conferința Națională a partidului.

Activitatea desfășurată de Partidul Comunist Român în decursul acestor ani atât de fecunzi și-a dovedit din plin viabilitatea, concretizându-se în creșterea accelerată a producției, productivității muncii și venitului național, în ridicarea continuă a nivelului de trai material și cultural al poporului. La jumătatea cincinalului pe care-l parcurgem, economia românească cunoaște ritmuri înalte de creștere, însoțite de prefaceri calitative mereu mai vizibile. În industrie producția a sporit în anii 1971—1972 în medie anual cu 11,8% de 10,5% cit era prevăzută inițial: trebuie remarcat că în primul semestru al acestui an ritmul de creștere s-a intensificat substanțial, obținându-se o producție industrială cu 14,6% mai mare decât în perioada corespunzătoare a anului trecut. Realizări notabile s-au dobândit și în celelalte ramuri ale producției materiale. În loc central în dezvoltarea țării îl ocupă laturile calitative de creșterii economice, factorii externi ai acesteia, orientarea tuturor unităților spre utilizarea cu maximum de randament a întregului potențial productiv de care dispun. În acest cadru se înscriu, ca probleme fundamentale ale planului, folosirea cu eficiență cât mai înaltă a investițiilor, materiilor prime și materialelor, înnoirea, modernizarea și diversificarea producției, ridicarea calității produselor, creșterea rapidă a productivității muncii, reducerea costurilor de producție, accelerarea rotației fondurilor materiale și financiare, în vederea obținerii unei rentabilități tot mai mari a activității economice. În toate realizările obținute atât în industrie cât și în celelalte ramuri ale producției materiale sau în faza vieții social-culturale își găsește întruchipare munca rodnică a clasei muncitoare, a țărâșimii, a intelectualității, a întregului popor, care-și consacra energiile, puterea de creație pentru înfăptuirea politicii partidului, a programului elaborat de Congresul al X-lea și de Conferința Națională în vederea edificării socialismului multilateral dezvoltat pe străvechiul pământ omănesc.

O dată cu înaintarea economiei naționale pe calea unei eficiențe sporite, partidul înfăptuiește sistematic măsuri de ridicare a nivelului de viață material și cultural al poporului român. Acest obiectiv — îmbunătățirea necontenită a traiului poporului — este afirmarea lenară a personalității lor stă scris printre caracteristicile esențiale ale socialismului multilateral dezvoltat, constituind însăși rațiunea supremă a conștientizării noii orânduiri. După cum este știut, în ultimul timp au fost întreprinse măsuri pe variate planuri pentru ridicarea generală a bunăstării poporului. Au

23 AUGUST

Într-un an bogat în împliniri

Const. DROPU

sporit consistent veniturile populației, salariul minim pe economie a crescut de la 800 de lei la 1000 de lei și au fost majorate alte categorii de salarii mici. Aceste măsuri reflectă ridicarea nivelului de pregătire a lucrătorilor, precum și atenția susținută pe care o acordă partidul și statul micșorării decalajului dintre salariile mari și mici, în raport cu schimbările intervenite în calificare și cu normele de echitate socialistă. Anul trecut au fost majorate toate categoriile de pensii, ceea ce a însemnat venituri suplimentare pentru populație de aproape 1,8 miliarde de lei anual. Au crescut substanțial alocațiile pentru copii, suma afectată acestui scop sporind cu 2,2 miliarde de lei. Deosebit de pregnant se reflectă politica partidului și statului de ridicare a nivelului de trai în creșterea cheltuielilor social-culturale alocate de la bugetul de stat. În ultimii doi ani aceste cheltuieli au sporit cu 18%, revenind în medie pe o familie circa 7.000 lei față de 5.500 lei în 1970. Urmărind constant realizarea obiectivelor trasate de Congresul al X-lea și de Conferința Națională a partidului în ce privește asigurarea unui trai tot mai civilizat pentru toți cetățenii țării, nu de mult s-a stabilit ca, începând de la 1 august, să se treacă în mod eșalonat, până la 1 noiembrie, la acordarea noilor majorări de salarii de care vor beneficia absolut toți salariații cu salarii tarifare de peste 1.180 lei lunar. În următorii doi ani, prin trecerea la a doua etapă a majorării salariilor prevăzută pentru cincinalul actual, salariile vor crește cu peste 16%. În consecință, salariul minim va depăși 1.100 lei lunar, iar salariul mediu lunar se va ridica la sfârșitul anului 1975 la circa 1.950 de lei, fiind deci superior celui stabilit în planul cincinal. Aplicarea acestor prevederi va fi posibilă firește, ca urmare a înfăptuirii angajamentelor asumate de colectivele de oameni ai muncii pentru depășirea sarcinilor cuprinse în planul cincinal. Iar rezultatele obținute până acum ca și cele scontate în ampla întrecere în care s-au angajat milioane de muncitori, țărani, intelectuali sint o garanție că obiectivele fixate vor fi în întregime atinse, creind baza materială pentru propășirea țării și a cetățenilor ei.

Rezultatele remarcabile obținute în economie și în viața spirituală a țării confirmă justetea liniei generale a politicii

partidului, creșterea continuă a rolului său de forță conducătoare a societății, unitatea de uzdruncinat a națiunii în jurul partidului comunist. Forța și dinamismul orânduiri noastre socialiste rezidă în faptul că se bazează pe o concepție unitară a conducerii centralizate — factor hotărâtor al dezvoltării planificate a economiei naționale, a concentrării resurselor materiale și umane spre acele obiective și sarcini care au o însemnătate decisivă pentru progresul României socialiste.

Trăsătura esențială a rolului conducător al partidului nostru rezidă în promovarea cu consecvență a noului, înlăturarea tot ce este vechi, perimat, care stă în cale dezvoltării, perfecționării și relațiilor sociale, economice. Dinamismul vieții noastre economice și sociale, respingerea inerției, valorificarea intensă a noi și noi căi de progres sint grăitor atestate de numeroasele măsuri adop-

tate chiar în acest an, măsuri menite să contribuie la perfecționarea continuă a activității economice: înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României, Curții Superioare de Control Financiar, Consiliului pentru probleme economico-sociale, îmbunătățirea organizării și retribuției muncii în agricultură, dezvoltarea zootehniei, combaterea în continuare a fenomenelor de birocrație, simplificarea și reducerea aparatului administrativ, al ministerelor și instituțiilor centrale și folosirea rațională a specialiștilor și altor cadre în activitatea productivă din fabrici și uzine, în sectoarele hotărâtoare ale dezvoltării economice și sociale ale țării, măsurile adoptate în legătură cu perfecționarea învățământului de toate gradele într-o concepție unitară etc. Putem afirma că prin toate aceste măsuri s-au făcut noi pași înainte în perfec-

ționarea mecanismului economico-social, în dezvoltarea democrației socialiste, în sporirea eficienței activității din toate domeniile, că activitatea economico-socială este temeinic pregătită politic, organizator și legislativ, că este creat cadrul optim pentru făptuirea cu succes a obiectivelor prevăzute pentru anul 1973, cit și a importanțelor angajamente privind îndeplinirea cincinalului înainte de termen.

Pornind de la faptul că în societatea modernă una din certele fundamentale ale progresului fiecărei țări este participarea intensă la schimbul internațional de valori, la diviziunea mondială a muncii, partidul nostru asigură prin plan dezvoltarea susținută a economiei, creind astfel condiții pentru extinderea colaborării economice, a cooperării industriale și tehnico-științifice, a schimburilor comerciale cu țările membre ale CAER, cu celelalte țări socialiste, cu toate țările, fără deosebire de orânduire socială, pe bază de egalitate și avantaj reciproc în schimbul principiilor respectului, independenței și suveranității naționale. Configurația politică a lumii contemporane, complexitatea și caracterul indivizibil al problemelor care confruntă astăzi omenirea, fac obiectiv necesară participarea activă a fiecărui stat — indiferent de orânduire socială, de dimensiuni sau potențial material — la viața internațională. Aceasta constituie garanția sigură a adoptării de soluții durabile, conform intereselor fiecărui popor, reprezentă chezușia accentuării cursului de destindere, colaborare și pace. În acest spirit, România, împreună cu celelalte state socialiste, cu numeroase alte țări ale lumii, acționează cu hotărâre pentru înfăptuirea idealurilor înaintate ale lumii contemporane, participă activ la lupta pentru organizarea nouă, democratică a relațiilor internaționale. Astfel, țara noastră a colaborat larg pe plan extern în pregătirea conferinței generale europene, pornind de la necesitatea de a așeza relațiile de pe acest continent pe principii noi care să asigure dezvoltarea în siguranță și independență a fiecărei națiuni europene, precum și în găsirea de soluții celorlalte probleme cu care este confruntată lumea de astăzi.

Putem, așadar, spune că omenii muncii, întregul popor român sărbătorește ziua de 23 August cu sentimentul datoriei împlinite pe multiple planuri ale vieții interne și internaționale. Intreaga țară este un imens șantier în care se îmbină armonios certitudinea împlinirii cu strădania perfecționării, accelerării ritmului de edificare. Așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, „avem răspunderea față de viitorul întregului popor, față de cauza socialismului și comunismului în România, față de națiunea noastră socialistă — de a face totul pentru dezvoltarea în ritm susținut a patriei, pentru crearea unei societăți socialiste moderne, dezvoltate“.

Ion ANTONICA :

„Rod bogat“

ISTORIE SACRĂ

(urmăre din pag. 8)

În locul anului 1942 au fost arestați și trimiși la Tg. Jiu 119 comuniști „condemnați periculoși ordinii și siguranței statului, majoritatea foști condamnați cu activitate constatată pe teren“. Urta marțială a capitalei, pronunțând înțința în procesul organizațiilor comuniste, identificate de organele de siguranță ale Prefecturii poliției București, condamnat la 27 aprilie și 17 iunie 42, 33 persoane la următoarele pedepse: **condamnați la moarte, 1 la muncă forțată pe viață, 20 la cite 25 ani muncă silnică, 6 la cite 10 ani temniță grea**. La 1 mai 1942, după un an și jumătate guvernare antonesciană, țara se găsea față de un adevărat dezastru. Într-un

manifest semnat de Frontul patriotic din Moldova se arăta cu această ocazie: „Economia țării e zdruncinată, țara ocupată de armatele lui Hitler, industria și banerii hitleriști domnesc și comandă țara noastră pompind cu lacomie alimentele și bogățiile țării și exportând totul pe credit în Germania, țara este pustiită și sărăcită, iar poporul suferă cumplit de foame“.

În perioada anilor 1942-1944 victoria puterilor coaliției antifasciste, zdruncinând mașina de război germană a creat condițiile militare propice desfășurării unei ample mișcări de rezistență armată. Potrivit unei note informative a si-

garanței antonesciene la 4 august 1943 muncitorii ceferiști de la Atelierele Nicolina Iași comentau înlăturarea de la conducerea Italiei a lui Mussolini în speranța ca în această țară „fascismul cu toată inchișiția și restricțiile a fost alungat“.

În anul 1944 armata cotropitoare prima una după alta lovituri tot mai puternice. Cu ocazia împlinirii a trei ani de război dus de România, Partidul Comunist Român, Uniunea Patriotică și Frontul Unic Muncitoresc care exprima dorința poporului român de a se opune dezastrului care amenința țara. **„Ajunge! Am pierdut un milion de morți, răniți și dispăruți. Întreg avutul țării a fost jefuit de lăcustele hitleriste. Patrioții noștri sint arestați în masă, schingiuiți, asasinați. Orașele și satele noastre sint jefuite și pustiite de hoarde-**

le hitleriste în retragere. Populația evacuată forțat este condamnată la mizerie și moarte“. Singura salvare a țării de la catastrofa națională, rămânea, se spune în aceeași chemare, „Unirea tuturor partidelor, organizațiilor și patrioților în Frontul Patriotic antihitlerist al poporului și formarea Comitetului Național de luptă pentru salvarea patriei, care să unească și să mobilizeze toate forțele țării, fără deosebire de clasă, partid sau religie“.

La 23 August 1944 s-a declanșat insurecția națională antifascistă armată. Din acest moment România și-a adus o contribuție substanțială la înfringerea Germaniei hitleriste. În manifestul de luptă al formațiilor patriotice, semnat de Emil I. Bodnaraș, se spunea: „Lupta cu arma în mână împotriva cotropitorilor nemți a început. Din această clipă, fiecare român e un soldat al României libere“.

D. IVĂNESCU

MIGUEL ANGEL ASTURIAS

(Guatemala)

crizantema de lumină

În ce cristal cu fibre lungi de apă
să te cuprind și să te zugrăvesc
cu ce lumini, din flori, să te-implinesc
cum îți păstrezi imaginea sub pleoape?

Cometele din plete se topesc
în valurile care-n stîncă sapă
conturul tău în care-ar vrea să-ncapă.
luceferii, de tine cînd tinjesc.

Așa-ți păstrezi imaginea, mai clară
decît e cerul tău de primăvară
cînd mi-ai ieșit cu trandafiri în cale

Frumoasă Românie — o grădină
vibrînd sub arcul fericirii tale
ca și o crizantemă de lumină.

IVAN DAVÂDOV (Bulgaria)

triptic carpatin (fragment)

Acestui bun pămînt îi string podoaba
culorilor cerești, ca-ntr-un tablou
parcă paleta lui Corneliu Baba
se odihnește în extazul nou
lar pensula — i o coadă de cometă
pe pinză logodind atîta foc
și-atîta dor și lacrimă discretă
cum n-am văzut la fel în nici un loc.
De-aș fi putut să prind acestor zile
imaginea — ași fi ales culori
din brazdele ogoarelor fertile
din griul legănat de aurori
Deasupra lor aș fi lăsat să cadă
din crugul miinilor, ca din pahar
o inimă ce bate în baladă
și-un suflet românesc cu nimb de har!

Beau păsările prospețimi de ploaie
și-al cîmpurilor magic curcubeu
ca paltinul pe-o culme se desfoaie
și se adună iar în pieptul meu.
Și treieriișul zumzăie în spațiu
iar Românița stă cu fața-n vînt
și cerne griu de aur cu nesațiu
iar vara cîntă în ulciorul sfînt!

FENAGY SANDOR (Ungaria)

brățara de emoții

Brațară de emoții — drumeția
îmi sună selenar în amintiri;
gări după gări în ochi cu trandafiri
mereu îmi ies în cale-n Români!

În palmă mi se clatină, subțiri
aripi de păsări albe — bucuria
din zbor înalt mi-a limpezit solia
orașului cu svelte arcuiri.

Sub cerul ca o cupă de smaralde
string miinile prieteniei calde
pe străzi și-n piața ca un scut rotund;

Și-n vîntul care prinde să vislească
văd Bucureștiul ancorat profund
în calma dimineața românească!

RITA BOUMI PAPAS (Grecia)

nimb românesc

Nu știu cine aici te-a înălțat
ca un nimb pe fruntea României
să rodești migdalii bucuriei
unde stăpînea Vînt Împărat!

Cine a zidit din temelii
pe nisipul cu mălin sălbatec
peste vechea plajă de jăratec
o cetate pentru stele — mii!

Cine-a-nvîns tăcerile de fier
pleoapele-albastre ridicînd din stîncă
coborînd în liniștea adîncă
harfele pleiadelor din cer!

În oglinda apelor m-ai prins

ca amurgu-n purpura hlamidei
cînd sub trupul gol al Aphroditei
toată plaja-n soare s-a aprins!

Pe nisipuri, inima-ți ascult
sub ai zilei, ca de aur, lotuși...
Văd Mamaia-nțîia oară, totuși
visul meu trăiește aici de mult!

CLEMENT CRISTENSEN

(Australia)

darul inimii

Tăind ale azurului cleștaruri
eu am venit, prieteni, fără daruri
cu mine, nici poeme n-am adus
— iertați-mă — sburînd prin ceruri, sus

în pieptul albatrosului gigant
prin vastul depărtării diamant
am pogorit din fragedul zenit
cu mina goală.

Cerul rumenit
asemeni cu-al natalel Australl
ardea-n ale azurului vitalii
din spatele copacilor bătrîni...

De-aici, de la prietenii români
cînd voi pleca
voi lua comori cu mine
de care-acum, privirile-mi sînt pline!

Oh, nu mă-nșel!
Triunghiuri de cocori
din dunăreana deltă, de sub nori
zburînd în larguri volute înspre Sud
spre Australia cînd am s-aud
în aripile largi care vislesc
eu am să văd pămîntul românesc
cu risul zilei, verde, prin livezi
și munții
— lei cu coame de zăpezi! —
și brazilii cu armuri de cetini...

Atunci am să v-aud pe voi, prieteni
sorbînd din vinul sfîntului Cotnar
și inima am să v-o dau — căci știu
că-n Români, inima-i un dar
care rămîne peste vremuri viu!

IACOB HELEMSCHI (U.R.S.S.)

în portul constanța

Clipește-n zori, pe cheul de aur al Constanței
pe lujeru-i de piatră scînteietorul far
ca și un ochi, sub pleoape cu focul cutezanței
ce umple de lumină al cerului pahar.
Corăbiile svelte-n parîme ferecate
sub ropotul turtunii au ancorat la chei;
iar marea le alintă cu palmele sărate
sunînd brățări păstrate în scrinurile ei.
Sub discul de aramă al soarelui, se-avîntă
talazurile-n clocot și-n stînci lovînd, se sparg
iar peste oglinda mării ce-n aur se-nveșmîntă
la orizont, se-nalță al zorilor catarg.

Parcă din valul mării, pe soclul vinăt suie
Ovidiu — versuri grave din „Tristia” scandînd
și-n piața liniștită, cu ochii la statuie
se vede minaretul medîtînd...
O boare aurie, peste oraș se-așterne
de pare-un lotus umed tot cerul matinal
sub care curg coloane de cisterne
și vilele descînd pe litoral!

Ca pe-un ecran, din ceață, se-arată cafenele
și prăvălii cu ochii lor mici și lunguieți
din streășini, cade părul tăcerii în inele
peste ciparii care se svîntă pe pereți.
Balcoanele-și dau mina urcînd pe ulicioare
și-orașul încă doarme sub transparentul cort
al cerului, dar țara, ca un talaz de mare
cronometrează toată istoria din port!

Aici plutesc miresme de păcură și blană
din țări îndepărtate, aici se întîlnesc
bumbacul de zăpadă, cafeaua indiană
cu utilajul tînăr românesc.

Se risipește ceața-n explozia solară
și — iată: macarale și-al navelor contur;
se văd și pescărușii la orizont cum zboară
ca și un stol de harfe trezite de soare în azur.

Sub brațul macaralei privesc cum își desface
giganticele brațe voința de neînfrînt
a lumii care-și suie statuia ei de pace
pe soclul românescului pămînt!

SALVATORE QUASIMODO

(Italia)

statuia iubirii

În noaptea care-și scutură-n Carpați
sus, la Brașov, sub lună trandafirii
contemplant printre plopii încolonați
statuia de lumină a iubirii.
Pătrunde prin al arborilor scut
înfiorarea nouă de căldură;
cuvîntul românesc a renăscut
în inimă, un cîntec sub armură.
În fragedul memoriei pămînt
aud chemări, de parcă sînt pe Tibru-;
și fac aici un sacru legămint
răspund și-aici de-al lumii echilibru!

NAZIM HIKMET (Turcia)

imagini din românia

(fragment)

Am contemplat clădiri cu vaste-arcade
în auroră — proaspete cascade
în București și la Brașov; în munți
cohortele de brazi purtau pe frunți
cununi solare. Călătorul val
fereastra de azur pe litoral
și cerul mi l-au scuturat pe gene
în București, fintini arteziene!

Cînstire arhitecților români!
Au luat havuzul soarelui în miini
și-n cupele de marmuri l-au închis
cum floarea lui au legănat-o-n vis!

Acestor miini, acestor ochi — cînstire
le-aduc —imi mută cerul în privire!
Nu-i plînsul în ferestre! Tuturor
care-au zidit un cîntec sau un dor
pe soclul cugetării cardinal:
CINSTIRE COMITETULUI CENTRAL!

Umbre adînci, pe ziduri să nu lase
ard candelabre, scînteind prin case:
adolescenții cu chipul luminat
calculatori ai Planului de Stat
și-aceste fete — ramuri de măslin
ce vin cu pasul lor de rochii, lin
din cîntecul livezilor, cosit...

În pragul violet cînd am sosit
pe undeva prin Argeș, ori prin Gorj
să gust din mămăligă și din borș
eu am privit în raftul cu volume
și am văzut în tănuita lume
ca pasărea venită de departe
Nazim Hikmet — un nume scris pe-o carte!

Poate am s-aud aici pe cineva
șoptînd un cîntec și din țara mea
purțîndu-mi Anatolia pe undă
chemării mele tainic să-i răspundă!

IUAN SUI-PO (R. P. Chineză)

în frunte cu partidul

comunist

În București știu primăveri de aur
și nopți cînd ard lumini de fildes știu
contemplant al belșugului tezaur
și mă-nsoresc de steagul purpurii.
Răsună naiul ca o ciocîrlie
și în oglinda lacului, răstrînt
văd cerul din frumoasa Românie
senin cum nu e altul pe pămînt!
Căsuțele, prin sate, cu pridvoare
pe care se răsfață flori de maci
mi-au pus și mie la ureche-o floare
ca altă dată luminoși, daci
Pe povîrnișuri urcă-n cer șoseaua
și o străbatem cu mașina-n zbor
parcă un cal din basm m-a luat în șeaua
poveștilor acestui bun popor!
Un vînt, prin frunze taie loșnînd ca fereștrăul
cu fruntea răcorită privesc tot mai uimit
și văd cum strînge-n pleoape de aur Herestrăul
Casa Scînteii, albă, urcînd din noul mit.
Aici e Libertatea pe solul ei, acasă
și simt, în Români și eu de ce există:
aici, poporul merge, pe calea-i luminoasă
ÎN FRUNTE CU PARTIDUL COMUNIST!

În românește de Ion POTOPIN

Din antologia în pregătire: „Poezii lumii cîntă Români”

O viață de om așa cum a fost constituie o piesă capitală în elucidarea unei drame a artistului Iorga, fiind în același timp o operă în care acesta își demonstrează la tot pasul virtuozitatea epică. Dublu aspect al unei opere în care se poate urmări geneza și formarea unui spirit, ca și a unei personalități, dar care, în ea însăși, este una din marile opere — în care genuinul și hibridul sînt asociate — ale acelei personalități.

Nu o dată mărturiște Nicolae Iorga atașamentul său față de lumea literelor, pasiunea sa literară. Amintindu-și prietenia plină de fervoare care l-a unit în anii de tinerețe cu seniorii săi, Caragiale, Delavrancea și Vlahuță, el recunoaște în ce privește literatura („... de care mă simțeam legat cu tot sufletul meu, mai mult decît de orice ramură a științei...”) că aceasta îl fascina, răspunzînd într-însul unor nevoi profunde. Adevărul sec, strict, date și fapte îl satisfăceau prea puțin pe acest istoric care se simțea jignit atunci cînd alții îl numeau, pentru rîvna sa de a scotoci prin arhivele și podurile vechi ale Europei, „omul-document”. De cîte ori n-a simțit acea nevoie de a da viață literei moarte printr-un spirit fertil în născociri, asocieri și, mai ales, imagini ori metafore! Scrie teza sa despre Philippe de Mézières, copiind texte din lucrările acestuia, din tratatele sale de propagandă a cruciadei, ca și din romanul *Cavalerul răzător*, ispitit de chipurile acestea medievale, de biografia marchizului neastîmpărat, a cavalerului bătauș, cînd simte apetitul povestitorului care nu este satisfăcut doar prin relatarea adevărului, ci pretinde înveșmîntarea acestuia în ficțiunea delectabilă. „Apucăturile mele — își amintește el — cereau neapărat să pun ceva carne pe oase...” Ficțiunea nu înseamnă evadare din adevăr, ci numai spargere a perimetrului prea îngust în care acesta se închide adeseori. Înseamnă introducerea unor perspective multiple, îngăduirea unor excursii în afara spațiului strict al cercetării, și mai ales înlocuirea reprezentării directe prin construcții în care imaginarul participă la vivificarea realului. Astfel iau naștere evocările, în care „oasele” datelor sumare pe care le oferă documentele sînt învelite în „carnea” elaborată de istoric; astfel apar descrierile în terase, panoramele cu multiple unghiuri simultane de vedere, ca și construcțiile labirintice ale frazelor. Dar cea mai simplă și mai frecventă imbrăcare într-o „carnație” literară a faptului istoric este proiecția sa metaforică. Iată un exemplu extras din *Istoria Românilor*. Pentru a oferi o adevărată figură intuitivă pentru dominația turcească, Iorga va folosi metafora: „coviltirul de zăpadă trecătoare al suzeranității turcești”.

Dar același scriitor care construiește în proza sa adevărate labirinturi epice (pe care urmează însă să le explorăm), mărturiște în o viață de om că se sfiește, că se teme de arta povestirii („... frica mea veche de orice ar fi o povestire...”), El istorisește cum, după lectura unui fragment din romanul pe care-l scrisese folosindu-și amintirile botoșănene, în urma unei reflecții batjocoritoare a lui Caragiale, și-a aruncat manuscrisul în foc. Autodafé care nu implica severa sentință a unei conștiințe exigente ci hipersensibilitatea unui eu vulnerabil. Or, tocmai pe planul acesta al raporturilor cu universul valorilor estetice, vulnerabilitatea lui Nicolae Iorga ne apare evidentă.

Un examen psihocritic poate să găsească în memorialul său numeroase elemente în acest sens. Valeriu Răpeanu, în studiul introductiv amintit, face interesante observații referitoare la o sumă de complexe ce se manifestă în comportamentul copilului și tînarului Iorga, și care-și găsesc expresia tîrzie, deloc atenuată, în memoriile sale: „Complex al sărăciei”, al frustrării materiale din primii ani, „complex de superioritate”, ca antidot al umilințelor, al vexațiunilor morale, reale sau imaginare, „complex erotic refutat”, cu compensație într-un moralism sever, în cultul muncii, într-o cumpătare ostentativă și, în sfîrșit, un „complex mesianic”, sentimentul de a fi investit cu o misiune superioară de regenerare morală, spirituală a poporului. Dacă adăugăm la toate acestea un complex al urmării, o adevărată manie a persecuțiilor, a mafiilor bănuite, vom avea un tablou sumar al unor puteri inhibitive, al unor adevărate obstacole interioare pentru care omul Nicolae Iorga trebuie să găsească forțele de apărare corespunzătoare și pe care le-a găsit. Totodată, față de aceste puteri malefice care încercau să-l subjuge, el a aflat puterea morală necesară, legîndu-se util, prin imperative morale, prin lupta în slujba unui profetism activ ș.a.m.d. Dar toate acestea, pentru care **O viață de om** ne oferă atîtea texte: complexul copilăriei ofensate („... aceste dintîi impresii ale copilului, atît de jignit în fiecare clipă, atît de absolut izolat”), sentimentul unei inechități universale („numai răutatea omenească mi se înfățișa pretutindeni...”), timidități și frici irepresibile („Pină astăzi, a intra într-o prăvălie nu-mi e lucrul cel mai plăcut, și mult timp sfiala mea făcea să nu mă pot hotărî a-i călca pragul”), jigniri ce nu încep cu viața lui, ci cu a familiei sale („Neamul Iorgulesților, și el acoperit de injurii, care pesemne ni se cuvin din neam în neam...”), injurii ce nu pot fi uitate („Ceva răsună în mine și pînă azi, din acea înjosire pentru care întru nimic nu mă simțeam vinovat”), toate acestea, trăite încă la vîrsta tuturor începuturilor pentru a nu mai înceta niciodată, aparțin unui caracter vulnerabil care pentru a se constitui pe sine a trebuit să-și găsească solide temeiuri etice. Și le-a găsit, eliminînd ceea ce i se părea sursă de slăbiciune, tentație a facilului: jocuri, lux, divertismente, tot ce este gratuit, pe scurt orice nu avea, în ochii săi, decît o justificare estetică.

Cu vehemența unui sfînt Augustin clamînd împotriva spectacolelor pe care le gustase pînă la conversiunea sa, Nicolae Iorga urmărește manifestările care i se par „conrupte” și „conrupătoare” ale oricărei arte ce nu se subsumează idealurilor sale etice. Ca să vorbim în termeni kierkegaardieni, el neagă cu ardore un stadiu estetic al existenței pentru a se situa într-un stadiu etic, al cărui profet mînios se constituie. Să observăm **voința de seriozitate**, de răspundere a încă tînarului savant. Activ, concentrat asupra îndatoririlor numeroase pe care și le asumă, abolind clipa (pe care un *jouisseur* estet o savuează), el pare să nu cunoască delicia arbitrarului, ale libertății, ci numai severa robie a necesarului. Tot ce are, din clipa în care ajunge la vîrsta determinării de sine poartă marca Legii căreia și-a subordonat existența. Lege obscură, putere enormă, pe care cu greu o deslușim, dar care îl va stăpîni, pe care o va sluji o viață ntreagă.

Deși, fără îndoială, avea într-însul sursa unor slăbiciuni, la care am făcut o succintă aluzie, deși, pe de altă parte, conștient de colosală presiune pe care istoria o exercită asupra oamenilor, fâpturi istorice, Nicolae Iorga nu s-a socotit nicidecum un biet om sub vremi, ci a vrut să fie un om care domină vremile și le imprimă o direcție. El nu se voia, însă, „luptător” (cuvînt care îi amintea „grosolane încordări de circ”), nici „apostol” care se simte investit cu un rol romantic. Cu toată bună credința, se declară dornic de a fi și de a rămîne „un om ca oricare altul”. Umilință și suprem orgoliu. Căci misiunea cu care se simte investit îi vine din sinea lui. El nu se consideră trimisul niciunei puteri superioare, nu vrea să fie apostolul niciunei dumnezeiri, ci, om ca oricare altul, și totuși misionar printre oameni. Misiunea emană din el, porcede din nevoia sa de a se mărturisi, de a se manifesta. Astfel, atunci cînd începe să publice în **Lupta**, după ce campania de presă împotriva **Năpastei** lui Caragiale a trezit într-însul nevoia irepresi-

tot ce e gîcire, ipoteză, lucru de reluat, de discutat, de schimbat cît de mult în asigurările noastre”.

Text esențial. Iorga judecă și condamnă un întreg complex dogmatic ce se manifestă deopotrivă pe plan etic și teoretico-științific. Mărturisirea sa ni-l revelează o clipă măcar pe estetul pe care l-a refutat și-l va refuza întotdeauna într-însul. O clipă omul de gust, omul folosind într-un proces al unui viciu etic criteriul estetic, iubitorul eleganței, apare în fața noastră. În această calitate a sa, el face nu numai procesul dogmatismului și pedanteriei ci, prin acestea, pretenției de a închide adevărul în formule absolutizante, ba chiar și pretenției de a fi găsit un mijloc sigur de a găsi adevărul. Savantul și profetul se dezice? Ce drept mai poate avea unul în susținerea adevărurilor descoperite de el, altul în rigorismul moral propovăduit pentru epurarea moravurilor, dacă nu crede că există o formulă „una singură și fără greș...”? **Homo estheticus** nu este, prin condiția sa dogmatic, pedant absolutist. El opune relativismul celui care întrevăde seria infinită a posibilităților, celui care susține cu fermitate unicitatea necesarului. Iar posibilul se sesizează numai prin „nesfîrșitele nuanțe ale stilului”. Artistul cuvîntului, stilistul este cel care — în confesiunea aceasta a lui Nicolae Iorga — își permite să aibă ultimul cuvînt. Lui i se dă primatul în exprimarea — mai exact în explorarea prin cuvînt a tot ce este uman. Acele „nesfîrșite nuanțe ale stilului” nu sînt doar decorul în stuc futil al unei construcții. Ele sînt expresia cea mai adecvată pe care omul în căutarea umanului o dă căutării sale.

Căci textul comentat se continuă astfel: „Orice privește pe om nu se poate îmbrăca decît în forme, care să corespundă cu ceea ce în omul însuși e așa de aproximativ și de supus prefacerilor celor mai neașteptate și celor mai felurite. A trata sufletul omenesc ca pe un corp cristalin, care neapărat și oricînd înfățișează aceleași fenomene, lămurite odată pentru totdeauna, e cea mai formidabilă din greșeli. El trebuie înțeles cu o nesfîrșită simpatie și redat așa încît să faci simțite toate tainele lui și toate îndoilele lui căută, cu multă delicateță și sub povara multor întrebări, să-l descrie fără a-l falsifica, să-l facă priceput fără a pretinde că nu mai e nimic de găsit într-însul”. Înțelegem, citind acest text, ce sens istoric, pentru acest istoric, este primordial, **artă**. Nuanțarea oricărei tentative de a **reduce** omul (printr-o abstracție, printr-un mecanism printr-o analiză mutilatoare) este sortită eșecului. Cunoașterea prin „simpatie”, menajarea „tăinerii”, exprimarea printr-un discurs stilistic nuanțat țin de universul artistic. Iorga se apropie de omul pe care vrea să-l cunoască, să-i istorisească viața, să-l descoase pentru a-i descifra destinul, ca un romanțier, sau eventual un psiholog care folosește diverse modalități ale înțelegerii sau ale intuiției. În sfîrșit, esențială este găsirea **forme** celei mai adecvate, a forme literare care să corespundă cu ceea ce este aproximativ și în devenire în om.

Ajungem aici la o zonă fierbinte, pasională, la un fel de **origo** al pasiunii lui Iorga. Am văzut că istoricul neagă să fi „învățat” vreodată istoria. El susține că s-a născut într-o istorie. Și totuși pasiunea sa capitală a cunoscut un moment cînd a trecut dintr-o stare latentă într-alta manifestă. Or, trecerea aceasta de la virtual la real, apariția conștiinței de a fi istoric, de a face (în toate sensurile) istorie este una cu apariția unei pasiuni ce nu este lipsită de legătură cu Poezia. Astfel istorisind cum a înțeles Istoria Românilor, mic copil, în paginile cărții „cu o ortografie demult moartă și cu un spirit, fără îndoială, demn, sever patriotic și național, dar **fără nici o putere poetică**, a bătrînului Laurian” (subl. noastră) el indică momentul apariției pasiunii istorice, drept identic cu acela al pasiunii pentru ceea ce e uman: „Nu, nu, — nu de acolo m-am făcut eu istoric, ci atunci cînd în mine s-a trezit puterea de a mă pasiona tot ce a fost uman în oameni...” Istoria, Poezia, Pasiunea pentru omenesc comunică între ele în spiritul acestui cărturar. Pasiunea și Poezia nu sînt doar adjuvante oarecare ci țin de însăși substanța mentală a istoricului și a Istoriei. O carte de istorie (ba chiar istoria în sine) lipsită de poezie este vană, este o deșertăciune. Nu numai istoricul, ci și profetul moralizator și chiar politicianul Iorga pornesc de la o asemenea viziune fundamental poetică a Istoriei. Poezia este o **putere** pe care antiestetul o recunoaște, după cum cronicarul recunoaște că istoria pentru el este artă. De altfel, științele toate, care trebuie să ne dea „necesara orientare asupra lumii, cer și pămînt, puteri văzute și mari nevăzute puteri misterioase...”, toate trebuie să fie „frămîntate și ele cu acea disprețuită și atît de folositoare poezie...” Deci, cu toată anatema pronunțată asupra estetismului „conrupător”, cu toată rușinea de tot ce poate să pară divertisment, ușurință ludică a artelor, libertinaj artistic: afinitatea pentru Artă, pentru Poezie a acestui om este atît de radicală încît rădăcinile istoricului dintr-însul se alimentează din ea. Nicolae Iorga nu poate concepe Istoria decît bine frămîntată cu hulita Poezie.

Aceasta nu înseamnă că istoricul va recurge la romanțarea, la poetizarea Istoriei. Dacă, însă, în explorarea umanului, intuiția „poetică” a diversității și a devenirii trebuie să primeze, cu atît mai mult va fi ea necesară într-o scriere memorialistică, în cronică plină de riscuri pe care un cronicar o scrie pentru a pipăi cel puțin, dacă nu a revela, tainele unei „vieți de om așa cum a fost”.

NICOLAE IORGA

memorialist (III)

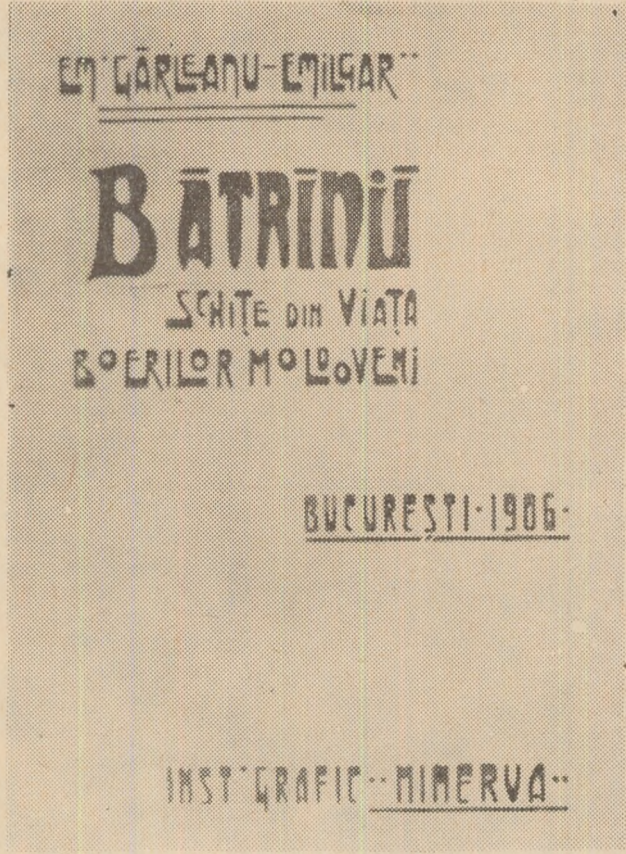
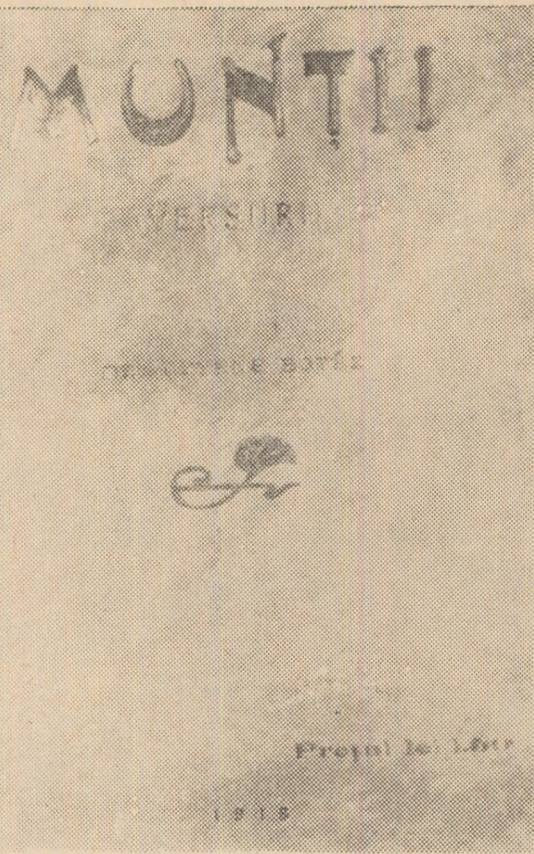
Nicolae BALOTĂ

bilă „de a sări în ajutorul cui e atăcat”, și, încă tînar student la Iași publică o ferventă apologie a piesei, el o face nu dintr-un exhibiționism, ci cum va spune mai tîrziu: spre „satisfacerea unei elementare nevoi de a mă mărturisi pe mine, de a predica altora sau de a le transmite o prețuire sau un dispreț pe care nu le puteam ținea numai pentru mine”. Așadar, nevoia de a se mărturisi este asociată de el cu aceea de a predica. Misionarismul etic, ca și cel social și politic al lui Nicolae Iorga să-și aibă oare, sorginea într-o funciară necesitate lirică, a confesiunii publice?

Adesea, adversarii savantului, sau mai curînd ai omului public, au văzut în spectacolul vieții sale tocmai și numai nevoia de spectacol. S-au remarcat, printre altele, slăbiciunea sa pentru ceremonii, demonstrații, alaiuri, adunări, rituri. Chiar acumularea scrierilor, a publicațiilor, a acțiunilor și activităților de tot soiul în care, ca o proteic-monstruoasă fâptură, se risipea rămînd mereu același, a fost derivată din hipertrofia unui eu intemperant. Firește, în acea **apologia pro vita sua** care este **O viață de om așa cum a fost**, istoricul protestează nu o dată împotriva celor care pun pe seama unor satisfacții ale vanității ceea ce pentru el era „în-deplinirea, cu multă luptă și multe suferințe a unui categoric imperativ moral”. Dar acțiunea sa de regenerare morală a neamului, virtuțile pe care le promovează, cultul muncii pe care-l practică prin întreaga sa viață, întreg misionarismul său etic poartă semnele unui temperament, trădează caracterul pasional al unui ins care nu se vrea sacerdotul unui crez sau pontiful unei eclezii, ci care-și caută și descoperă neconținut noi mobilități și finalități, pentru energia care-l bîntuie. În fond personalitatea în veșnică plămînire și exprimare de sine a acestui temperamental, a acestui pasional este aceea a unui artist.

Un fapt ciudat, dar nu inexplicabil, căruia-i putem atribui o valoare simptomatică este acela al diversității manifeste a lui Iorga, profet al regenerării morale, împotriva oricărui dogmatism etic. Adversitatea asociată cu repulsia pe care i-o provoacă acestui mare **școlar** — în sensul cel mai august al cuvîntului — instituția școlastică, și îndeosebi aceea pe care și-o amintește el. De altfel dogmatismul și pedanteria pedagogică sînt acoperite pentru el de același oprobriu. Sînt vicii congenere cărora le opune un dezgust ca și o medicație estetică: „În toată lungă mea viață am avut un sentiment de fereală, un adînc dezgust, cu motive mai mult de estetică și de eleganță, față de dogmatismul greoi și pretențios pe care numai spiritele pedante, neputînd prinde ce e relativ, incapabil de a fi complet definit și de a fi exprimat printr-o formulă, una singură și fără greș, îl pot scoti ca un mijloc sigur de a găsi adevărul. Mi s-a părut căai cu atît mai multe șanse de a te înșela, cu cît îți e mai strictă precizia afirmațiilor. Doar resfîrșite nuanțe ale stilului, cînd le pozezi — și, dacă nu, de ce n-ai face matematici sau fizici? — sînt date pentru a exprima

curier

ȘCOALĂ ȘI LITERATURĂ

Deschiderea noului an de învățămînt are o semnificație cu totul aparte, legată de traducerea în viață a sarcinilor încredințate școlii românești de Plenara C.C. al P.C.R. din 18-19 iunie 1973. În acest context, studiul literaturii capătă sensuri și dimensiuni innoitoare. Avem acum un plan concret, cărui trebuie să i se dea răspunsuri precise.

Există, fără îndoială, în școlile noastre o viață literară reală, interesantă, dinamică, care îmbracă o largă multitudine de forme. O pluralitate de factori — ora de literatură, cenaclul (cercul) literar, cercul de creație, cercul dramatic, cercul folcloric, revista școlii — precum și alte activități patronate de organizațiile de tineret, vin să întărească fenomenul de emulație literară din învățămînt. Acest climat are o puternică înrîurire în cultivarea talentului literar al tinerei generații, dezvoltă gustul pentru citit, modelează capacitatea de selecție și de discernămint. Stimularea aptitudinilor literare este încadrată într-un sistem de forme bine conceput.

Este de asemenea evidentă existența în școli a unui puternic filon de talente virtuale care-și așteaptă valorificarea. Ca și în domeniul muzicii, picturii, sportului ori limbilor străine, aptitudinile literare trebuie cultivate din vreme. Totuși, în timp ce pentru elevii dotați pentru alte discipline artistice sau tehnice realiste s-au înființat școli ori clase speciale, pentru cei cu înclinații literare nu s-au găsit pînă în prezent modalități organizatorice adecvate. În spiritul recente Hotărîri a Plenarei ne îngăduim să sugerăm examinarea posibilității de a se crea în cadrul secției umaniste a unor licee clase experimentale destinate elevilor talentați la literatură.

Putînd realiza o atmosferă intelectuală propice dezvoltării înclinațiilor literare, programul acestor clase ar cuprinde prioritare elemente de lingvistică, de teorie, stilistică și estetică literară, de istorie a literaturii române și universale, de istorie a culturii și artei etc. Prin aceasta, încă de pe băncile școlii se poate contura viitoarea orientare a unor adolescenți către activitatea de lingvist, istoriograf, critic literar, scriitor, bibliotecar, publicist literar, profesor de literatură. Facultățile de filologie vor avea astfel studenți integrați deplin în profilul specialității, iar învățămîntului i se va putea asigura promoții de dascăli buni cunosători ai obiectului, dar și oameni cu gustul format, cu aptitudini creatoare, capabili să impulsioneze și să stimuleze cu competență dispozițiile latente ale tinerilor în direcția creației (și „consumului”) literar.

Atît unii pedagogi contemporani de prestigiu (G. F. Knelser, A. Kriekemans, I. Woyнар ș.a.), cît și reușitele din țări cu o veche tradiție beletristică (ca de pildă Franța), demonstrează utilitatea unei atari întreprinderi. În ultima instanță, chiar dacă tînrul nu va face o carieră literară și nu va ajunge un „nume”, pasiunea disciplinatoare a creației, exersarea scrisului, căutarea unor căi originale de expresie îi vor sporii sensibilitatea artistică, rafinamentul și distincția personalității sale, lărgindu-i totodată orizontul spiritual.

Astăzi, în plin proces de modernizare și perfecționare a învățămîntului românesc, nu se mai poate concepe o școală fără laborator de fizico-chimie, fără colț viu pentru științele naturii, fără atelier școlar sau fără lot didactic. Tot astfel, nu va trebui să ne închipuim existența unei școli fără cabinet de literatură, înzestrat cu toate mijloacele tradiționale și moderne instructiv-formative. Altcumva se ivește riscul „împingerii” obiectului „literatură” către zona așa-ziselor dexterități, cu toate derivațiile negative ce rezultă din această vitregă situație, iar viața literară a școlii rămîne a se confunda, în esență, cu acțiuni sporadice, ocazionale, festive: sârbătorirea unui scriitor, aniversări, date istorico-literare, eventual vreo săptămînă a cărții. Numai o veritabilă ambianță literară este în stare să evite o unilaterală pregătire tehnică și științifică și să-i convingă pe tineri că o viață care merită a fi trăită nu se poate consuma doar între cuceririle tehnice ale capacității de invenție umane. Căci tocmai în această lume tehnicitată, puterile spirituale rămîn mereu mai disponibile pentru a da omului satisfacții, bucurii, trăiri mai ample și mai adînci. Și numai prin fapte adolescenții pot fi convinși de absurditatea părerilor unor Casandre moderne, ce pretind că progresul tehnic a luat-o atît de mult înaintea progresului moral, încît „criza” declanșată prin această discrepanță e insurmontabilă.

Se mai pune o întrebare: cui îi revine patronajul vieții literare din școli? În primul rînd corpului profesional de specialitate, organizațiilor de tineret. Dar un substanțial ajutor pot da revistele literar-culturale, teatrele, Asociațiile scriitorilor, cercetătorii din institute specializate, bibliotecile, adică toți acei care au preocupări direct și stringent legate de înflorirea fenomenului literar. Mai e nevoie să amintim aici că scriitorii, criticii, publiciștii sînt așteptați să vină mai frecvent în mijlocul elevilor de la orașe și sate pentru a participa la ședințe de cerc literare, la întîlniri cu tinerii, chiar pentru a ține prelegeri la clasă asupra unui scriitor, asupra unei opere mari, asupra unui curent sau stil literar? Mai este necesar să menționăm de cît real folos ar fi luarea sub patronaj de către publicațiile literare și de cultură a revistelor școlare cu adevărat promițătoare? Mai trebuie oare să semnalăm iarăși la început de an școlar că adeseori teatrele se îngrijesc de educația estetică a tineretului studios doar cît au nevoie de plasatul unor bilete de spectacol greu vandabile?

Citeodată, poate, se subapreciază o realitate, anume că elevii de azi sînt cititorii, spectatorii, unii dintre ei oamenii de litere și artă maturi de mine. Stimularea și pedagogia valorilor reprezintă o necesitate vitală pentru literatură, de a cărei responsabilitate e implicată întreaga noastră mișcare literară. Parafrazîndu-l pe D. Kiriac, am putea spune că „soarta literaturii în școală se hotărăște!”

Dar problema contribuției directe a scriitorilor și artiștilor contemporani la educația estetică a tineretului școlar se amplifică încă dacă sîntem preocupați — și cum să nu fim? — de dificultățile integrării eforturilor creatoare inovatoare în conștiința estetică a tinerei generații, în scopul de a le da „legitimitate” pe teritoriile stăpînite mai de mult de operele „omologate” aparținînd epocilor anterioare. Coordonațiile unei apropieri mai marcate între literatură și școală, respectiv între scriitorii (criticii) și elevii țîn seama atît de necesitatea de a înălțura cu competență perplexitățile ivite la contactul prim cu poezia, proza sau dramaturgia, cît și de nevoia de a nu capitula în fața snobismelor de tot soiul, care-i fac pe unii tineri să admită ca valoare estetică orice impostură afișată cu dezinvoltură. Maioreșcu, Vianu sau Călinescu, n-aveau alt ideal în acțiunea lor pedagogică de formare a gustului public.

prof. VALERIU NEȘTIAN

file de arhivă

DOUĂ DEBUTURI LA IAȘI

În „Arhiva Societății științifice și literare din Iași”, pe care a scos-o A. D. Xenopol (începînd din iulie 1889), au debutat, între alții, scriitorii Emil Gârleanu și Demostene Botez. În numărul 7-8 (iulie-august 1900), la pagina 353 găsim prima apariție, în publicistica literară, a lui Gârleanu: poezia IUBITEI, semnată Emilgar. Sînt trei strofe puerile, ca de începător îndrăgostit, dar în numerele următoare (9-10 și 11-12, septembrie-decembrie 1900), același Emilgar se va dovedi un epigramist de calitate. Iată două dintre epigramele pe care Xenopol i le publică pe o pagină întregă (544) — semn de mare prețuire:

EMILGAR

Unci cîntărețe

Atît de sus îți ridici glasul
C-aseară cînd l-am auzit,
Căzînd din înălțimea ceia
Feste timpan, mi l-a strivit!

Statuclor lui Miron COSTIN și ASACHI

Cei doi Români slăviți de țară
Spre teatru-ntors-au a lor spate,
Nu vor să vadă lacrimi false
Ei, care-au plîns adevărate!

Gârleanu va rămîne mai departe colaborator la „ARHIVA”, semnînd poezii, epigrame și proză, alături de scriitori bine cunoscuți la vremea aceea: Calistrat Hogaș, Mihai Codreanu, Eugen Boureanu, I. Găvănescu, Gh. Nădejde, Caton Theodorian, Al. Philippide, Artur Gorovei, Eugen Herodanu, Dragomir Hurmuzescu și alții. În anul 1906 vine și debutul editorial: BĂTRÎNII, șiȚHE din viața boerilor moldoveni, de Em. Gârleanu-Emilgar („MINERVA”, București).

Demostene Botez ne comunică în memoriile sale că a început să scrie încă de pe vremea cînd era în liceu (în revista IGNORENȚA, al cărui director a fost; desigur o revistă trasă la șapirograf). „De publicat am publicat pentru prima dată în revista „ARHIVA” din Iași — numărul 7 din septembrie 1911”. Este aceeași „ARHIVA” în care debutase și Gârleanu. Căutăm numărul menționat și, la pagina 278, găsim două poezii semnate Botez A. Demostene: RUGA, trei strofe și CINTEC, alte trei strofe.

în RUGA:

O! Suflet blind, iubita mea din vise,
Departa veșnic fi-voi eu de tine,
Căci veșnic eu voi cerceta abise
Și veșnic tu nemărginiri senine;
O! Suflet blind, iubita mea de vise.

în CINTEC

Poezie, poezie, glas de mîngiere,
Soră zărilor senine,
Ușurează-a mea durere,
Fii de-acum și pentru mine
Glas de mîngiere.

Cînd, în 1918, debutează editorial, cu mica plachetă, MUNȚII, Ibrăileanu îl va recomanda: „Demostene Botez este dintre pușini care au fost sincer inspirați de evenimentele războiului... Este singurul care s-a inspirat în versuri din durerea noastră cea mare... Din punct de vedere curat literar, versurile domnului Demostene Botez au neprețuitul merit de a cuprinde imagini ferice... cele șase poezii din această plachetă se isprăvesc, culminant, printr-o imagine nouă și sugestivă”.

Academia Română consfințește părerea unanimă cu privire la valoarea poeziei lui Demostene Botez; în ședința de la 10 iunie 1919 acordă tînrului scriitor premiul „Adamachi”, ca urmare a raportului elogios făcut de Duiliu Zamfirescu asupra volumului MUNȚII.

Ion MUNTEANU

DIN LUMEA THALIEI

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

ORIZONTAL: 1. A scris piesa „Paharul cu apă” — Măiestrie dramatică (pl.); 2. Nemuritoare creație a lui Euripide; 3. Jucat pe scenă — Dramă de Caragiale; 4. „... joc neobișnuit” de Dürrenmatt — A! — I s-a jucat o farsă; 5. Porumbar — Cît „... zgomot pentru nimic”; 6. Mare actor român al cărui nume e scris pe frontispiciul unui teatru — La teatru!; 7. Maestru emerit al artei, regizor al „Teatru-lui la microfon” — Bis; 9. Mărbulescu — și Fotino — Interesul lui Baranga; 9. Nume feminin — Cîntec-lele din comedile lui Alecsandri; 10. Doamna din „Povestea Unirii” de T. Șoimaru — „Ultima...” piesă a lui M. Sebastian; 11. „Casa cu păpuși” (Ibsen) — Autorul piesei „Oameni care tac”.

VERTICAL: 1. Buchet de flori — A adus pe scenă „Strigoi” și „Femeia mării”; 2. Autorul piesei „Jupiter se amuză” — Element de compunere însemnînd „prieteni”; 3. Act de percepție — Nuanță optimistă — Operă de Michelet; 4. E... înaintea actului III — Tragedie de Sophocle; 5. O anumită notă — A desfășura lent o acțiune; 6. Intră-n scenă la final! — „Visul unei nopți de...” (T. Mușatescu); 7. La o parte — Ra! — Executată la „Siciliana” (simb.); 8. Piesă de Vasilev — Din loc în loc (pl.); 9. Artist român, creator al unor renumite studii plastice — Erou din dramaturgia lui Arbuzov; 10. O-nești; 11. Obiectul nelinistei doamnei Windermere (O. Wilde) — Eroul din „Năpasta” de Caragiale.

Viorel VILCEANU

a patriei cinstire

Versul vibrant, de amplu sulu patriotic și-a interierat din nou ritmurile cu ritmul uzinei, poezia s-a întinut iarăși cu ascultătorii ei. Evenimentul a avut loc la Intreprinderea Mecanică Nicolina, acolo unde în acest an, în mai multe rânduri, s-au desfășurat întâlniri între scriitori și cititori, dezbateri despre relația literatură-viață. Pus sub semnul omagiei adus zilei de 23 August, recentul festival literar organizat sub egida Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, în colaborare cu Uniunea Scriitorilor, Asociația Scriitorilor din Iași și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă, i-a avut ca protagoniști pe Sergiu Adam, Florența Albu, Dan Deșliu, Mircea Dinescu, Constantin Florca, Traian Iancu, George Lesnea, Florin Mihai Petrescu, Mihail Sabin, Doina Sălăjan, Corneliu Sturzu, Romulus Vulpescu și Horia Zilicru — care „au dat glas” celor mai frumoase stihuri închinete patriei și partidului. Lor li s-au alăturat vocea „în formare” a unuia dintre poezii uzinei — muncitorul Alexandru Tacu, — și sunetul înalt, cînd patetic, cînd ca o vibrantă șoaptă pulsînd emoția și dragostea într-o pămîntul patriei, al cunoscutului rapsod Tudor Gheorghie. Baladele sale au apărut ca o altă emanație „a osemintelor vîrsate-n mine”, cărora trubadurul oltean le în-sufală o nouă viață cu glasul lui atît de ingenios stilizat.

În afara cunoașterii de visu a uzinei și a oamenilor ei, oaspeților li s-au oferit de către directorul Intreprinderii, ing. Al. Dumitrache, monografia Intreprinderii Mecanice „Nicolina” și, simbolic, macheta unui produs de serie largă — boghiul fabricat la „Nicolina” și exportat în mai multe continente.

Aniversarea actului de la 23 August ne prilejuiește în fiecare an manifestații de afirmare pe toate coordonatele vieții culturale și artistice, ca o accentuare a importanței evenimentului și o împlinire a rezultatelor pe care le raportează industria, agricultura și, în general, sectoarele de producție.

Astfel, vom menționa atmosfera sărbătorească subliniată de o serie de expoziții de artă plastică, în care sînt prezente talente la cele mai variate nivele, dar toate preocupate a reprezenta atît frumusețile vieții contemporane, cit și sensibilitatea artistică pe care ne-o transmite tradiția. La Iași, Galeriele „Cupola” adăpostesc expoziția de peisaje și flori Victor Mihăilescu-Craiu, întregită de o altă expoziție, a aceluiași artist, la Clubul artelor din Intreprinderea Nicolina. Sala „Victoria” ne oferă interesanta expoziție de intorsii în furnir a lui Mircea Anghelută, tehnică nouă și cu largă forță de comunicare. E vorba de un meșteșug, ridicat la nivel de artă, prin care expozantul ne convinge să iubim și mai mult frumusețile Moldovei.

Biblioteca municipală adăpostește două expoziții: pictură și sculptură, realizată de elevii ai Școlii populare de artă și grafică datorată pionierilor din județ. Ambele atrag prin încrederea cu care linia și volumele reprezintă bucuriile vieții. Menționăm sculpturi monumentale semnate de Șt. Popovici, Mircea Leonte, Spiridon Isarie, Gh. Tudose ș.a.

La Casa sindicatelor din Iași, expoziția „Culori la aniversarea insurecției” îi adună pe P. Buzatov, Magda Teșchevici, Mihai Bejenaru, Petru Dimitriu.

Alte manifestații: la Biblioteca „V. A. Urechia” din Galați, expoziția de pictură N. Spirescu (peisaj dunărean); la Casa de cultură din Suceava, o ex-

poziție de artă populară contemporană; la Galeriele de artă din Piatra Neamț, o expoziție colectivă de grafică a artiștilor nemțeni, iar la Muzeu una de pictură românească contemporană. Bineînțeles, cu prilejul „serbării muntelui” de sub Ceahlău (12 august) a fost deschisă în sălile de la Durău expoziția peisajului nemțean.

mărgărit

Regăsim în România literară numele lui George Mărgărit. Sub semnătura lui George Băiculescu, poetul și eseistul atît de timpuriu dispărut este evocată la temperatura constantă a prieteniei, înfățișându-se ni-ceva detalii biografice de real interes și, mai ales, realizîndu-se un desen memorial în care regăsim într-adevăr ceva din trăsăturile celui care a scris „Colocviile pădurii”.

Amintindu-ne de George Mărgărit, ne amintim de o remarcabilă personalitate literară. Evocîndu-l, dovedim rezistența în timp a acestei personalități.

primatul textului

„Scinteia” ne dă prilejul să citim un ultim articol al regretatului maestru al teatrului românesc, Sică Alexandrescu. Dată fiind dispariția în plină activitate a fostului prim regizor al Teatrului Național din București și, în ultimii ani, director al Teatrului din Brașov, ideile susținute de experimentatul om al scenei, atît de devotat creației autohtone, dobîndesc semnificația unui testament. Succintele caracterizări făcute pieselor originale jucate în ultima stagiune dovedesc din nou convingerea fermă a autorului că valoarea teatrului atîrnă, în primul rînd, de abordarea curajoasă, profundă și în larg evantai, a gravelor probleme care-l confruntă pe omul societății și al epocii noastre. Zodia Taurului de Mihnea Gheorghiu, Puterea și Adevarul de Titus Popovici, Preșul de Ion Băieșu, Un fluture pe lampă, de Paul Everac, Casa care a fugit prin ușă de Petru Vintilă sînt piese care, apărute pe scenă (majoritatea) în stagiunea anterioară întrunesc interesul acut al spectatorilor, fiind menționate ca atare de regretatul artist al poporului. Primatul textului este, în acest fel, afirmat logic și explicit. Cei mai buni regizori, scenografi „cei mai talentați interpreți din vechea și noua generație s-au străduit să facă spectacole de înalt nivel din aceste lucrări, dovedind încă odată primatul textului” — a scris, parcă rezumînd crezul său de o viață, respectatul om de teatru care era în același timp un subtil om de cultură.

Inclinîndu-ne cu tristețe în fața memoriei sale, subliniem încă o dată pilduitoarea sa consecvență, energia sa și încrederea pe care o nutrea în valorile artei românești, ale artei umaniste în genere, pe care teatrul este dator să le slujească.

caniculă infernală

„Flacăra” a devenit o revistă de prestigiu, excelent concepută și scrisă, o revistă care, deși se adresează unui public foarte larg, a înțeles că diversitatea cititorilor nu implică neapărat și permanentizarea concesiilor.

Și totuși...

În pagina 39 a fiecărui număr — pagină intitulată „dosar Flacăra” — putem citi triste întâmplări din viața celor luați în evidența tribunalelor sau a miliției. Opinia publică trebuie să fie informată, e adevărat; cei certați cu legile omeniei, numai demascați vor înceta să mai constituie o primejdie. Din nefericire, se ajunge cîteodată la un adevărat abuz de detalii, în fața ochilor derulîndu-se lent filmul întreg al unor drame sau tragedii. Fanii romanului polișt, amatorii de „aventuri” se pot declara mulțumiți. Alteori pagina cu pricina ia o alură melodramatic-pășunistă, nu prin conținutul faptelor, din păcate cu totul reale, ci prin modul de tratare. „Nu sînt bolnavă de inimă” (nr. 33/1973), de exemplu, relatează un caz de nedreptate flagrantă, dar autorul dornic de suspense, întîrzie redarea subiectului propriuzis, descriind urcușul său pe „coama unui deal”, în miros de fin proaspăt. În timp ce aparatul de fotografiat i se „bălăbăne” (!) la spate. Pășeste prin iarbă, la o oră „scumna celor ce îndrăgesc natura” și abia poate rezista ispitei de a se arunca în iarbă și de a dormi „acolo cel puțin doi ani de zile”. Scrierile, omenii mai net aștepta preț de cîteva rînduri, imortanță e eliberarea „pentru un foarte scurt timp, de cântecul infernală a Capitalei”!

a-și uita vorba

Introducere: „Poezia lui (Mihail Sabin n.n.) a fost socotită drept ceva deosebit”.

Incheiere: „Poet promițător, Mihail Sabin ne demonstrează că nu și-a găsit o matcă de invidiat”.

Iată o formulă critică cel puțin surprinzătoare, lansată de Mihai Minculescu în România literară, conform principiului inedit în analiza literară: a șoca lectorul prin enunțarea unor observații ce se bat cap în cap. În atare caz nu se poate spune că prezentatorul e lipsit de curaj, ca să nu mai vorbim de fantazia implicată în ambiția de a fi mereu altul. Intențiile generoase nu lipsesc. M. M. ne spune clar că avem de a face cu un volum bun, dar o uită prea repede constatînd: „Poemele sînt neîmplinite”, ca și cum s-ar putea una fără alta! Dacă mai adăugăm la aceste afirmații că în cazul lui Mihail Sabin e greu de vorbit de o viziune poetică (deși în prima coloană a prezentării viiune cu pricina nu există de fel, pen-

tru ca în alta să fie „sfărmată de clișeu”) și că „între două versuri citabile este un cuvînt care fragmentează tensiunea lirică”, atunci... noi cu cine votăm?

plastică și poezie

Continuînd o bună tradiție în consacarea unor numere cu temă privind probleme de interes major ale actualității noastre artistice și literare, sub titlul Plastică și poezie, revista „Tribuna” (16 august 1973) grupează în paginile ei articole privind plastica românească și străină de astăzi; publică versuri cu „temă”. Sînt reproduse desene aparținînd scriitorilor români contemporani. Remarcăm intervențiile lui George Macovescu (Plastică și poezie), Radu Bourceanu (Confesiuni), Mircea Zăciu (Confesiunile lui Chagall), Ovidiu Genaru (Desenle lui Bacovia), Bazil Gruia (Blaga și artele plastice), care reușesc să ne ofere o imagine a raporturilor care se stabilesc între arta plastică și poezie, între lirismul poeziei și lirismul pînzelor.

N. IRIMESCU

t. v.

Este meritul umanismului contemporan, spune undeva Zoe Dumitrescu-Bușulenga, de a fi reabilitat retorica. Beneficiarul direct al acestui fapt este firește cuvîntul, chemat să-și dea întreaga măsură a posibilităților lui în procesul comunicării interumane și în demersul rațiunii către adevăr. Ceea ce nu înseamnă neapărat discursivitate, retorica nefiind funcție de cantitatea cuvintelor, ci de funcționalitatea lor. Motiv de a sancționa excesul de discursivitate, mai ales atunci cînd se produce în perimetrul micului ecran, acolo unde eficiența cuvîntului și cea a imaginii sînt complementare și reciproc determinate; acolo unde retorica se afirmă în ipostaza specifică a unui limbaj de o particulară aglutinare a modalităților posibile.

În fond, retorica nu este atît arta de a vorbi, cit de a convinge. Iată de ce amintita aglutinare nu-și are justificarea decît în funcțiile de finalitate a actului de telecomunicare. Altfel devine exhibitivă, jocul imaginii și al cuvîntului ajungînd doar un steril scop în sine. Nu e mai puțin adevărat, pe de altă parte, că baricadarea în perimetrul tradiționalei retorici, prin apelul exclusiv la cuvînt, nu este cu nimic mai recoman-

dabil, fiind greu de presupus că televiziunea nu a fost inventată decît pentru a completa discursul radiofonic cu teimaginea celui ce vorbește. Dealtfel, de o excesivă discursivitate se poate vorbi și în cazul unor emisiuni radiofonice, cum ar fi de pildă „Invitațiile Euterpei”, în care asista dezolat la succese decapitări de discursuri muzicale, cu prompta intervenție justificativă a comentatorilor, care explică, iar și iar, în timp ce tu rămâi cu nostalgia mereu neterminată simfonii, sonate etc. Să fie bine așa? Mă indoiesc. Dar lucrurile pot fi discutate, mar alea dacă revenim la micul ecran, unde discursivitatea pare să fi devenit, în ultimul timp, soluția cea mai la îndemînă pentru umplerea eventualelor goluri de fantezie sau de conținut. Cu flagrante derogări de la specific, făcînd să fie dificil a deosebi dacă ai deschis televizorul sau aparatul de radio. Nu fără un efect de tele-redondanță, prezența imaginii făcînd să prisoască multe cuvinte, cam tot atîtea cite ar prisosi într-un comentariu sportiv, destinat radioului și transmis pe canalele televiziunii. Fapt este că eficiența comunicării devine în asemenea cazuri relativă, înlocuind monologul cu dialogul schimbînd într-o măsură datele problemei, dar lăsînd-o nesoluționată.

Nu însă și nesoluționabilă. Pentru că la elaborarea unui limbaj specific al televiziunii își dau contribuția nu puține eforturi remarcabile, centrate cu deosebire în domeniul reportajului. A acelor reportaje care dau cuvîntului ce-i al cuvîntului, dar și imaginii funcția corespunzătoare în acest activ capitol al retoricii publicistice. Și mă gîndesc, de plidă, la reportajele Rodică Rarău și mai ales la unul, destul de recent, de la Rovinari, în care cuvîntul și imaginea se întreceau respectuolos, dar convingător, într-o reverberație de calme certitudini. Și tocmai acest definitiv orizont contemporan îl realizează pregnant, cucerit de simpla panoramizare a imaginilor unui sat devenit modernă vatră de termoelectrificare. Cîte cuvinte să fi folosit reportajul? Puține, după cîte îmi aduc aminte. Restul era imagine. Și arta de a convinge; retorică. În sensul bun al termenului. Sens care nu exclude deci imaginea, ci dimpotrivă. Motiv să ne gîndim la funcționala ei încorporare și în alte emisiuni. Și aceasta pentru că esențială este și rămîne în continuare eficiența. Telegențiența. Sprijinită e drept, pe cuvînt, dar consolidată de imagine. Mai ales cînd această imagine nu este banală conjuncție sau simplă interjecție fotografică, ci verb, cu toate atributele și complementele unei gramatice, nu mai puțin complexe decît cea a cuvîntului.

AI. I. FRIDUȘ

SPORT

LA O MARGINE DE STUF

Ura, s-a deschis la rațe — jos din cui acum pușca, scuipe cîlții de pe țevă, făncălzirea la cocoașe! 15 august, ora zero și o secundă: răsuna coclaurii de parcă trosnesc harapnicele urătorilor. Se trage în vînt, se trage în nori, se trage pentru că este voie. Ștampila lunii autentifică limpezimea bolții. Apa-i neagră. Stuful, perie-nfrunzită. Carași rîmători țînesc din adîncuri să-și oblojească sufletul c-o felie de cer. Huștiuluc — izbește știuca stolul bleg de caracude. Rațele, visînd alice, tipă-n somn și bat din aripi. Se-nvîrtesc și vin în valuri stukas-uri inconștiente — țînțarul din Vlădeni (*Culex Vladensis*), hulpav, hipertrofiat, odrasla nelegitimă a libelulei cu musca tze-tze. Înțeață prin cizmă. Sînt sigur că, la nevoie, trompa-pikhamer străbate și prin linia Maginot. Ne punem un sac de plastic în cap. Batalioane de *Culex Vladensis* își turtesc nasul de folia transparentă: parcă-s copii lipiți de sticla vitrinei cu bomboane. Cei mai întreprinzători află o milimetru neetanș la marginea de jos și pătrund în clopotel de plastic, apoi în nasul vinăto-

rului, pe urmă în creier, ies prin trompa lui Eustache și, deplin satisfăcuți, rămîn să rumege, tolăniți pe insigna „Ocroțiti vinatul”. O pală de vînt dulce alungă țînțarii sătui și-aduce regiamente proaspete. Văzută printr-un sac de plastic, lumea bălții e mai tulbură decît turburelul... În sfîrșit, soare. Iese lișița — ciudată corcitură între rață, cioară și găină. Apoi bitlanul, demn, plictisit, ca un conferențiar în recreație. Rațe mari (V-1) și rațe mici (V-2) vin de undeva, pleacă undeva. Au vreo sută la oră — mamă, ce-ar mai trebui să le limiteze cineva viteza! Bubuie puștile, într-o răpăială de western — *Ponderosa*. Învinge răul — adică, rața. Și liniște. Milul slobode bulbuci. Cîteva lișițe s-așin împrejurul unui rățoi domestic. Imposibil să tragi fără o nimeri orăntania gospodarului. În fine, s-au apropiat. Cade o lișiță. Și alta. Și alta.

Doamne, de unde ne-ai dat furia cu care împoșcăm vietățile cu alice? De ce tragem? De ce?

M. R. I.

Mărturii ale unor oaspeți străini despre România socialistă

FAM VAN DONG,

prim-ministru al guvernului R. D. Vietnam

„Clasa muncitoare și oamni muncii din România au realizat în mod victorios transformarea socialistă a relațiilor de producție, au construit multe centre industriale care se dezvoltă necontenit și multe zone agricole prospere, făcând ca munca de construire a socialismului să avanseze puternic.

Numai într-un sfert de veac industria românească s-a transformat într-o ramură conducătoare, ridicând România în rândul țărilor având un ritm înalt de creștere din punct de vedere industrial. Agricultură socialistă, în curs de modernizare, dă o producție nemaiîntâlnită în trecut. Asistența medicală, învățământul, știința și tehnica, literatura și arta cunosc succese strălucite. Republica Socialistă România se afirmă tot mai mult pe arena internațională.

JEAN BEDEL BOKASSA,

președintele Republicii Africa Centrală

„Mai întâi, aș dori să vă spun ce plăcere reprezintă pentru mine de a mă găsi alături de dumneavoastră de mai multe zile, cu ce plăcere admirăm fără încetare vajnicul popor român, ferma sa hotărâre ca, alături de prestigiosul său conducător, să construiască cu orice preț și împotriva tuturor dificultăților această mare, frumoasă și nobilă țară numită Republica Socialistă România; câtă cinste și respect are omenirea față de România și față de conducătorul său, față de ceilalți conducători, față de vajnicul său popor. Noi, centrafricani, vă aducem omagiul cu totul deosebit, așa cum, poate, România nu a primit niciodată; vă aducem acest omagiu luând poziție de drepti ca soldații și aceasta în semn de respect. Vă salutăm pe dumneavoastră înșivă, poporul dumneavoastră și pe toți conducătorii, precum și toate rezultatele obținute de dumneavoastră. Și dacă poporul centrafrican și conducătorul său vă salută, acest lucru se datorește faptului că l-ați meritat din plin.

MARIEN N'GOUABI,

președintele Republicii Populare Congo

„...poporul congolez apreciază în modul cel mai înalt numeroasele succese dobândite de vajnicul popor român în opera de construire a socialismului, sub conducerea clarvăzătoare a Partidului Comunist Român.

Aceste succese obținute în domeniul pregătirii de cadre, transformării structurilor agricole, industrializării și progresului tehnic, precum și în domeniile social, artistic și cultural, în afirmarea politicii dumneavoastră bazată pe independență în prietenie sunt considerate de poporul și partidul nostru ca fiind propriile lor succese.

SANGOULÉ LAMIZANA

președintele Republicii Volta Superioară

„Republica Socialistă România, care a sărbătorit acum câteva luni cea de-a XXV-a aniversare a proclamării republicii, se bucură totuși, în comparație cu Volta Superioară, de avantajele naturale considerabile din care ea a știut să tragă cele mai bune profituri posibile. Adăugând la aceasta stimulentele unei viziuni politice curajoase în slujba interesului general, a independenței naționale, a cooperării, fără nici o imixtiune și a păcii, România beneficiază de o excepțională atenție internațională. Ea și-a câștigat dreptul la prietenie și respect din partea tuturor popoarelor dornice de libertate, de demnitate și pace. În Africa independentă de azi, aceste mari idealuri nu pot decât să întîmpine ecoul cel mai favorabil. ...Sintem deosebit de fericiți de a ne afla aici timp de câteva zile în această țară, România, care constituie un model de experiență datorită acțiunii inteligente a celui mai prestigios dintre fiii săi, președintele Nicolae Ceaușescu.

PRINȚUL NORODOM SIANUK,

șeful statului Cambodgia

„Cu Excelența Sa, președintele Nicolae Ceaușescu, mare și prestigios șef de stat, am avut convorbiri foarte cordiale, care au pus în lumină puncte de vedere identice în probleme de interes comun, precum și dorința reciprocă de a întări solidaritatea noastră militantă, de a intensifica și diversifica conlucrarea dintre popoarele noastre. Luând cunoștință de eforturile României pentru edificarea securității pe continentul european, am ținut să felicităm foarte călduros pe președintele Nicolae Ceaușescu, guvernul și țara dumneavoastră, contribuția adusă la promova-

● Conducere clarvăzătoare

● Succese strălucite

● Un model de experiență

● În faza unor dezvoltări rapide

● Reală condiție a egalității

● O politică inteligentă

și consecventă

● Printre primele țări ale lumii

rea unei noi politici, la realizarea destinderii și a unei fructuoase colaborări între națiunile europene, considerând că aceasta este nu numai în folosul lor, ci al tuturor popoarelor și al păcii mondiale.

Dr. ALBRECHT ULRICH,

de la Institutul de cercetări economice și politice din Hamburg (R.F.G.)

„Sint încântat să constat progresele uimitoare realizate de țara dumneavoastră în toate domeniile de activitate. România, despre care știam că era o țară slab dezvoltată, se află în prezent, prin ritmurile sale înalte, printre primele țări ale lumii. Acest lucru a influențat în bine situația poporului dumneavoastră. Făcând o comparație cu alte țări vizitate, la dumneavoastră orice om are cele mai mari posibilități de acces spre cultură și condiții demne de viață.

WILLY BRANDT

cancelarul Republicii Federale Germania

„România se află în faza unei dezvoltări rapide. Dintr-o țară încă aproape exclusiv agrară cu o generație în urmă, ea a ajuns pe calea unei societăți industriale moderne.

Dumneavoastră investiți în construcția industrială, dacă am înțeles bine cifrele, o parte mai însemnată a venitului național decît orice altă țară din lume, în afara Japoniei. Rata de creștere a venitului dumneavoastră național este înaltă. Preferați mașinile și tehnologiile cele mai noi. A crescut puternic comerțul dumneavoastră exterior.

KABIROU M'BODJE

membru al Secretariatului Politic al Uniunii Progresiste Senegaleze, vicepreședinte al Adunării Naționale

„Am vizitat România la invitația Comitetului Central al Partidului Comunist Român, cu scopul de a exprima sentimentele de prietenie ale Senegalului pentru România și a cunoaște nemijlocit activitatea și realizările poporului român pe plan economic și social, a studia viața organizațiilor de partid și de masă. Experiența românească va constitui un ajutor de seamă la cauza progresului țării noastre, în lupta pe care o ducem pentru consolidarea independenței politice și economice. Călătoria noastră în România ne-a oferit prilejul să constatăm eforturile poporului român pentru obținerea unor rezultate tot mai bune.

BEHCET OSMANAGAOLU,

președintele Camerei de Comerț din Istanbul

„Există toate premisele pentru o dinamizare a legăturilor noastre și aceasta datorită ritmului înalt de dezvoltare a economiei României, a posibilităților ei de a oferi o gamă variată de produse pe piața externă.

PAUL FINDLEY,

membru al Congresului S.U.A.

„Consider că țările mici și mijlocii au un rol deosebit de important care poate fi, în același timp, util pentru o dezvoltare pozitivă a relațiilor internaționale. România este un excelent exemplu în acest sens. Fiind atașată unor principii riguroase constituite, care trebuie să stea la baza relațiilor între state, România militează pentru realizarea lor în practică. Faptul că guvernul român duce o politică respectată și înțelege să întreprindă relații echitabile cu toate statele lumii, să participe la rezolvarea unor probleme internaționale în spiritul păcii și cooperării, oferă un excelent argument pentru valoarea și ponderea pe care o poate căpăta o asemenea politică.

HERTA KU SINEN,

președinta Federației Democratice Internaționale a Femeilor, președintă de onoare a Partidului Comunist Finlandez

„Vizitînd cartierele noi ale Bucureștiului, întreprinderi economice sau Institutul Politehnic, atenția îmi este atrasă de eforturile depuse pentru ca națiunea română să meargă înainte, cît mai repede posibil. Un fapt deosebit de plăcut pentru mine a fost să întîlnesc femei oriunde se muncește: în fabrici și uzine, pe marile șantiere, pe ogoare, în școli și laboratoare, în forul suprem al puterii de stat, în organizațiile de partid și obștești. Aceasta este marea, reală condiție a egalității în drepturi, principala cheazăie a afirmării multilaterale a femeii în viața politică, economică și socială.

glob

AFIRMARE PRESTIGIOASĂ

„Comitetul Executiv a aprobat în unanimitate și a dat o înaltă apreciere activității desfășurate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, care contribuie la întărirea colaborării și unității țărilor socialiste, la realizarea securității pe continentul european, la creșterea prestigiului socialismului în lume și a coeziunii forțelor antiimperialiste și progresiste de pretutindeni.
(Din Comunicatul ședinței Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din 2 august a.c.)

În preajma a trei decenii de la înfăptuirea insurecției naționale antifasciste armate, afirmarea României pe plan internațional se realizează într-o contribuție majoră, proprie, la cauza destinderii și cooperării internaționale. Pornind de la postulatul fundamental că fiecare țară, mare sau mică, poate și trebuie să contribuie la asigurarea unui climat internațional propice dezvoltării pe calea progresului material și cultural al tuturor popoarelor, România, împreună cu alte state iubitoare de pace, a depus eforturi pentru promovarea unui curs pașnic în relațiile internaționale care să excludă forța și să garanteze primatul dreptului.

În centrul politicii externe a țării noastre se află prietenia, alianța frățescă și colaborarea multilaterală cu toate țările socialiste. În adîncirea și extinderea acestor relații un rol deosebit de importantă au avut întîlnirile și schimburile de vederi la nivel înalt, îndeosebi convorbirile tovarășului Nicolae Ceaușescu cu conducătorii de partid și de stat din Uniunea Sovietică, R. P. Chineză, din statele socialiste europene, asiatice și din Cuba.

Semnarea unor noi tratate de prietenie, colaborare și asistență mutuală între țara noastră și alte state socialiste, schimburile de delegații și vizite reciproce de activiști de partid și de stat, au contribuit la dezvoltarea prieteniei între partidele și popoarele țărilor socialiste, au dus la o mai bună cunoaștere reciprocă.

Componentă deosebită de importanță a politicii externe a țării noastre, relațiile cu țările care au pășit pe calea dezvoltării independente au dobîndit în ultimii ani noi dimensiuni, ele înscriindu-se în cadrul politicii generale de luptă pentru progresul economic și social al fiecărui stat, în cadrul luptei împotriva imperialismului, colonialismului și neocolonialismului. România urmărește cu o deosebită simpatie eforturile susținute ale acestor țări pentru lichidarea subdezvoltării, le acordă întregul său sprijin, pe multiple planuri, în lupta pentru întărirea independenței politice și economice, a suveranității lor.

În spiritul principiilor coexistenței pașnice, România dezvoltă o amplă activitate internațională, pronunțându-se și acționînd pentru relații pe multiple planuri, cu toate statele lumii, indiferent de orînduirea lor socială. La baza acestor relații, România așează respectarea fermă a principiilor de vocație universală, consacrate în Carta O.N.U., verificate de practică și unanim recunoscute: independența și suveranitatea națională, deplina egalitate în drepturi și avantajul reciproc, neamestecul în treburile interne, nerecurgerea la forță sau la amenințarea cu forță, respectarea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî de sine stătător destinele.

Imaginea lumii de astăzi evidențiază, mai mult ca oricînd în trecut, necesitatea unui circuit viu, continuu, amplu, care să lege printr-o multitudine de fire toate popoarele lumii, pentru că fiecare națiune are capacitatea reală să dea și simte necesitatea vitală să beneficieze de rezultatele colaborării internaționale. Cooperarea largă, fluxul neîntrerupt de valori materiale și spirituale sint procese pe care coexistența pașnică le implică.

Un succes semnificativ pe calea întăririi înțelegerii și colaborării general-europene îl constituie încheierea cu succes a primei faze a Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa. Reafirmarea poziției de principiu a României la această conferință, propunerile și sugestiile avansate constituie expresia fidelă a atenției pe care țara noastră o acordă înfăptuirii securității europene, a înaltei responsabilități pentru destinele politice ale continentului nostru. „Dorim să se realizeze în Europa — arăta președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu — asemenea raporturi care să excludă posibilitatea unor noi războaie, să deschidă perspectivele unei largi cooperări în toate domeniile de activitate, să asigure independența și securitatea tuturor statelor și, totodată, să ofere posibilitatea dezvoltării de relații de colaborare pe baze noi, cu celelalte țări ale lumii, contribuind astfel la cauza generală a cooperării și păcii între popoare”. Participînd activ la etapa pregătitoare și la prima fază a reuniunii general-europene, România înțelege să-și aducă în același spirit constructiv contribuția sa și în etapa următoare la Geneva.

Și în alte foruri internaționale, România militează cu consecvență pentru găsirea unor soluții trainice în problemele litigioase. Precizarea punctului de vedere al României, izvorînd din preocuparea de afirmare a intereselor naționale și a ideilor socialismului în lume, este urmărită cu deosebit interes. Acordînd o mare însemnătate O.N.U., România și-a făcut cunoscută poziția în problemele internaționale și deopotrivă a luat inițiativa propriei care s-au bucurat de o primire călduroasă. „România, a spus Kurt Waldheim, secretarul general al O.N.U. cu prilejul recente sale vizite la București, a dat numeroase dovezi ale dorinței sale puternice de a coopera pe arena internațională. România a făcut numeroase propuneri, a luat multe inițiative pentru a contribui la această cooperare internațională. De aceea, vreau să vă exprim aici recunoșterea mea adîncă și aprecierea Organizației Națiunilor Unite.”

Poziția consecventă a țării noastre în promovarea cauzei păcii și înțelegerii internaționale i-a adus un binemeritat prestigiu în rîndurile comunității mondiale.

Radu SIMIONESCU

CRONICA

săptămînal politic, social, cultural

Redactor șef: LIVIU LEONTE
Redactori șefi adjuncți: ANDI ANDRIEȘ, N. BARBU
Secretar general de redacție: ȘTEFAN OPREA

în colegiul de redacție:

AL. ANDRIEȘCU, CONST. CIOPRAGA, ION CREANGA,
AL. DIMA, ILIE GRAMADA, DAN HATMANU, MIRCEA
RADU IACOBAN, GAVRIL ISTRATE, GEORGE LESNEA,
P. MILCOMETE, CR. SIMIONESCU, CORNELIU STURZU,
CORNELIU ȘTEFANACHE, NICOLAE ȚĂJOMIR.

Prezentarea grafică: VALER MITRU